

William Shakespeare

režiser Jaša Koceli
premiera 24. januarja 2025

Sen kresne noči

SLG Celje

direktor
MIHA GOLOB

dramaturginja
TATJANA DOMA

lektorica
ŽIVA ČEBULJ

tehnična vodja
ALEKSANDRA ŠTERN

vodja programa
DAŠA SKRT

+386 (0)3 4264 214
dasa.skrt@slg-ce.si

vodja marketinga
in odnosov z javnostmi
MILANA SIMONIČ

+386 (0)3 4264 205
+386 (0)51 651 821
milana.simonic@slg-ce.si

koordinatorka in organizatorka
kulturnega programa
URŠKA VOUK

+386 (0)31 670 957
urska.vouk@slg-ce.si

producentka
MOJCA REDJKO

+386 (0)51 241 173
mojca.redjko@slg-ce.si

vodja pravne službe
TJAŠA ŠULIGOJ

+386 (0)40 815 110
tjasa.suligoj@slg-ce.si

blagajna

informatorka-organizatorka
URŠKA ZIMŠEK

strokovna delavka
URŠKA PLANINC

+386 (0)3 4264 208
blagajna@slg-ce.si

Blagajna je odprta vsak delavnik
od 9. do 12., ob sredah tudi
od 15. do 18. ure, ter uro pred
začetkom predstave.

tajništvo

vodja uprave
LEA TOMAN

telefon
+386 (0)3 4264 202

centrala
+386 (0)3 4264 200

e-naslov
lea.toman@slg-ce.si

svet SLG Celje

ŽIVA ČEBULJ

SIMONA POSINEK

BRIGITA TRATNIK

MARKO ZEBEC KOREN
(namestnik predsednice)

MAJA VOGLAR
(predsednica)

strokovni svet SLG Celje

MOJCA MAJCEN

ŽIGA MEDVEŠEK

SLAVKO PEZDIR

dr. ANTON ŠEPETAVC

www.slg-ce.si

V vsaki komediji je nekaj resnice

Zasedba	6
Intervju z režiserjem Jašo Kocelijem	8
Jure Gantar Teorije ljubezni	18
Živa Čebulj Ni konja, ki bi dirjal silneje od želje	30
Prvič v SLG Celje	36
Ponovno v SLG Celje	44
Nagrada Sklada Staneta Severja	50
Pripravljamo	54
Zasedba in vsebina predstave v angleščini	58

William Shakespeare

Sen kresne noči

A Midsummer Night's Dream
romantična komedija

premiera 24. januarja 2025

PREVAJALEC

Jernej Županič

REŽISER

Jaša Koceli

SCENOGRAF

Darjan Mihajlovič Cerar

KOSTUMOGRAFKA

Branka Pavlič Guček

KOREOGRAFKA IN ASISTENTKA REŽISERJA

Tajda Podobnik

SKLADATELJ

Miha Petric

OBLIKOVALEC LUČI

David Andrej Francky

FOTOGRAFKA

Mankica Kranjec Ducheyne

LEKTORICA

Živa Čebulj

ASISTENTKA KOSTUMOGRAFKE

Tina Hribernik

ASISTENT OBLIKOVALCA LUČI

Klemen Kuhar

OBLIKOVALEC IN IZDELOVALEC OSLOVE GLAVE

Gregor Lorenci

IGRAJO

HIPOLITA, KRALJICA AMAZONK,
ZAROČENA S TEZEJEM

Manca Ogorevc

TEZEJ, ATENSKI VOJVODA

Rastko Krošl

HERMIJA, TEZEJEVA HČI,
ZALJUBLJENA V LISANDRA

Lucija Harum

LISANDER, FANT,
ZALJUBLJEN V HERMIJO

Lovro Zafred

HELENA, DEKLE,
ZALJUBLJENO V DEMETRIJA

Maša Grošelj

DEMETRIJ, FANT,
ZALJUBLJEN V HERMIJO

Urban Kuntarič

GLASBENIKA

Wiyaala (vokal)

Jan Sever (klavir)

Bosonogo obutev je izdelala Tanja Sabol, Ritabarefoot.

V predstavi so uporabljeni še verzi iz Shakespeareovih sonetov št. 43, 44 in 45, 51, 76, 94 in 129 ter soneta 53 in 115 v celoti; v prevodu Jerneja Županiča.

VODJA PREDSTAVE

Saša Kroflič

ŠEPETALKA

Maša Gražnel

LUČNI MOJSTER

Gregor Počivalšek

TONSKI MOJSTER

Mitja Švener

REKVIZITERJA

Roman Grdina

Ivana Matuzović

DEŽURNI TEHNIKE

Simon Koštric

OBLIKOVALKA MASKE IN FRIZERKA

Andreja Veselak Pavlič

TITANIJA, KRALJICA VIL
IN VILINCEV

Tanja Potočnik

OBERON, KRALJ VIL IN VILINCEV

Tarek Rashid

ŠKRAT

Andrej Murenc

KLOPČIČ

Damjan M. Trbovc

PROSTOVOLJNA IZGNANKA
IZ KRAJINE LUČI

Jožica Avbelj, k. g.

FRIZERKA

Sibila Senica

GARDEROBERKI

Nika Fartelj

Maja Zimšek

KROJAČICA

Anita Kragelj

ŠIVILJA

Ivica Vodovnik

ODRSKI MOJSTER

Gregor Prah

TEHNIČNA VODJA

Aleksandra Štern

POMOČNIK TEHNIČNE VODJE

Rajnhold Jelen

Komičnost se mi zdi prepotrebna začimba skoraj vsakega odrskega dela

Režiser Jaša Koceli prihaja v SLG Celje s samostojno režijo Shakespeareove komedije *Sen kresne noči*. Z našim gledališčem je sodeloval v sezoni 2011/12 kot asistent režiserja Janeza Pipana pri uprizoritvi *Muhe* Jeana-Paula Sartra. Od tedaj je minilo več kot deset let, Jaša Koceli pa je od takrat na različne odre doma in tujini postavil več kot dvajset predstav.

Kot Celjan spremljaš SLG Celje že od mladih let. Kakšni so tvoji spomini na celjsko gledališče? Katere predstave ali režiserji so ti ostali v spominu?

Žalčan! Celje pa je vedno bilo veliko mesto v bližini in v času srednje šole tudi moje mesto, tako je. Zgodilo se je proti koncu gimnazije. Na I. gimnaziji smo intenzivno ustvarjali v Fedrinem gledališču, v četrtem letniku pa sem vpogled in idejo v možnost poklicnega ustvarjanja v gledališču dobil med obiskovanjem gledališkega ateljeja v Plesnem forumu Celje, ki sta ga vodila David Čeh in Miha Nemec. Bila sta zelo zavzeta in resno smo se dvakrat tedensko spopadali z različnimi izzivi odra. Spomnim se, da sem igral prizor iz *Razdejanih* Sarah Kane, zelo zahteven, vendar briljanten tekst. Celoletno delo v ateljeju je bila lepa in zahtevna izkušnja. V tistih letih sem redno spremljal predstave na celjskem odru. Spomnim se Lorencijeve *Kože*, predvsem pa *Blazinca* v režiji Aleksandra Popovskega – monologa iz tega besedila Martina McDonagha sem se kasneje tudi naučil za sprejemne izpite na AGRFT-ju. Letos sem v Pragi gledal češko izvedbo (*Pan Polštář*) – ni prišla blizu.



Jožica Avbelj

V zadnjih desetih letih si zrežiral petindvajset predstav v različnih gledališčih v Sloveniji, Litvi, Srbiji, Romuniji in na Madžarskem. Večinoma se lotevaš avtorskih projektov ali adaptacij obstoječih besedil. Kakšen gledališki jezik razvijaš v svojih projektih?

Ustvarjalno pot čutim kot precej organsko in hkrati nepredvidljivo stvar. Delo v tujini je po eni strani posledica precejšnje količine potovanja iz mojih študentskih let in mi je menjavanje kulturnih okolij potreba in nuja, po drugi strani pa nekaterih projektov nisem mogel izvesti v domovini in sem našel sogovornike zanje v radovednosti in odprtosti tujih gledališč. Izkušnje so bile intenzivne, bogate in prijetne, obenem pa tudi ni enostavno biti zdoma daljša obdobja, saj se najdem v začasni realnosti – moje intimno življenje je na nekakšni pavzi, kadar delam v tujini.

Ugotavljam, da smo ljudje isti povsod, gledališča se pa razlikujejo med sabo od države do države. Kar je nekje frivolno, lahko dobi drugje težo, kar je nekje sublimno, je drugje plehko. Različni kulturni konteksti tvorijo različne interpretacije in kot ustvarjalec v bistvu nanje nimaš veliko vpliva, lahko samo hvaležno potuješ skupaj z njimi.

Tema projekta me mora fascinirati in mesti, pri ustvarjanju izhajam iz sebe in svojih sodelavcev, s katerimi skupaj potujemo že od samih začetkov s konca akademije. Naš gledališki jezik so naše predstave.

Kakšno moč ima po tvojem mnenju gledališče in kakšen prostor izražanja daje tebi?

Včasih se mi zdi čudež, da je gledališče kljub vsemu danes še vedno vitalno, kot nekakšen prastari upornik, ki noče umreti. Moram verjeti vanj, gledališče je smrtno kot človek in lepo kot svetloba. Daje nam dovoljenje za sanjanje, priznanje napak, za spraševanja in refleksijo, za ustvarjanje območja svobode in iskanje pristnosti.

V SLG Celje si v sezoni 2011/12 sodeloval pri uprizoritvi *Muhe* Jeana-Paula Sartra v režiji Janeza Pipana. Po več kot desetih letih profesionalnega ustvarjanja boš na oder SLG Celje postavil Shakespearovo romantično komedijo *Sen kresne noči*. Kakšni so tvoji občutki ob prvi režiji v domačem gledališču?

Čas leti, zelo dobro se spominjam *Muh*. Režirati v Celju vsaj enkrat v življenju se mi je vedno zdela nujna in najbolj logična stvar, ki jo moram narediti. V prvi dekadi

mojih režij ni prišlo do tega, sem bil sicer s prejšnjo umetniško vodjo nekajkrat v stiku, ampak očitno je iskala nekaj drugega. Vesel sem, da sva z Miho Golobom našla skupni jezik in da zdaj končno uresničujem svojo skorajda gimnazijsko dolžnost, in to s Shakespearom. Priložnost je darilo, Shakespeare je zaveza in ljubezen, zasedba mi je blizu in uživam pri ustvarjanju z igralci, vznemirjen sem tudi zaradi novega prevoda, *Sen* je na novo v slovenščino prebesedil in prepesnil Jernej Županič. Dobro zveni.

V slovenskem gledališkem prostoru je malo režiserjev, ki se z afiniteto in uspehom lotevajo komedij. Kakšen je tvoj odnos do komedije?

Komičnost se mi zdi prepotrebna začimba skoraj vsakega odrskega dela, ki je kaj vredno, saj je del človeške narave. Kot žanr je komedija, ja, zahtevna, ampak nimam občutka, da se komedije v Sloveniji ne bi uspešno postavljale. Ali da se ne bi v drugih okoljih. Je pa res, da velikokrat v kombinaciji z žanrsko oznako pride zraven občutek, da je projekt zastavljen bolj komercialno. Nič narobe, zakaj pa ne.

Zakaj se po tvojem mnenju komedija ne more otresti oznake manjvrednega žanra v primerjavi s tragedijo ali drugimi resnimi žanri?

Zame žanri vendarle nimajo velike teže na odru, precej manj kot pri filmu. Predstava deluje ali pa ne. Kar se mene tiče, lahko izbrišemo vrednostno lestvico po žanru, vsaj interno med ustvarjalci. Predstavljam si, da je žanrska oznaka za gledalce lahko pomembna, problem pa prej nastane pri projektih, ki so že vnaprej producirani z namenom, da bodo dostopni, zabavni, torej za širši krog ljudi. Slaba komedija je prej razgaljena od slabe drame.

Je režija romantične komedije *Sen kresne noči* tvoje prvo srečanje z režijo komedije?

Zanimiva je ta besedna zveza – »romantična komedija«. Ali je to dal nekdo iz gledališča? Je nisem še slišal za *Sen*, dokler nisem videl plakata za našo predstavo. Zveni precej PR-ovsko, ampak v bistvu mi je všeč, celo duhovito se mi zdi. Takoj pomislim na stereotip romantične komedije na filmu in Hughu Grantu in zaplete, nedoslednosti, pocukranosti, seks. V resnici je ogromno vzporednic.

Ja, da bi se prav zavestno lotil žanra komedije, je to prvič, ampak ne vem, kaj to sploh pomeni, ta situacija, da zdaj delamo pa komedijo. Delamo predstavo. Verjamem, da je treba pošteno



Andrej Murenc

odkrivati majhne resnice prizorov, ki to sami zahtevajo in potrebujejo.

Kar je nekomu smešno, nekomu drugemu ni. Imam občutek, da je zelo pomemben tempo, hitre, ampak jasne misli, pogum, artikuliranost, virtuoznost, preskoki. Je zahtevno, je zabavno. Upam, da ne delamo na efekt. Poslušamo avtorja in se intenzivno pogovarjamo z njim.

Kaj je bilo tvoje glavno vodilo pri priredbi besedila *Sen kresne noči*? In kaj si želel v svoji priredbi izostriti?

Do začetka vaj sem samo želel odstraniti nekaj balasta, večina Shakespearovih dram ga ima, nisem pa želel preostro črtati, drugi val črt sem pustil za proces, kjer smo skupaj z igralkami, igralci, prevajalcem in lektorico intenzivno prevpraševali in ugotavljali, kaj je uporabno strelivo in kaj ne.

V sebi sem želel predvsem začutiti, kaj se v resnici zgodi v petem dejanju, ko se po preživetih noči zgodi igralski nastop in na videz podčrtani srečni konec s porokami. Že ko ga bereš, se sliši malo narobe, kot naslov Shakespearove drame *All's Well That Ends Well*, ko že sam naslov diši po ironiji in prevari. Bomo videli, kam nas bo pripeljalo.

Igralsko skupino sem skrčil na enega samega igralca in se prek njega ukvarjal z odnosom do igralca kot popotnika, sanjača in delavca. Poudarjanje nerodnosti igralskih amaterjev se mi ni zdelo produktivno. Na splošno mislim, da je dobro in prepričljivo utelešenje slabega igralca na odru nekaj najtežjega – in to zmorejo res samo briljantni igralci.

Želel sem tudi razširiti medgeneracijski zamah in se spominjati mladostne strasti iz različnih zornih kotov, ne samo prek mlade in srednje generacije, zato sem bil zelo vesel, ko je Jožica Avbelj sprejela povabilo. Skupaj sva ustvarila vlogo po naročilu, sestavljeno iz Shakespearovih sonetov.

Ves čas ustvarjanja predstave nosim v sebi spomine iz otroštva na kresno noč, na želje, hrepenenja, romantiko, sanje. Zablode.

Kakšen je tvoj odnos do dramskega besedila?

Vsakič drugačen. Dramsko besedilo je lahko praktično karkoli in v tem je svoboda gledališča. Zame mora imeti dobra drama odprtost za interpretacijo, da ni že vse preiščeno, dognano in predvideno, da nam, ustvarjalni ekipi, da dihata, in nimamo občutka, da nekaj izvajamo. Shakespeare se je tega na primer dobro zavedal, saj je njegove drame skoraj vedno bolje gledati kot brati.

Bliže mi je poezija kot proza, bolj diha, razpira več kontekstov in podob, je pa lahko tudi dlje od gledalca, včasih težje prebija nevidni obroč aktualnosti in prisotnosti.

Do zdaj je bilo sicer tako, da kadar sem delal klasiko, Evripida, Gruma ali pa zdaj, sem želel obdržati osnovno besedilno strukturo nedotaknjeno, nisem čutil potrebe po dodajanju ali spreminjanju napisanega materiala. V resnici mi je seksi uporabiti nespremenjene besede, čeprav so se zaradi prevoda in časovnega odmika tako ali tako dodobra spremenile, ampak vseeno, najti rešitve za zapisano mi je izziv. Glede črt pa nikoli zadržkov, verjamem v brezkompromisno izostrovanje in črtanje. Drugače je bilo pri lastnih projektih, kjer sem oblikoval besedilo sam ali pa delal mozaik iz različnih besedilnih virov, pri slednjem sem si vzel dosti več svobode.

Od kod po tvojem mnenju izhaja glavno komično gonilo igre *Sen kresne noči*?

Shakespearu ni tuja nobena plat shizofrene človeške narave, vse si dodobra pogleda od blizu in vključi vse, kar mu pride na pot. Skozi besedilo se čuti njegova neobremenjenost pri pisanju. Banalnost in lepota, hiter tempo in čisti idiotizem potujejo drug z drugim do skupnega vrelišča. Lepota in drek, resnična čustva in pohabljeni vici, vse to je Shakespeare, vse to je človek. Seks in fantazija, lepota in plehkost, vratolomna mesečina tvorijo gosto tkanje kresne noči, ki nas oplazi in za vedno spremeni.

V *Snu kresne noči* se prepleta dogajanje v realnem in fantazijskem svetu vilinskih bitij, hkrati pa se prepleta več različnih zgodb. Kaj se ti zdi največji režijski izziv pri postavljanju prepleta zgodb v realnem in fantazijskem svetu na oder?

Sam oder že v osnovi dojemam kot območje speče fantazije, zato se mi zdi, da se ta preplet dogaja zelo organsko, ga sploh ne dojemam kot dva pola. Bolj kot možna fantazijskost vilinskega gozda se mi zdi zanimiva teza, da vstop v gozd pri ljudeh odstrani filter, ki ga imamo kot kultivirana in zmerno zadržana bitja – kakšni smo brez njega, kako zvenimo? Če čustvom pustimo, da gredo do konca, če se ne zadržujemo, kam nas vržejo?

Življenje je sen in realnost je zgolj navidezna. *Sen kresne noči* je povabilo v ta odmik. V nas je precej več tega, česar ni možno razumeti.



Tarek Rashid



Tanja Potočnik

Kakšni so tvoji načrti v nadaljevanju sezone 2024/25?

S *Snom* zaključujem intenzivno obdobje ustvarjanja v zadnjem letu in pol, ko sem skupaj z ekipo postavil pet predstav v treh državah, delali smo še na Češkem in v Srbiji, tako da sledi nujni predah. Nato bo na sporedu prva režija v turškem Državnem gledališču v Ankari ob koncu sezone. Razvijam več drugih projektov, drugače pa bo letelo sem in tja v naslednjih mesecih nekaj puščic iz tujine, naš praški *Krasni novi svet* prihaja spomladi v Mestno gledališče ljubljansko, srbske *Amazonke* pa bodo potovale na nekaj festivalov. Svet je gledališče.

Pogovarjala se je Tatjana Doma

Teorije ljubezni

1

Druga najpogostejša polnopomenska beseda v Shakespearovem besednjaku – takoj za izrazom »lord«, ki v angleščini ne pomeni le »gospod«, »gospodar« ali »gospodovati«, ampak je seveda tudi uradni plemiški naziv – je »love« oziroma »ljubezen« ali »ljubiti«. V *Snu kresne noči* jo Shakespeare kot samostalnik in glagol uporabi kar stoenajstkrat, kar to komedijo postavlja na drugo mesto v avtorjevem opusu. O ljubezni razglabljajo skoraj vsi junaki. Celo presenečeni rokodelec Klopčič, recimo, ki mu je ob Titanijinem zapeljevanju kar malce nerodno, samozavestno ugotovi, da »razum z ljubeznijo dandanes nima dosti opravka«, in potem še poduhoviči, kako je »škoda, da nimata dobrih sosedov, ki bi ju spoprijateljili«.

Precej zanimivejša razmišljanja o ljubezni pa so tista, ki jih v svojih monologih podajajo zaljubljeni sami, tako vsi štirje mladi Atenci kot tudi njihovi nekaj izkušenejši sogovorniki. Ker vsi ti junaki pripadajo višjemu družbenemu sloju in se tudi sicer obnašajo kot široko razgledani renesančni izobraženci, nas ne bi smelo prav posebej presenetiti, da se v svojih izjavah bolj ali manj neposredno sklicujejo na trditve, ki jih je o ljubezni v knjigi *Dvorjan* zapisal italijanski humanist Baldassare Castiglione. Toda Shakespeare, ki je znamenito delo skoraj zagotovo dobro poznal, saj je bil še pred prvo uprizoritvijo *Sna angleški prevod Dvorjana* kar trikrat ponatisnjen, v svojih izvajanjih Castiglionejeve postavke ne le ponavlja, ampak jih na več mestih zavestno razširi in tudi opazno presega. Poglejmo si, kako to počne.

2

Leta 1528 Castiglione grofu Gasparju Pallavicinu na prvih straneh svoje knjige v usta položi naslednje besede: »Zdi se mi, da naš duh tako kot o vseh drugih stvareh tudi o ljubezni presoja na različne načine: zato se pogosto dogaja, da je tisto, kar je nekomu izjemno všeč, drugemu popolnoma odvratno.« Z drugimi besedami, ljubezen je načeloma subjektivna in odvisna od miselnih procesov, ne pa od dejstev. Zaljubljeni pogosto

sami sebe zavajajo, nadaljuje Gaspar, in so, ko gre za ljubljene osebe, dobesedno »slepi«. V njih vidijo le vrline in prezrejo vse njihove slabosti. Da je ljubezen slepa, sicer ni izvirna ugotovitev – to so v svojih pregovorih opazili že stari Grki in Rimljani – je pa zato Gaspar precej bolj zgovoren pri svojem opisu razlogov za takšno zavestno zatiskanje oči.

Slabih sedemdeset let kasneje Shakespeare ob koncu prvega prizora prvega dejanja *Sna kresne noči* v Heleninem monologu ponovi Castiglionejevo hipotezo. Takole na glas razmišlja obupano dekle po svojem pogovoru s Hermijo in Lisandrom:

Ljubezen vse – še to, kar je prostaško, nizko,
brez mere – preobrazi v lepo, dragoceno,
ne gleda namreč skoz oči, ampak skoz um:
Kupída slikajo s prevezo čez oči;
pa še razsodnost je krilatcu čisto tuja,
da s krili in oslepljen nespametno hiti:
zato ga radi upodabljajo kot dečka –
ker dostikrat prav nepremišljeno izbere.

Tako kot v *Dvorjanu* je tudi v *Snu kresne noči* (in potem še v *Beneškem trgovcu*) ljubezen slepa. Če že gleda, »ne gleda [...] skoz oči, ampak skoz um«, kar pomeni, da pogosto občuduje zelo čudne lastnosti, v četrtem dejanju, na primer, oslovski ušesa. V nasprotju z Gasparjem, čigar izvajanje je neprizadeto in teoretično, se Helena pri svojem opisu resda sklicuje na osebno izkušnjo in si pomaga z mitološko prispodobno, ampak o nečem se oba govorca vendarle strinjata: ljubezen je iracionalna. Čeprav resničnost opazuje skozi um in ne skozi oči, to še ne dokazuje, da deluje (raz)umno, temveč prej, da ji ne uspe premostiti vrzeli med mišljenjem in čutno zaznavo. Ljubezenska slepota je torej vzrok, ne pa posledica, spoznavne negotovosti.

A ne glede na to, kako pesimističen je Helenin pogled na ljubezen, ne smemo pozabiti, da se zaveda protislovnosti svojega položaja. Dobro ve, da ne »blodi« le Demetriji, ampak da je »zgubljena« tudi ona sama. Čeprav si o Demetrijevi zvestobi ne dela prav nobenih utvar, se vseeno odloči, da mu bo dala še eno priložnost. Popolnoma zavestno deluje proti lastnim interesom. V tem pogledu je Helena torej prava novoveška posameznica: že zgolj to, da je sposobna razmišljati in razumeti, ji zadostuje. Vse drugo so le nepotrebne podrobnosti.



Tarek Rashid, Tanja Potočnik

3

Castiglionejev vpliv na Shakespeara lahko zaznamo tudi v prizoru iz drugega dejanja, ko se o ljubezni pogovarjata Lisander in Hermija. Sredi noči je in po dolgotrajnem begu skozi začarani gozd sta oba utrujena. Lisander predlaga, naj se uležeta. »Ista zaplata nama bo blazina«, pravi, »eno / srce, ležišče, ena zaobljuba v prsih«. Hermija nad to ponudbo ni najbolj navdušena in Lisandra prosi, naj se umakne malo stran. V naslednjih dveh replikah se razvije debata o ključnem vprašanju renesančne filozofije ljubezni: o pomembnosti ravnovesja med krepostjo in slo. Lisander najprej Hermiji zagotovi, da je bil njegov »predlog [...] skoz in skoz nedolžen«, in jo potem poskuša prepričati, da fizična razdalja njuno ljubezen ovira. Njuna »zaobljuba«, ki je »dvoje prsi [zvezala] s prisego«, pravi, povezuje tudi njuni telesi in ne le njuni duši. Drugače povedano, za Lisandra je prava ljubezen hkrati sveta in čutna.

Toda Hermija se ne da in vztraja pri varni razdalji. »Zavoljo najine ljubezni in bontona / pa vendar lezi malce vstran, da bo spodobno,« mu odvrne in nato nadaljuje: »razdalja, kot vsi pravijo, lepo pritiče / krepostnemu mladeniču in devici takšni«. Z njenega stališča ljubezen ostaja etični ideal samo, če se ljubimcema uspe izogniti vsakršnemu dvomu, pa čeprav gre pri tem samo za ugled in ne le za dejstva. Krepost in ljubezen se dopolnjujeta, ne izključujeta. Hermijin argument na koncu prevlada, ampak navsezadnje se izkaže, da je prav razdalja med spečima ljubimcema tista, ki povzroči Škratovo napako pri kapljanju čarobne rožne tekočine.

Če ta prizor iz *Sna kresne noči* primerjamo s Castiglionejevim *Dvorjanom*, v Hermijinih besedah in obnašanju ni težko opaziti odmeva nasvetov, ki jih nadebudnim dvorjankam ponuja modri Giuliano de' Medici. Idealna dama naj bi utelešala »prijetno ljubeznivost«, pravi florentinski vojvoda. Česarkoli se loti takšna ženska, naj dela spodobno, toda »s prisebnostjo duha, ki ji je tuje kakršnokoli pomanjkanje takta«. In ko nekaj vrstic za tem idealnim dvorjankam svetuje, naj se omejitev ne bojijo, a da jih kljub temu »nikoli ne smejo prekoračiti«, se je težko izogniti občutku, da je imel Shakespeare prav ta nasvet v mislih, ko je pisal prizor med Hermijo in Lisandrom. Zgledna dvorjanka naj bo odprta in zabavna, a naj pri tem ne spravlja v nevarnost svojega dostojanstva. Hermija ta izpit opravi z odliko. Svojo ljubezen do Lisandra izrazi odkrito ter pogumno, toda z dovolj samoobvladovanja, da ji tudi kasneje ne more nihče ničesar očitati.



Tanja Potočnik, Damjan M. Trbovc



Manca Ogorevc, Rastko Krošl

Castiglionejevi nasveti za spodobno življenje, ki po Aristotelovem zgledu priporočajo izogibanje vsem skrajnostim, so vsaj tam nekje do osemnajstega stoletja predstavljali etično osnovo uglajene družbe. Nič čudnega torej, da tudi Hermija v pogovoru z Lisandrom ne pretirava. Njegov predlog, da se uležeta skupaj, zavrne razumevajoče in brez opazne sramežljivosti. Najprej mu polaska, in ko ga le prepriča, da se umakne na spodobno razdaljo, mu nežno zaželi lahko noč. Čeprav je po naravi vročekrvna, kar lahko lepo vidimo v tretjem dejanju, ko se resno sprička v prijateljico Heleno, se vsaj v ljubezni vseskozi uspešno kroti ter spretno lovi ravnovesje med brezhibno krepostjo in naravno čutnostjo.

4

Rimski filozof Lukrecij v svoji pesnitvi *O naravi sveta* ljubezen primerja z boleznijo: zaljubljenca obsede kot nekakšna vročica in mu vsaj začasno prepreči razumno obnašanje. Ker se le redko zgodi, da se ljubezensko razmerje ne konča brez nezaželenih posledic, je načeloma najpametneje, da se nikoli ne zaljubimo. Kajti če se, obstaja velika verjetnost, da nas bo nepotešeno hrepenenje privedlo v pravo norost. Lukrecijev opis patologije ljubezni, v katerem zelo nazorno našteje vse simptome zaljubljenčevega obupa in počasnega hiranja, je v renesančnih medicinskih učbenikih postal prava dogma, povezava med ljubeznijo in duševno stisko pa se je navsezadnje preselila celo v vsakdanji govor. Še popevkarji na primer dandanes prepevajo o tem, kako »noro« so zaljubljeni.

Da gre pri ljubezni za obliko blaznosti, se strinja tudi Castiglione. Ljubezen povzroča bolečine, pravi cinični Gaspar, ki nikakor ne more razumeti, kako lahko nekdo »uživa v trpljenju svojega ljubimca«. Zakaj naj bi moral zaljubljenec svojo čustveno navezanost dokazovati s tem, kako zelo je pogrešal svojo ljubljeno? Vsakič, ko fant na zmenek pride z zamudo in potem po tihem uživa, ko posluša dekletove očitke, ker to pomeni, da ga ima vendarle še zmeraj rada, gre za obliko sprevrženega užitka, ki si svoj obstoj lahko dokaže le skozi bolečino. Nič čudnega torej, da opisi ljubezni vključujejo celo vrsto popolnoma fizioloških opisov bolečine: srce me boli, srce se mi trga, srce mi krvavi, zlomljeno srce imam in tako naprej. Čeprav v naslednji repliki Ottaviano Fregoso Gasparju očita, da pretirava, Emilia Pia pa se iz njegove zlovoljnosti celo ponorčuje, o samem obstoju ljubezenske norosti nihče ne podvomi. Gasparjevo misel postavijo na stranski tir, je pa nikoli ne zanikajo.

V *Snu kresne noči* je Demetrij tisti, ki se najbolj očitno zaveda bolezenske razsežnosti ljubezni. Ko ga v prvem prizoru četrtega dejanja zjutraj zbudijo rogovi Tezejevega spremstva, se takoj zave, da spet ljubi Heleno. Ne ve sicer, zakaj si je v spancu premislil, ampak svoje prejšnje stanje opisuje kot škodljivo. »In kot se ti v bolezni kakšna hrana upre, / potem pa se ti zdravemu povrne tek po njej,« pravi, »tako zdaj spet si Helene želim, jo ljubim / ter hrepenim po njej«. Njegova obsedenost s Hermijo je bila nezdrava in neobvladljiva; njegova čustva do Helene so nasprotno veliko bolj zrela. V ponovitvi metafore, ki jo je v prvem dejanju v svojem monologu uporabila Helena, zdaj Demetrij sam sebe opiše kot otroka in svojo ljubezen do Hermije kot »spomin na igračko, / ki kot otrok [jo je] oboževal.« Zdaj je končno odrasel in ve, kaj je dobro zanj. S tem ko je premagal svojo zasvojenost s Hermijo in se povrnil v bolj naravno stanje, je Demetrij sprejel Castiglionejev nasvet, da se je velikim strastem pametneje izogibati, in se hkrati približal Lukrecijevemu idealu čustvene distance v ljubezni.

5
Najpomembnejši govor o ljubezni v *Snu kresne noči*, v katerem Shakespeare v nekaj verzih na kratko strne vse dotedanje argumente, pa je tisti, ki ga v začetku petega dejanja poda Tezej. V pogovoru s Hipolito takole modruje:

Zaljubljeni so kakor blazneži pregretih glav
in bujne domišljije, ki pripušča vase
več, kot je hladni um sposoben razumeti.
Norec in zaljubljenec in pesnik –
vseh treh je ena sama domišljija.
Če prvi, norec, vidi več demonov, kot jih je v peklu,
ni drugi, naš zaljubljenec, prav nič manj blazen:
lepoto Helene Trojanske vidi na Cigankinem obrazu.
In pesnikovo oko, ki bega v ustvarjalni mrzlici,
od zemlje k nebu in obratno pogleduje –
kot domišljija tujemu, neznanemu prida obliko,
prav tako njegovo pesniško pero
mu da telo in nič, ki je kot prazen zrak,
postavi na konkretno mesto ter mu da ime.

Tezejevo razmišljanje o naravi ljubezni, norosti in domišljije je prava prefinjena sinteza idej Lukrecija ter neoplatonistične tradicije Marsilia Ficina in Castiglioneja. Ko atenski vojvoda omeni, da imajo zaljubljeni in blazneži bujno domišljijo, ki

»pripušča vase / več, kot je hladni um sposoben razumeti«, opozarja na to, da zaljubljenčeva zanesenost ustvarja alternativno resničnost, s pomočjo katere intenzivna sla vsakdanje spreminja v izjemno. Tako Tezej kot Lukrecij ljubezen dojemata kot mogočno, a pogosto nepredvidljivo silo; duha napolni s »praznim zrakom«, ki ga domišljija nato utelesi v predmet fiksacije ali obsesije.

A po Tezejevem mnenju tak pogled opisuje le eno plat ljubezni in pozablja na njen metafizični potencial. Prava, globoka, brezpogojna ljubezen namreč ni samo duševna stiska, ampak tudi notranji dar – oziroma, kot pravi Tezej, »ustvarjalna mrzlica« – ki posamezniku omogoča, da premaga telesno privlačnost in se osredotoči na idealno, poduhovljeno lepoto, na »obliko« neznanega. S tega stališča se Tezej torej ne strinja samo z Lukrecijem, ampak tudi s Castiglionejevim Pietrom Bombom, ki ob koncu *Dvorjana* zaljubljenecem priporoča, »naj s pomočjo razuma popolnoma preusmerijo svojo strast s telesa na lepoto samo«. Oziroma z nekoliko drugačnim izrazjem, s predmetnega v pojmovno. Šele ko se to zgodi, ljubezen ni več intencionalna, ampak univerzalna. Znamenita retorična trojica »norec in zaljubljenec in pesnik« resda natančno opredeljuje označevalec ljubezni, njen označenec pa se vendarle skriva onkraj meja domišljije.

6
Shakespeare v *Snu kresne noči* renesančne teorije ljubezni natančno povzema, a jih hkrati tudi odločno nadgrajuje. S tem ko od ljubezni ne zahteva več zgolj preseganja telesnega (z duhovnim) in blaznega (z razumnim), temveč prav tako dovoljuje njihov soobstoj, se izogne stoletja stari epistemološki dihotomiji. Ljubezen je zanj še zmeraj iracionalna in patološka ter razpeta med čutnostjo in krepostjo, toda obenem je eno izmed redkih stanj, ki mu te razlike uspe izbrisati. Ljubezen ni več le nevarna strast ali filozofska vrlina, temveč tudi prostor, v katerem se porajajo strasti in oblikujejo vrline. Ljubezen se začenja tam, kjer se neha razmejevanje.

Čeprav se na prvi pogled zdi, da Helena, Hermija, Lisander in Demetrij Castiglionejeve ideje le predstavljajo v novo okolje, pa Tezej v svojem monologu vendarle dokaže, da gre pri Shakespearovi definiciji ljubezni za izviren in popolnoma moderen pristop. Njegovi junaki se v teku dogajanja ne le zavejo svoje iracionalnosti, temveč jim tudi uspe najti srednjo pot med platonično ljubeznijo in noro zaljubljenostjo. Ne zaustavljajo se v moral(istič)nih razmejitvah, temveč iz ljubezni

ne izključujejo niti spogledovanja, poželenja in ljubosumja, se pravi pojavnih oblik, ki so jih imeli v preteklosti za ljubezenske hibe. Končni razplet komedije, v katerem se vsi zaljubljeni dokončno spravijo s svojimi partnerji, je s tega zornega kota več kot le hvalnica ljubezni kot abstraktni vrednoti: Shakespeare jo slavi predvsem zato, ker ji uspe vzpostaviti družbeno ravnovesje. Ljubezni ne idealizira niti ne banalizira, ampak jo preprosto sprejema takšno, kakršna je: nepopolna. Še čisto slepa ni, prej malce kratkovidna.



Damjan M. Trbovc

Ni konja, ki bi dirjal silneje od želje

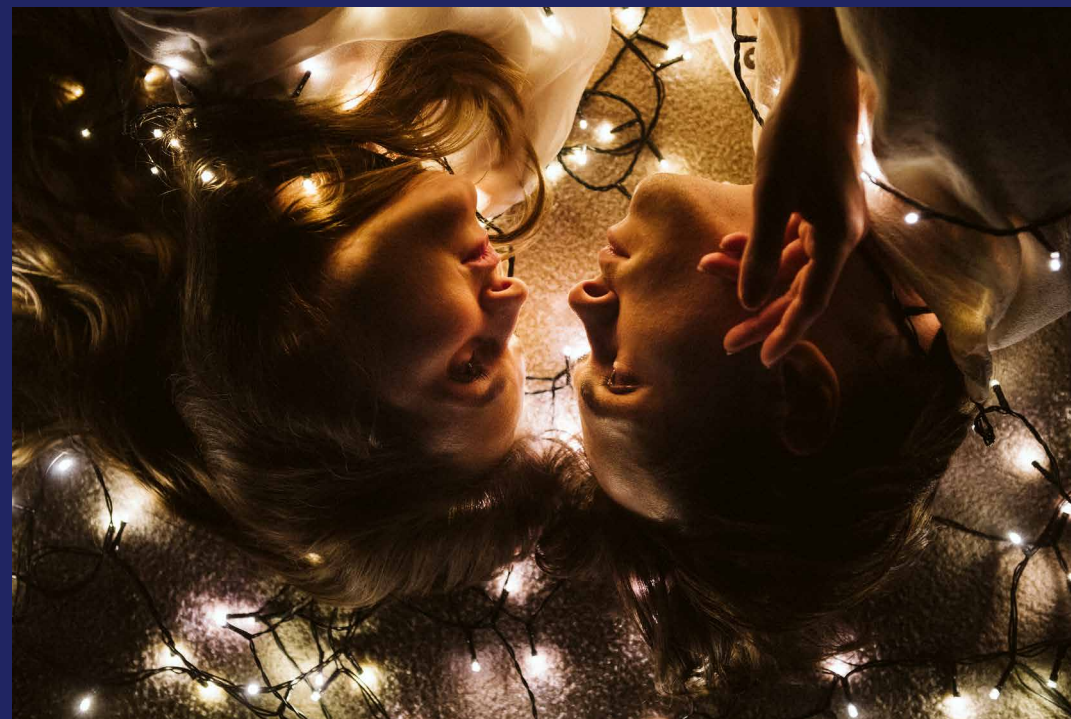
Ob tokratni celjski uprizoritvi Shakespearovega *Sna kresne noči* smo dobili nov prevod te umetnine v slovenščino, prav za našo rabo, in to je praznik, ki vabi, da ga radostno obeležimo. Po prevodu Otona Župančiča (1920), Mateja Bora (1978), Milana Jesiha (1998) in Andreja Rozmana - Roze (1999) smo dobili še prevod Jerneja Županiča. Pa ne, ker bi bili prejšnji štirje prevodi zastareli, preživeti, zavoljo starinske patine nerazumljivi ali ker bi se v tem času prevodna načela spremenila do te mere, da bi bilo to potrebno; ne, danes ti prevodi niso nič manj umetnine, kot so bili takrat, ko so nastali. Pri takšni odločitvi gre predvsem za izbiro metode dela.

Ena od metod režiserskega dela s prevodi za uprizoritev je v tem, da si režiserka ali režiser izbereta enega od že obstoječih prevodov, zaradi poetike, sloga, poudarkov, skratka, edinstvene interpretacije, edinstvene ubesedenosti posameznega prevoda. Druga metoda uprizoritvenega dela s prevodi (ali besedili nasploh), ki jo opažam, je kolažiranje: iz različnih prevodov enega besedila, pa tudi iz drugih besedil ali celo besedil drugih avtorjev (kot so analize, komentarji in interpretacije), sestavi kolaž z bolj ali manj opaznimi medbesedilnimi šivi. Tretjo metodo, s katero je režiser Jaša Koceli s svojo uprizoritveno ekipo vstopil v Shakespearovo besedilo, izpostavi med drugim Boris A. Novak v monografiji *Salto immortale* o prevajanju vezane besede:

Prevajanje z vnaprej določeno interpretacijo je pri poeziji relativno redko, pač pa je pogosto pri dramatik. V sodobnem nemškem gledališkem prostoru se za vsako novo uprizoritev klasičnih dramskih besedil praviloma pripravi nov prevod, ki nastane v tesnem sodelovanju prevajalca z režiserjem.¹

Tako je delo za nov prevod gledališče, skupaj z režiserjem, zaupalo prevajalcu Jerneju Županiču, med drugim Sovretovemu nagrajencu za prevod Melvillovega *Mobyja Dicka*.

¹Boris A. Novak: *Salto immortale*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2011, str. 60.



Lucija Harum, Lovro Zafred



Urban Kuntarič, Maša Grošelj

Nekaj značilnosti Županičevega prevoda: *Sen kresne noči* ima urejen ritem, prevajalec si je namesto tesnega jambskega enajsterca izbral trinajsterce, kar je legitimen poseg, saj sledi jambskemu impulzu verza (prav tam, 57), obenem pa je podaljšava verza upravičena pri prevajanju iz analitičnih jezikov (brez morfologije) v sintetične (kjer ti sklanjanje »požre« kar nekaj zlogov). Takšna prostorska razrahljanost omogoča jasno pomensko razvezanost: misel se tako tudi v slovenščini lahko približa pomenskemu bogastvu angleškega verza. Izpostavljena mesta so izkoriščena za poudarek, besedni red pa je nezaznamovan, in takó besedilo ne sili v ritmično skandiranje. Rime so le na izbranih mestih, večinoma ob koncu prizora, a kadar jih na pričakovanem mestu ni, je tudi to napolnjeno s pomenom, na primer: iztek prizora v neriman par stihov namigne možnost drugačne interpretacije – trditvi, ki jo nosi, s tem omaje trdnost.

Poleg teh značilnosti se proces prevajanja za uprizoritev še ni končal ob oddaji prevoda gledališču, temveč se je sodelovanje s prevajalcem Jernejem Županičem nadaljevalo tudi na vajah. Nekateri prevodoslovci poudarjajo, da je to sploh nujna prevajalska drža, ki jo uvrščajo med pravice in dolžnosti avtorstva (Ortrun Zuber 1980 ali David Johnston 2004), v takšnem procesu, kot je bil tokratni, pa je takšno sodelovanje ključno še v dveh vrstah situacij. Igralke in igralci že kmalu ob branju besedila začnejo po svoje naseljevati stihe, dih in ritem, ki ju ti prinašajo, in preverjati, ali bi šlo tudi z malo drugačnim besednim redom, s kako besedo manj ali več ali sploh s katero drugo: takrat je prisotnost prevajalca na vaji dragocena – ne ker bi dajal dovoljenje ali ob preverjanju pomena izvirnika dopuščal še druge izbire (kot izpostavlja David Johnston), temveč ker je prevajalčev dih in ritem jamstvo za enotnost, usklajenost, koherentnost sloga. V še zanimivejše lege se razpira prevajalska naloga, ko režiser v svojo priredbo besedila uprizoritve začne vpletati še Shakespearove sonete ali njihove dele. Čeprav so slovenskim bralcem že domači v Menartovem in Fišerjevem prevodu in je zato prevajalska naloga toliko zagonetnejša, so vsi soneti in njihovi deli, uporabljeni v tej uprizoritvi, delo Jerneja Županiča. Tako so verzi dveh različnih umetnin brezšivno pretkani v enovito in enorodno besedilo.

Vem, de gustibus non est disputandum, vendar so avtorji, ki so preprosto okusni; glede Shakespeara se o tem strinja zahodna civilizacija približno petsto let. *Then can no horse with my desire keep pace*. Stih, ko ga prebereš na glas, v tem tujem jeziku, napolni usta s svojo zaokroženostjo, besede se skotrljajo po jeziku, glasovi se odbijejo od zob in v glavi

se dogaja občutek, primerljiv s tistim ob slastnem sočno-hrustljavem in zraven prijetno eksotičnem grižljaju. Edinstveno je in neponovljivo. *Then can no horse with my desire keep pace.*

Zgodi se ob tem, da naseljenci drugih jezikov včasih obžalujemo nedosežno lepoto izvirnika, saj svoj jezik utelešamo drugače – predvsem pa nam ne glede na uspešnost prevoda tako redkokdaj še pusti eksotičen okus v ustih. Toda v izvirnem jeziku je samo en Shakespeare mogoč: vse, kolikor ga prirejajo, posodablja in prenavlja, je poenostavljanje in siromašenje. Samo drugi, neizvirni jeziki si lahko privoščimo novega Shakespeara, ki je kompleksen in sočen, ob tem pa nujno že tudi posodobljen in svež, saj ga je ubesedil naš sodobnik, človek, ki živi v isti deželi in dobi jezika kot mi. Tako se verz iz 51. soneta v slovenščini zdaj sliši še v ritmu Županičevega diha: *Ni konja, ki bi dirjal silneje od želje.* V tem stihu se želja dvakratno požene in v za stopico razširjenem verzu razvije svoj polet do enakih višin.

Tako kot pravi Novak, da Shakespeare ni povsem enak v Župančičevem ali Jesihovem prevodu, tako s tem novim Županičevim prevodom nismo dobili le novega besedila – novega Shakespeara smo dobili! In z njim vred novega člana elitnega kluba Shakespeareovih prevajalcev, ki z vsakim uspelim stihom dokazujejo, da je ta avtor človek, čigar dih še polje v nas. No, in zato se mi vsak nov prevod avtorja, kakršen je Shakespeare, zdi praznik.



Maša Grošelj, Lucija Harum, Lovro Zafred, Urban Kuntarič

Jernej Županič prevajalec



Foto Matic Bajželj, (c)LUD Literatura

Diplomirani filozof in literarni komparativist Jernej Županič (1982) je pesnik, pisatelj, prevajalec in lektor ter nekdanji literarni kritik. Doslej je izdal dva romana, *Mamuti* so leta 2019 prejeli nagrado kritiško sito, *Behemot* pa je bil leto zatem zanjo nominiran, in tri pesniške zbirke: *Tatar*, *Orodje za razgradnjo imperija* ter *Navade in uzance*. *Orodje* je bilo nominirano tako za Jenkovo kot za Veronikino nagrado. Županič prevaja iz angleščine v slovenščino in obratno, tako poezijo kot prozo; v slovenski jezik je mdr. prevajal Hermana Melvilla, J. M. Coetzeeja, Lydio Davis, Jonathana Franzna, Davida Fosterja Wallacea itd. Za svoje prevajalsko delo je leta 2017 prejel nagrado Radojke Vrančič za mladega prevajalca, leta 2023 pa, za prevod Melvillovega *Mobyja Dicka*, Sovretovo nagrado, najvišje slovensko prevajalsko priznanje.

Darjan Mihajlovič Cerar scenograf



Foto Mankica Kranjec Ducheyne

Darjan Mihajlovič Cerar (1984) je uveljavljen scenograf mlajše generacije z več kot 30 scenografijami v Sloveniji, na Hrvaškem, Madžarskem in v Litvi. Profesionalno deluje od leta 2011. Sodeloval je z več režiserji in režiserkami, najpogosteje z Jašo Kocelijem, Barbaro Hieng Samobor, Nejcem Gazvodo in Tijano Zijanič.

Leta 2010 je diplomiral na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani z diplomskim delom *Razvoj gledališke arhitekture od renesanse do danes*. Izhodišča njegovega arhitekturnega pristopa k oblikovanju scenskega prostora so struktura, tekstura in svetloba, v svoje delo pa pogosto vključuje različne medije sodobne umetnosti in prvine sodobnega oblikovanja.

Med njegove vidnejše projekte spadajo scenografija pri predstavah *Tri zime in Orlando* v režiji Barbare Hieng Samobor (MGL, april 2016, april 2018), scenografije pri predstavah *Café Dada* (MGL, december 2013), *Trojanke* (SNG Nova Gorica, april 2018), *Psiho* (Gledališče Glej, marec 2019), *5fantkov* (Weöres Sándor Színház, Madžarska, september 2019), *Mojster* (MGL, junij 2022), *Zaprta vrata* (MGL, januar 2024), *Krasni novi svet* (Městská divadla pražská, marec 2024) v režiji Jaše Kocelija, scenografija za predstavo *Tih vdih* (MGL, november 2018) v režiji Nejca Gazvode ter scenografija pri predstavi *Ko se mrtvi prebudimo* (SNG Nova Gorica, marec 2024) v režiji Stiliyana Petrova.

Branka Pavlič Guček

kostumografka



Foto Mankica Kranjec Ducheyne

Branka Pavlič Guček je zaključila študij sociologije na Fakulteti za družbene vede in nadaljevala v Ljubljani na AGRFT-ju na Oddelku za kostumografijo. Od takrat je sodelovala s številnimi uveljavljenimi slovenskimi umetniki in režiserji. Leta 2013 je prejela nagrado na Borštnikovem srečanju v Mariboru, Borštnikovo gledališko nagrado za kolektivno igro, sledila je še državna umetniška nagrada Prešernovega sklada, največji študentski dosežek na področju umetnosti za kostumografijo v sodelovanju z vsemi tremi ljubljanskimi akademijami.

Kostume za različne gledališke uprizoritve, balet in opere je oblikovala v vseh slovenskih poklicnih gledališčih in opernih hišah. Delala je tudi v gledališčih v tujini (Italija, Madžarska, Litva, Srbija). Ljubezen do umetnosti, lepote in oblikovanja jo je pripeljala do ustvarjanja izjemnih kostumov za baletno predstavo *Meso srca*, Mozartovo opero *Čarobna piščal*, *The Sound*, vse v SNG Opera in balet Ljubljana. Ustvarila je tudi kostume za priznano opero *Marpurji* v Mariboru.

Tajda Podobnik

koreografka in asistentka režiserja

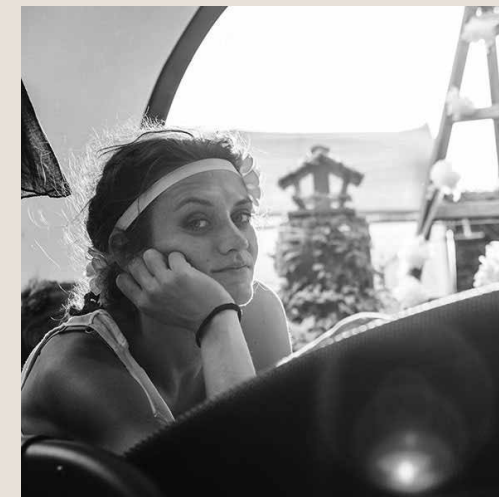


Foto Rok Šuster

Tajda Podobnik je leta 2014 uspešno zaključila študij sodobnega in jazz plesa na Akademiji za ples v Ljubljani. Sodelovala je pri številnih avtorskih projektih, plesnih, cirkuških in gledaliških predstavah. Kot plesalka je sodelovala z različnimi uglednimi koreografinjami, kot so Jana Menger, Kjara Starič Wurst, Vita Osojnik, Uršula Teržan, Veronika Valdés in Snježana Premuš. Prav tako je sodelovala s koreografskim dvojcem De.not iz Hrvaške, kolektivom Bitnamuun ter v improviziranih dogodkih umetniške skupnosti SZ3.

Od leta 2015 je redna članica plesne skupine Fourklor, ki jo vodi Branko Potočan. V okviru skupine Fourklor sodeluje pri ustvarjanju cirkuških kabaretov in plesnih predstav kot plesalka, cirkusantka, soustvarjalka predstav ali asistentka koreografije.

Kot cirkusantka največ pozornosti posveča zračnim disciplinam, kot so vrv, tkanine in obroč, kjer se njena tehnična izurjenost prepleta z umetniškim izrazom.

Leta 2015 je prvič sodelovala z režiserjem Jašo Kocelijem, sprva kot plesalka, leta 2017 je prevzela tudi vlogo koreografinje pri dramskih predstavah in operah, od leta 2022 pa tudi kot asistentka režiserja. Z Jašo in njegovo ekipo je imela priložnost sodelovati pri mednarodnih projektih na Madžarskem, Češkem, v Litvi in Srbiji.

Tajda je svojo akademsko pot nadgradila leta 2021, ko je zaključila magistrski študij, program Umetnost giba na AGRFT-ju. Njena interdisciplinarna praksa združuje ples, cirkus, koreografijo in režijsko asistenco, kar ji omogoča celosten pristop k umetniškemu ustvarjanju in sodelovanju pri raznolikih projektih.

David Andrej Francky

oblikovalec svetlobe



Foto Osebni arhiv

David Andrej Francky je priznan oblikovalec svetlobe z več kot 20-letnimi izkušnjami iz oblikovanja svetlobe za raznovrstne odrske uprizoritve.

Z gledališčem se je spoprijateljil v srednji šoli, ko je začel delovati v improvizacijskem gledališču. Leta 2002 se je udeležil tečaja gledališke tehnike v KUD-u France Prešeren in začel spoznavati, kako svetloba spreminja prostor in vpliva na človeška čustva. Improvizacijsko gledališče mu je ponudilo nešteto možnosti za igranje s tem medijem. Leta 2009 je s komedijo *Vsi moji moški* gostoval v SiTi teatru BTC in tam ostal zaposlen sedem let kot tehnični vodja gledališča ter hišni oblikovalec svetlobe. V tem času je imel možnost oblikovati svetlobo za skoraj vse hišne in marsikatero gostujočo odrsko postavitev. Kmalu je prerasel domači oder in začel svetlobo oblikovati tudi drugje. Oblikoval je svetlobo za televizijske dogodke,

koncerte, plesne predstave, korporativne dogodke, videospote, muzikale, operete, opere itd. Del njegove poti je zaznamoval tudi razcvet slovenskega glasbenega gledališča s *Cvetjem v jeseni*, *Veroniko Deseniško* in drugimi muzikali. Danes še vedno oblikuje svetlobo za različne produkcije, le da ima svoje podjetje za osvetlitev in produkcijo dogodkov, kjer s sodelavci uživa v kreativnih izzivih, ki jih prinaša delo v tem čarobnem poslu.

Leta 2018 je prvič sodeloval z režiserjem Jašo Kocelijem pri uprizoritvi operete *Hmeljska princesa*, s katerim od tedaj redno sodeluje kot del Jaševe ustvarjalne ekipe. Sadovi tega sodelovanja so opera *Čarobna piščal* leta 2019 v SNG Opera in balet Ljubljana, tragedija *Elektra* leta 2020 v Nacionalnem gledališču v Kaunasu v Litvi, predstava *Preblizu* leta 2021 v Cankarjevem domu in opera *The Sound* leta 2022 v SNG Opera in balet Ljubljana.

Mankica Kranjec Ducheyne

fotografka



Foto Kevin Ducheyne

Mankica Kranjec Ducheyne je mednarodno uveljavljena fotografinja. Ves čas jo zanima odkrivanje novih umetniških idej in ustvarjalnih svetov. Prav to je združila s svojo nenehno željo po iskanju dovršenih prizorov, ki v gledalcu pustijo pečat. Vedno skuša odkriti tisto, kar je mnogim pogledom zastrto, svojim fotografskim projektom pa rada vdahne nekaj drugačnega, izvrstnega in svetovljanskega.

Njen fotografski opus obsega zlasti portretne in dokumentarne fotografije s področja kulture in umetnosti, zadnjih deset let pa se posveča tudi gledališki fotografiji. Kot fotografinja je sprejela angažma pri številnih predstavah v slovenskem gledališču. Prav tako je članica umetniške ekipe režiserja Jaše Kocelija, s katerim sodeluje kot stalna ustvarjalka ter skrbi za fotografske

in video podobe njegovih predstav v Sloveniji in tujini. Rada pove, da je izjemen privilegij ujeti minljive trenutke odrske lepote skozi fotografski objektiv. A to je hkrati tudi odgovornost, saj želi s svojim fotografskim delom gledalcem približati tisto čarovnijo, ki se zgodi na odru, ko se v dvorani ugasnejo luči.

Je dobitnica več mednarodnih prvih nagrad za gledališko fotografijo, podpisala pa se je tudi pod številne druge odmevne fotografske projekte doma in v tujini. Sodeluje s številnimi tujimi fotografskimi agencijami, fotografije redno objavlja v domačih in svetovnih publikacijah in knjigah, predstavila pa se je tudi na več kot 35-ih samostojnih in skupinskih fotografskih razstavah v Sloveniji, Združenih državah Amerike in drugod po svetu. Trenutno živi in ustvarja v Ljubljani.



Lovro Zafred, Lucija Harum

Ponovno v SLG Celje

Jaša Koceli režiser



Foto Mankica Kranjec Ducheyne

Po končani I. gimnaziji v Celju je končal študija sociologije in gledališke režije na Univerzi v Ljubljani. Ustvarjalno se večinoma loteva avtorskih projektov ali adaptacij obstoječih besedil s stalno umetniško ekipo, s katero razvija svoj gledališki jezik. V zadnjih desetih letih je zrežiral petindvajset predstav v različnih gledališčih v Sloveniji, Litvi, Srbiji, Romuniji, na Madžarskem in Češkem.

Med najodmevnejšimi predstavami so *Krasni novi svet* v Praških mestnih gledališčih (Češka), *Elektra* v Narodnem dramskem gledališču Kaunas (Litva), *Čarobna piščal* in *The Sound* v SNG Opera in balet Ljubljana, *Amazonke* v Lutkovnem gledališču Ljubljana in Gledališču za otroke in mlade Kragujevac (Srbija), *5fantkov* v Gledališču Weöres Sándor (Madžarska) in *Trojanke* v SNG Nova Gorica, ki so otvorile Mednarodni festival grškega antičnega gledališča na Cipru 2019.

Posebne ustvarjalne vezi ima z Mestnim gledališčem ljubljanskim in Lutkovnim gledališčem Ljubljana, kjer je ustvaril po štiri predstave: *Zaprta vrata* (2024), *Mojster*, *Café Dada* in *Do zadnjega diha: Zdaj* v MGL-ju; v LGL-ju pa *Amazonke*, *Male kraljice*, *Nellie ni več* in *Lezbos*. V Gledališču Glej je režiral več predstav, nazadnje *Psiha* Davorina Lenka (2019), pa tudi svoj režijski prvenec *Ni obale ni* (2013). Režiral je tudi v nekaterih drugih gledališčih: *Pomono* v SNG Drama Ljubljana in ikonično slovensko dramo *Dogodek v mestu Gogi* v APT-u Novo mesto.

Kot oblikovalec luči je soustvarjal baletne predstave *Simfonija otožnih pesmi*, *Meso srca* (SNG Opera in balet Ljubljana) in *Hazarski slovar: Lovci na sanje* v Narodnem gledališču v Beogradu. Kot asistent režiserja je Jaša Koceli sodeloval v šestih institucionalnih produkcijah s priznanimi režiserji Dušanom Jovanovićem, Janezom Pipanom, Ivico Buljanom in Tomažem Pandurjem.

Jožica Avbelj

dramska igralka



Foto Mankica Kranjec Ducheyne

Jožica Avbelj je na oder SLG Celje prvič stopila pred 52-imi leti v predstavi *Mesec dni na kmetih* v režiji Mileta Koruna. Dramsko igro in umetniško besedo je študirala na AGRFT-ju v letniku dramskega igralca Poldeta Bibiča. Leta 1975 je diplomirala in na povabilo Bojana Štiha postala članica Mestnega gledališča ljubljanskega. V študijskem letu 1995/96 je postala profesorica dramske igre na AGRFT-ju, leta 2006 je bila izvoljena v naziv redne profesorice, predavala je vse do upokojitve leta 2016.

Igrala je tudi v eksperimentalnih, klasičnih in alternativnih predstavah drugih gledališč in skupin doma in gostovala v tujini, od Evrope do severne, srednje, južne Amerike do Avstralije. Odigrala je 122 gledaliških, 29 filmskih, 35 televizijskih vlog, radijskih čez 150.



Foto Ivan Sergejevič Turgenjev *Mesec dni na kmetih*, režiser Mile Korun, premiera 10. 3. 1973 (SI_ZAC_0900_016_00208_003)

Za svoje vloge je prejela številna priznanja – nagrado za življenjsko delo, Boršnikov prstan (2001), med pomembnejše nagrade sodijo še nagrada Prešernovega sklada, Sterijeva nagrada, Boršnikova (sedemkrat), zlata ptica, nagrada MESS (trikrat) in Župančičeva, leta 2022 pa je dobila nagrado Združenja dramskih umetnikov za življenjsko delo, Marija Vera.

Njeni zadnji projekti so TV nadaljevanka *Sekirca v med*, film Tijane Zinajic *Prasica (slabšalni izraz za žensko)*, *Amazonke* v režiji Jaše Kocelija (LGL), komorna opera *Ko sem še* v režiji Saške Rakef (Cankarjev dom), *Tekstura: Skrij me sneg* v režiji Dragana Živadinova (Zavod Delak) ter šestdelni film *Protagonistke – 6 velikih slovenskih igralk* v režiji Žige Virca.

Pri Beletrini je leta 2022 izšel njen biografski roman *Joži* Petre Pogorevc. Za Program Ars je posnela tudi zvočnico romana.

Nagrada Sklada Staneta Severja



Foto Aljoša Rebolj

Lovro Zafred

Nagrada za igralske stvaritve v slovenskih poklicnih gledališčih za vlogo **Nikite** v *Oblasti teme* v režiji Maše Pelko, **Kajuha** v avtorskem projektu *Juriš* v režiji Žive Bizovičar, **Kralja Riharda II.**, **Neda**, **Vojaka 2**, **Kralja Henrika VII.** v *Pet kraljev: K psihopatologiji neke monarhije* v režiji Livije Pandur ter **Artemide**, **Agamemnona** in **Menelaja** v gledališko-glasbenem ambientalnem omnibusu *3JA!* v režiji Matija Solceta.

V uprizoritvi *Oblast teme* v režiji Maše Pelko v vlogi delavca Nikite izstopa z igralsko zrelostjo in natančnostjo, ko suvereno oblikuje samopašno vlogo antagonist.

Izjemen je njegov igralski prispevek v projektu *Juriš*. Njegov Kajuh je krhek in herojski, ljubeč in nedosten, odločen in omahljiv, polnokrven človek na začetku življenja. Ni samo tragičen padli pesnik v borbi za svobodo, temveč tudi nemočen posameznik v kolesju zgodovine, ki ne more premagati zla drugače, kot da se sam zateče v nasilje.

V uprizoritveni kroniki o psihopatologijah neke monarhije *Pet kraljev* pusti izjemen pečat kot Rihard II., ko z duhovitim in blodnjavim širokim igralskim zamahom pred očmi gledalca suvereno uteleša narcisoidnega kralja, nato pa tudi z drugimi vlogami bistveno prispeva h komentarju o samouničevalnem mehanizmu zgodovine.

V uprizoritvi *3JA!* je Lovro Zafred v središču radoživega snovalnega karnevala, ki ga zaznamuje ansambelski pristop, pa vendar je njegov prispevek v tem prostorsko kolektivnem »happeningu« prav posebej neumoren in angažiran. Ne Nikita ne Kajuh ne Rihard in ne Henrik ga niso izčrpali, da ne bi snoval vitalno, odgovorno, vztrajno, pronicljivo in enako koherentno kot prej. Z igralsko briljanco in skromnostjo.

Lovra Zafreda vidno zanima uprizoritvena umetnost v vseh njenih segmentih in razponih, zato v ustvarjalne procese vstopa kot predan in odgovoren sodelavec, misleč in intuitiven posameznik z izrazitim občutkom za kolektiv in skupni cilj. Tudi zato že zelo mlad zaseda karakterne, izrazite, opazne in izstopajoče vloge, njegovi liki pa živijo polnokrvo in polno, vseskozi pa se zlivajo v celoto.

Nagrada Sklada Staneta Severja



Foto Jaka Babnik

Miranda Trnjanin

Nagrada za igralske stvaritve v slovenskih poklicnih gledališčih za vlogo v uprizoritvi *Norma Jean Baker Trojanska* v režiji Nine Ramšak Markovič (Mini teater), vlogo **Susi** v uprizoritvi *Ljubimki* v režiji Nine Ramšak Markovič (Slovensko mladinsko gledališče), vlogo v avtorskem projektu *Juriš* po motivih življenja in dela Karla Destovnika – Kajuha v režiji Žive Bizovičar (SLG Celje) in vlogo **Une** v uprizoritvi *Kot vsa svobodna dekleta* v režiji Mojce Madon (Prešernovo gledališče Kranj).

V uprizoritvi Anne Carson *Norma Jean Baker Trojanska* kot ena izmed treh person Norme Jean Trnjanin izkaže svoje obvladovanje poglobljenih odrskih psihologizacij. Skozi drobce, razpete v nelinearni pripovedi, riše vzporednice med trojansko Heleno in Marilyn Monroe in izkristalizira izrazito nekonvencionalno, svežo in drzno odrsko upodobitev ženske. Trnjanin tu ne igra po pričakovanjih, temveč z vsakim pogledom spodnaša zatiralne sisteme, ki uokvirjajo protagonistki, s čimer implicitno ustvarja kritični dialog s položajem igralka v slovenskem gledališču. Skozi prebijanje četrte stene, igra v igri in petje se Trnjanin izkaže kot izrazito iznajdljiva igralka s širokim razponom, katere velika odlika se kaže tudi v nemi prisotnosti na odru. Trnjanin v *Norma Jean Baker Trojanska* preigrava nekonvencionalne lege, s čimer njena odrska kreacija sočasno postaja območje družbenega boja za emancipacijo in enakost.

Radikalno nasproten je njen pristop k oblikovanju Susi v uprizoritvi *Ljubimki*. Tu se Trnjanin v skladu s subverzivno naravo izhodiščnega romana in režijsko konceptualizacijo uprizoritve svoje vloge loteva z raziskavo stereotipnih podob ženskosti in oblikovanja odrskega ideala moškega pogleda. Njena Susi je tako na odru vedno določena z moškim pogledom, a navkljub poseganju po stereotipizaciji in črpanju iz medijsko skonstruiranih podob ženskosti, njena Susi ni okarakterizirana le z nekaj potezami, temveč na odru razgalja poglobljeno psihološko sliko, ki opozarja na vdor patriarhalnega sveta v samo doživljanje sveta, skozi telo ideologija pronica v notranjost in narekuje oziroma zamejuje dojemanje okolice in same sebe.

V avtorskem projektu *Juriš* Miranda Trnjanin prevzame več vlog, ki jih odlikuje izrazito sodobna performativna igralska drža, ki bolj kakor identifikacijo in karakterizacijo v ospredje postavlja pripovedništvo in prezenco. Trnjanin kot pripovedovalka v svet Kajuha in Balantiča vstopa s krhkostjo in nežnostjo, nekakšno zgodovinsko spoštljivostjo. Pred gledalce pričara svet partizanskega gibanja ne zgolj skozi vojno in ideologijo, temveč skozi življenje mladih posameznikov, ki jim je bila mladost odvzeta. Skrbno izoblikuje več odrskih oseb, za katere odmeri ravno toliko karakternih oznak, da pred gledalcem polnokrvno zaživijo v hipcih, ki jim jih uprizoritev namenja. Najdlje od vseh pa ostane v spominu njena upodobitev plesalke Marte Pavlin – Brine. Trnjanin je navdihujoča v posredovanju Brinine odločnosti in presunljiva v ekspresivni bolečini prizora ozebljih stopal. Ples Marte Pavlin – Brine tako odzvanja kot eden izmed najbolj presunljivih vrhuncev uprizoritve.

Miranda Trnjanin v uprizoritvi *Kot vsa svobodna dekleta* upodobi Uno, eno izmed sedmih trinajstletnih deklet, ki na šolski ekskurziji zanosijo. Trnjanin ostaja v svojem izrazu distancirana, emotivnost doživlja v večji meri prepušča občinstvu, pri čemer pa njen detajlno izgrajen monolog navkljub navidezni statičnosti izredno močno deluje v evociranju podobe trinajstletnega dekleta. Trnjanin je mojstrica odrskega govora, ki prizor gradi na predahih, nemih poudarkih, s katerimi odrska beseda pridobi samostojno življenje. V odprti naravi uprizoritve, ki ostaja z občinstvom v neprestanem stiku oziroma nagovoru, Trnjanin ne zapade v koketnost, temveč vseskozi ostaja osredičena z zavestjo problematičnih družbenopolitičnih okoliščin vsebine.



Lovro Zafred, Urban Kuntarič, Lucija Harum, Maša Grošelj

33. DNEVI KOMEDIJE

sreda

5. 2.

19:30

Iztok Mlakar

Pegule

Avditorij Portorož – Portorose

torek

11. 2.

19:30

Rok Vilčnik

Kralj ulice

Klub KGB Maribor, KUD Borza

petek

7. 2.

19:30

Michael Frayn

Hrup za odrom

SNG Drama Ljubljana

sreda

12. 2.

19:30

William Shakespeare

Kakor vam drago

Mestno gledališče ljubljansko

sobota in pon.

8. in 10. 2.

17:00

Matija Solce

3JA!

SLG Celje

četrtek

13. 2.

19:30

The Fernalz

Tatovi podob

Emanat

nedelja

9. 2.

19:30

Goran Vojnović

V iskanju
izgubljenega
jezika

Mittelfest, GO! 2025 – Evropska
prestolnica kulture, Nova Gorica,
SNG Nova Gorica

petek

14. 2.

19:30

William Shakespeare

Mnogo hrupa za nič

SNG Nova Gorica

Vsaki tekmovalni predstavi bo sledil
pogovor z ustvarjalkami in ustvarjalci.

Leea Klemola

Kokkola

Kokkola

arктиčna tragikomedija
prva slovenska uprizoritev

PREVAJALKA
Julija Potrč Šavli

PREMIERA
aprila 2025

REŽISERKA
Živa Bizovičar

Kokkola

Leea Klemola (1965) je ena najbolj radikalnih in priznanih finskih dramatičark in režiserk. Svojo kariero je začela kot igralka in za svoje delo prejela več nagrad, med drugim dvakrat nagrado jussi, najvišje finsko priznanje za igro, za filma *Neitoperho* (Zbiralka) in *Kerron sinulle kaiken* (Vse ti bom povedala). Njene zgodnje igre *Nore ženske*, *Seksualnost* in *Dnevnik Anne Krank* zaznamujeta provokativen stil in namerna odsotnost dobrega okusa. Glavne teme njenega opusa so sram, telo, seksualnost ter ljubezen in družba. V Helsinkih je ustanovila gledališče Aurinko (Sonce), v katerem je bila krstno uprizorjena večina njenih besedil. Besedilo *Kokkola* (2004) je prvo besedilo njenega Arktičnega cikla, kasnejše dele je napisala skupaj z bratom Klausom. *Kokkola* bo prvo njeno besedilo, ki bo uprizorjeno v Sloveniji.

Kokkola je mesto na robu Finske, ob morju. Zanj je značilno maloštevilno prebivalstvo, specifično narečje in hude zime. Tako na kvadratnem kilometru živi povprečno 33,4 prebivalca. Gre torej za majhno in izolirano skupnost, ki v mnogih ozirih spominja na obrobne slovenske vasi in mesta. V besedilu spremljamo tri mlade fante, Marttija Piana Larssona, Arijoutsija Zachariasa Prittinena in Harrija Lömmarka, ki skupaj vodijo posebno podjetje za osebne storitve. Po zapuščenih ulicah Kokkole se vozijo z avtobusom in iščejo ljudi, ki bi potrebovali njihovo pomoč, možnost hitrega zaslužka in konec koncev smisel življenja. Prek Piana in njegovih sodelavcev spoznamo nabor vaških posebnežev, od katerih ima vsak svoje skrite želje, ki pa so nedosegljive. Čeprav je njegova pomoč večinoma nezaželena, Piano s svojima zaposlenima poskuša reševati situacije in s tem skriti lastno praznino in nezmožnost polnega življenja.

»Komedijska *Kokkola* na duhovit, mestoma ciničen način problematizira centralizacijo, mrtvost malih krajev in izgubljenost mlajše generacije, ki v mrtvilu vaške skupnosti težko najde svoje mesto ali smisel. Čeprav se dogajanje odvija na Finskem, me je tako ob branju konstantno spominjalo na moj dom, na čudno domačnost in nostalgijo po mojem rodnem kraju in tesnobo ter pomanjkanje možnosti, da bi si v njem ustvarila samostojno življenje. Besedilo je v izvirniku napisano v kokkolskem narečju. V slovenskih institucionalnih gledališčih so prakse igranja v narečju redke, kar bo eno od polj raziskave v tej uprizoritvi. Klemola v besedilo vpelje tudi elemente finske folklorne, ki jih ironizira in z njimi kaže na absurdnost človeške potrebe po bližini, ustvarjanju skupnosti.«
— Živa Bizovičar, režiserka

William Shakespeare

A Midsummer Night's Dream

Romantic comedy

opening 24 January 2025

TRANSLATOR

Jernej Županič

DIRECTOR

Jaša Koceli

SET DESIGNER

Darjan Mihajlovič Cerar

COSTUME DESIGNER

Branka Pavlič Guček

CHOREOGRAPHER AND ASSISTANT TO DIRECTOR

Tajda Podobnik

COMPOSER

Miha Petric

LIGHTING DESIGNER

David Andrej Francky

PHOTOGRAPHER

Mankica Kranjec Ducheyne

LANGUAGE CONSULTANT

Živa Čebulj

ASSISTANT TO COSTUME DESIGNER

Tina Hribernik

ASSISTANT TO LIGHTING DESIGNER

Klemen Kuhar

DESIGNER AND MANUFACTURER

OF DONKEY HEAD AND FLOWER CROWN

Gregor Lorenci

CAST

HIPPOLYTA, QUEEN OF THE AMAZONS,
ENGAGED TO THESEUS

Manca Ogorevc

THESEUS, DUKE OF ATHENS

Rastko Krošl

HERMIA, THESEUS' DAUGHTER,
IN LOVE WITH LYSANDER

Lucija Harum

LYSANDER, IN LOVE WITH HERMIA

Lovro Zafred

HELENA, A GIRL, IN LOVE WITH DEMETRIUS

Maša Grošelj

DEMETRIUS, SUITOR TO HERMIA

Urban Kuntarič

TITANIA, QUEEN OF THE FAIRIES

Tanja Potočnik

OBERON, KING OF THE FAIRIES

Tarek Rashid

PUCK

Andrej Murenc

NICK BOTTOM, A WEAVER

Damjan M. Trbovc

A WILLFULL EXILE FROM LIGHT

Jožica Avbelj, as guest

MUSICIANS

Wiyaala (vocal), Jan Sever (piano)

Barefoot footwear manufactured by Tanja Sabol, Ritabarefoot.

Lines from Shakespeare's Sonnets 43, 44 and 45, 51, 76, 94 and 129, as well as Sonnets 53 and 115 in their entirety, all translated by Jernej Županič, are also used in the production.

STAGE MANAGER

Saša Kroflič

PROMPTER

Maša Gražzel

LIGHTING MASTER

Gregor Počivalšek

SOUND MASTER

Mitja Švener

PROPERTY MASTERS

Roman Grdina, Ivana Matuzović

FRONT-OF-HOUSE

Simon Koštric

MAKE-UP ARTIST AND HAIRDRESSER

Andreja Veselak Pavlič

HAIRDRESSER

Sibila Senica

WARDROBE MASTERS

Nika Fartelj, Maja Zimšek

TAILOR

Anita Kragelj

SEAMSTRESS

Ivica Vodovnik

HEAD OF CONSTRUCTION

Gregor Prah

TECHNICAL MANAGER

Aleksandra Štern

ASSISTANT TECHNICAL MANAGER

Rajnhold Jelen

William Shakespeare (1564–1616), a playwright, theatre director, actor and poet, was born in Stratford-upon-Avon to John Shakespeare, a successful glove-maker and tanner, and Mary Arden from an affluent landowning family. From 1568 to 1611 he lived in London, where he made a name for himself with his plays. He was an actor and director in various theatre companies and co-owned the famous Globe and Blackfriars theatres. Shakespeare's writing for theatre includes 36 plays and is considered the pinnacle of Elizabethan and Renaissance drama. It is divided into several genres: histories, based on historical chronicles of England's past, comedies, tragedies, written during his second creative period (1594–1600), considered his masterpieces, and romances. 18 plays were published during his lifetime, the other 18 were published later by two members of the King's Men acting company, Henry Condell and John Heminges. His best comedies and tragedies presented fundamental existential questions and paved the way for subsequent playwrights. His festive play *A Midsummer Night's Dream* was written around 1595 and was first performed to celebrate the wedding of two ladies-in-waiting from noble families, patrons of Shakespeare's acting company.

In *A Midsummer Night's Dream*, a romantic comedy, Shakespeare drew inspiration from various sources, including medieval romances, Ovid's *Metamorphoses* and Chaucer's *Canterbury Tales*. The play is set in Athens in the run-up to the wedding of Theseus, Duke of Athens, to Hippolyta, Queen of the Amazons. The comedy consists of five interconnecting plots, four of which portray four couples who succumb to erotic temptation on a midsummer's night when sexual desire is more formidable than emotional commitment to the person of one's choice. The fifth story shows a group of amateurs putting on a mythical love tragedy of Pyramus and Thisbe. A focal point of the play is the dreamlike lust of love triggered by the potion made from a magical flower. In the real world, there are requited and unrequited loves: Helena loves Demetrius, Demetrius loves Hermia, Hermia loves Lysander, and he loves her. As the plot thickens, another story begins, set in a world of fantasy and fairy-tale imagination. The fantasy world is invariably linked to reality, which speaks in favour of the fact that fantasy is an important part of life.

“With *A Midsummer Night's Dream*, we will collect a ticket into the unpredictable world of our own instincts. I am intrigued to find out what happens when we are allowed to derail and drown in the sensual sea of sexual impulses. When we become our own experiment, riddled with unbridled fantasies and animistic outlets. I would like to unravel the rainbow of the rise and fall of love vows, first dates, debauched apprehensions, longings, physical dependence, sex for a thousand and one nights, and then jealousy, pursuit, violence, deceit and the amusing fact that humans become bulls when they are struck by love. For a single night, the world of reality and the world of dreams merge. Dreams are made flesh, and the invisible forces of nocturnal magic mercilessly take their toll on the lovers. The consequences of a midsummer's night lived to the full are liberating for some and devastating for others. I want to create a scene in which mortality, celebration, beauty, mourning, song and freedom are joined together. Love is blind. Love is glorious. *A Midsummer Night's Dream* is a vision of the epic struggle for love.”
— Jaša Koceli, director



Jožica Avbelj

William Shakespeare

Sen kresne noči

Dramatis personae

TEZEJ, atenski vojvoda
EGEJ, Hermijin oče
LISANDER, fant, zaljubljen v Hermijo
DEMETRIJ, fant, zaljubljen v Hermijo
FILOSTRAT, Tezejev mojster za razvedrilo
TRAM, tesar
SPAH, mizar
KLOPČIČ, tkalec
PISK, popravljavec mehov
DULC, kotlar
PREKLA, krojač

HIPOLITA, kraljica Amazonk, zaročena s Tezejem
HERMIJA, Egejeva hči, zaljubljena v Lisandra
HELENA, dekle, zaljubljeno v Demetrija

OBERON, kralj vil in vilincev
TITANIJA, kraljica vil in vilincev
ŠKRAT oziroma ROBIN DOBRIČINA, vilinec
GRAHEK, vilinec
PAJČEVINA, vilinec
PRAHEC, vilinec
GORČICA, vilinec

PIRAM, TIZBA, ZID, MESEČINA, LEV, liki v predstavi, ki jo igrajo zabavljači

Vile in vilinci iz Oberonovega in Titanijinega spremstva
Tezejevi in Hipolitini služabniki

1. dejanje, 1. prizor

Tezejeva palača v Atenah

Nastopijo Tezej, Hipolita in Filostrat ter drugi.

TEZEJ

Poglej, Hipólita prelepa, bliža se, in to prehitro, dan najine poroke. V štirih srečnih dneh bo nova luna, ampak joj, kako počasno se mi zdi pojemanje te stare! Odlaga izpolnitev moje želje, kot včasih stara vdova ali mačeha predolgo uživa dediščino, ki pripada sinu.

HIPOLITA

Ti štirje dnevi se bodo kaj hitro pretopili v noč; štiri noči bodo prav kmalu izsanjale čas; takrat bo luna, kot srebrn lok, komaj napet na nebu, priča nōči najinega slavja.

TEZEJ

Hej, Filóstrat, pojdi zbuditi mlade Atenčane k veselju. Prebudi v njih poskočni duh radósti in žalost pošlji, kamor spada – na pogrebe; gospa bledečna ni prav dobra družba za naš pomp.

Filostrat odide.

TEZEJ

Hipólita, osvójl sem te z mečem, tvojo ljubezen sem si priboril prek ran, ampak ton najine poroke bo drugačen: radost in zmagoslavje, veseljačenje.

Nastopijo Egej in njegova hči Hermija ter Lisander in Demetrij.

EGEJ

Naj te sreča spremlja, slavni vojvoda!

TEZEJ

O, hvala, dobri moj Egej. In kaj je novega pri tebi?

EGEJ

Nadvse slabo je, vojvoda; prav ves sem posivel zaradi svoje hčere Hermije: zato sem tu.

No, stopi sem, Demetrij. Moj gospod,
to je možak, ki sem privolil, da jo poroči.
Pristopi zdaj še ti, Lisander. Ta pa je, moj vojvoda,
na drugi strani v mreže ujel njeno srce. –
Da, ti, Lisander, ti – pošiljal si ji pesmi,
si z njo izmenjeval ljubezenske simbole.
S sleparskim glasom si ji pel pod oknom v mesečini
nič manj sleparske pesmi o ljubezni
in si napravil dom v njenih fantazijah
z okraski, prstani, zapestnicami iz svojih las,
s pokloni in darilci, šopki in sladkorčki – z vsem,
kar mlade in dojemljive vse premočno mami.
Z zvijačo si ukradel Hermiji srce,
njeno ubogljivost – ubogljivost meni –
si spremenil v trdo trmo. Dobri vojvoda,
tako naj bo: če tu pred Tvojo milostjo
zdaj ne privoli, da se omoži z Demetrijem,
te prosim – sledi staremu atenskemu zakonu:
je moja hči, zato o njej odločam jaz,
in izročil jo bom gospodu tu
ali takojšnji smrti,
kakor zapoveduje zakon.

TEZEJ

Kaj rečeš ti na to, dobro dekle?
Tvoj oče bi ti moral biti bog;
iz njega je prišla tvoja lepota
in zanj si kot figurica iz voska
z njegovimi odtisi; in le on ima to moč,
da to figurico ohrani ali spremeni.
Demetrij pa je častivreden mož.

HERMIJA

Tudi Lisander je.

TEZEJ

Sam zase že,
a tu, kjer gre za očetno privolitev,
je častivrednejši pač prvi.

HERMIJA

Ko bi vsaj oče lahko gledal z mojimi očmi.

TEZEJ

A morajo pač tvoje presoditi po njegovo.

HERMIJA

Gospod, oprosti mi za te besede.
Ne vem, kaj daje mi to moč, da sem predrzna,
in tudi ne, kako gre to s ponižnostjo,
da tu pred tabo, veličastnim, zagovarjam svojo misel;
ampak rotim te, milostljivi, da povej,
kaj je najhujše, kar se mi lahko zgodi,
če zdaj Demetrija ne vzamem za moža.

TEZEJ

Lahko umreš, lahko pa se za vselej
moški družbi odpoveš.
Zatorej, lepa Hermija, dobro premisli svoje želje,
svojo mladost, poglej v svojo kri,
ali bi – če se ne podvržeš odločitvi svojega očeta –
se zmogla z nunskim habitom pokriti in živeti
vselej zaprta v temnem kloštru,
za vse življenje sestra brez otrok,
in tiho peti hvalo hladni luni, jalovi boginji.
Tri blagoslove nosi ta, ki se ima tako v oblasti,
da preživi to večno romanje device,
a bolj tuzemsko srečna je roža, ki rodi parfum,
kot tista, ki veni na steblo med deviškimi trnjem,
ki raste in živi in umre v samski blaženosti.

HERMIJA

A raje bi tako, gospod – živela, rastla in umrla –,
kakor da izročim svoje devištvo
v oblast, pod neželeni jarem tega,
ki nočem, da bi me dobil v last.

TEZEJ

Par dni si vzemi za premislek, do naslednje nove lune
(do dne, ko v zakon za na veke vekov
jaz sam bom združen s svojo ljubo),
in se dotlej pripravi bodisi na smrt,
ker ne spoštuješ volje svojega očeta,
na svatbo s tem Demetrijem, kot bi on rad,
bodisi na oltar Diane, kjer se boš
za vedno zavezála uboščini in celibatu.

DEMETRIJ

Prelepa Hermija, ukloni se; Lisander, ti pa odstopi
od teh nesmiselnih zahtev po moji lasti.

LISANDER

Ti si deležen že Egejeve ljubezni;
prepusti meni Hermijino in se poroči z njim.

EGEJ

Ne žali me, Lisander – ampak res: moje ljubezni je deležen,
in iz ljubezni mu bom dal vse svoje.
In moja je tudi ona, in ves delež, ki ga imam na njej,
bom prepustil Demetriju.

LISANDER (*Tezeju*)

Moj rod, gospod, ni prav nič slabši od njegovega,
prav toliko bogat, a je ljubezen moja večja od njegove;
v vsem, kar šteje, sem Demetriju
enak – ali pa ga celo presegam;
ob tem pa – to je vredno več od vsega, s čimer se tu hvalim –
imam tudi ljubezen lepe Hermije.
Zakaj naj torej ne bi uveljavljal te pravice?
Demetriju je, in ne bojim se tega mu povedati v obraz,
nekoč že dvoril Nedarjevi hčerki Heleni
in ji srce osvojil; ona, lepa gospodična, se še danes
prevztrajno žene, prav malikovalsko žene
za tem nezvestežem in vetrnjakom.

TEZEJ

Priznati moram, da sem res o tem že slišal
in nameraval kakšno reči na to temo še z Demetrijem,
pa mi je, z lastnimi skrbmi prezaposlenemu,
ušlo iz glave. – Ampak pridi zdaj, Demetriju,
pa tudi ti, Egeju: pojdita z mano;
bom vsakemu povedal, kar mu gre.
Ti pa se, lepa Hermija, pripravi,
da svoje želje prikrojiš očetni volji,
sicer te bo atensko pravo –
ki ga ne moremo nikakor omiliti –
predalo smrti ali pa zavezi k celibatu.
In pridi tudi ti, Hipolita. Kako si, ljuba?
Demetriju in Egeju, za mano:
za vaju imam delo pri pripravah
na mojo svatbo, spregovoril bi pa tudi z vama
o tej zadevi, ki se vaju tiče.

EGEJ

Z veseljem te ubogava, gospod.

Odidejo vsi razen Hermije in Lisandra.

LISANDER

Kaj zdaj, ljubezen moja? Saj si čisto bleda!
Kako je to mogoče – da roža kar takole oveni?

HERMIJA

Že dolgo ni bilo dežja, bi rekla, ampak zdaj
bi jo lahko zalil naliv iz mojih očk.

LISANDER

Ej, aj! Ampak saj tudi v vsem, kar sem doslej prebral,
v vsem, kar slišal, zmišljenem ali resničnem,
prava ljubezen prav nikdár ni mirno tekla.
Ali je šlo za neujemanje po stanu –

HERMIJA

Prekletstvo, ko je človek previsok, da bi se smel zvezati z nizkim.

LISANDER

Ali pač za razliko v letih –

HERMIJA

O, žalost, ko je kdo prestar, da bi se mógel zaročiti z mladim.

LISANDER

Naj za nasprotovanje bližnjih –

HERMIJA

O, pekel, ko je treba ljubega izbrati skozi tuje oči!

LISANDER

Pa tudi tam, kjer je bila ljubezen prosta,
so jo napadale bolezni, vojna ali smrt,
da je bila naposled bežna kakor glas,
minljiva kakor senca, kratka kakor sanje,
odsekana kot strela v kakor oglje črni noči,
ki z žolčnim gibom razodene zemljo in nebo,
a ju, še preden bi kdo mogel reči »Glej!«,
že spet pogoltno žrelo teme:
tako gre v kaos prav vse, kar je na svetu lepega.

HERMIJA

Če so ljubezni, ki je prava, vedno usojene prepreke,
tedaj je očitno, da nama je usojena ljubezen.
Soočiva se torej s preizkušnjo s potrpljenjem,
saj kaže, da je to nadvse vsakdanja stvar,
ljubezni zvesta spremljevalka, kot sanjarjenja in vzdih,
kot želje in kot solze, ki gredo povsod za njo.

LISANDER

Dobro razmišljaš, Hermija. Zato prisluhni:
ena od mojih tet je stara vdova,
zelo premožna, vendar brez otrok.
Njen dom je sedem ur hoda oddaljen od Aten,
jaz pa sem ji pri srcu, kot da bi ji bil edinec.
Tam, draga Hermija, bi te lahko poročil,
in strogi mestni zakon naju tam
ne bo dosegel. Če me torej ljubiš,
se jutri na večer odkradi iz hiše svojega očeta,
in jaz te bom počakal v gozdu,
tistem uro stran od mesta –
prav tam, kjer smo nekoč še s Heleno
opravili obred za prvi maj.

HERMIJA

Lisander, ljubi moj,
prisežem ti pri najmočnejšem Kúpidovem loku,
pri zlati osti na njegovi najfinejši puščici,
pri vseh nedolžnih Venerinih golobicah,
pri vsem, kar veže duše in krepi ljubezen,
pri ognju, ki pogoltnil je kraljico Dido,
ko jo izdal je Enej in pustil v Kartagini,
pri vseh prisegah, kar so jih možje zlomili,
številnejših od vseh, kar so jih dale žene,
prisežem ti: na kraju, ki si ga izbral,
se v noči jutrišnji zares dobim s teboj.

LISANDER

Le drži to obljubo. In glej, Helena prihaja.

Nastopi Helena.

HERMIJA

Bog s tabo, lepa Helena. No, kam pa kam?

HELENA

Ti praviš meni »lepa«? Kar nazaj to vzemi.
Demetriji ljubi tvojo – srečna ta lepota!
Tvoje oči so zvezde stalne in tvoj jezik
še lepšo melodijo poje kot škrljančkov,
ki ga pastir posluša v še zelenem žitu.
Ko bi bila lepota nalezljiva, tvoje
bi se našla kot boleznirada; strašno rada;
moje uho glasu, moje oko pogleda,
moj jezik sladke glasbe tvojega jezika.
In prav ves svet razen Demetrija bi dala,

da bi se vate spremenila, Hermija!
Nauči me, kako naj bom kot ti, in tega
uroka, ki premikaš z njim srce njegovo!

HERMIJA

Grdo ga gledam, on me pa še vedno ljubi.

HELENA

Ko bi se moj nasmeh le učil od teh pogledov!

HERMIJA

Dajem mu kletve, on pa vrača mi ljubezen.

HELENA

Ko moje bi molitve takšno strast zbudile!

HERMIJA

In bolj ko ga sovražim, bolj me zasleduje.

HELENA

In bolj ko ga jaz ljubim, bolj me on sovraži.

HERMIJA

Jaz nisem kriva, Helena, za to norost.

HELENA

Ti ne, a tvoja draž. O, da bila bi moja!

HERMIJA

Pomiri se: nikoli več me ne bo videl;
z Lisandrom bova pobegnila s tega kraja.
Ves čas, dokler nisem spoznala ga, Lisandra,
so se Atene zdele mi kot košček raja.
O, kakšne čudeže ljubezen nosi v sebi,
da se je takšen raj v pekel spremenil!

LISANDER

Razkrila, Helena, ti bova svoj načrt.
Jutri ponoči, ko bo luna Fojba uzrla
srebrnkasti obraz svoj v ogledalu vode
in z bisernato roso okrasila bilke –
ko se godijo vsi zaljubljenki pobegi –,
sklenila sva odkrasti se skoz mestna vrata.

HERMIJA

In v gozdu, kjer sva tudi ti in jaz ležali
pogosto na gredicah iz nežnih trobentic

ter si razkrivali globine svojih duš –
prav tam se bom dobila z ljubim mi Lisandrom,
od tam bova krenila dalje, stran od mesta,
novim prijateljstvom naproti, v družbo tujcev.
Prijateljica, zbogom; moli le za naju
in naj ti sreča podari Demetrija.
Besedo drži, dragi; do takrat pa svoje
oči bova oropala pogledov sladkih.

LISANDER
Držal jo bom, obljudim.

Hermija odide.

Zbogom, Helena.
Naj ti Demetrij vrača, kar mu daješ ti!

Lisander odide.

HELENA
Kako neenakomerno je deljena sreča!
Atene imajo me za prav enako lepo –
a kaj mi to? Demetrij se s tem pač ne strinja.
On noče videti, kar vidijo vsi drugi.
In kakor blodi on, zaljubljen v njene oči,
sem tudi jaz zgubljena, ki ga občudujem.
Ljubezen vse – še to, kar je prostaško, nizko,
brez mere – preobrazi v lepo, dragoceno,
ne gleda namreč skoz oči, ampak skoz um:
Kupída slikajo s prevezo čez oči;
pa še razsodnost je krilatcu čisto tuja,
da s krili in oslepljen nespametno hiti:
zato ga radi upodabljajo kot dečka –
ker dostikrat prav nepremišljeno izbere.
Kakor poredni fantje zlahka kršijo
obljube, dane v igri, lomi on prisege:
dokler Demetrij ni uzrl Hermije,
je drl od njega snežni plaz priseg zvestobe –
ko pa v ta sneg je prvič posijala ona,
se je stalil, in vse obljube so odtekle.
Povedala mu bom za Hermijin pobeg.
Tako bo jutri šel ponoči v gozd za njo.
Ne morem reči, da mi bo za to hvaležen –
če bo, bo cena te hvaležnosti visoka;
a naj me kar boli, še bolj, če to pomeni,
da ga še vidim: ko gre tja in ko se vrne.

Odide.

1. dejanje, 2. prizor

Atene

*Nastopijo tesar Tram, mizar Spah, tkalec Klopčič,
popravljaivec mehov Pisk, kotlar Dulc in krojač Prekla.*

TRAM
Je vsa družčina tu?

KLOPČIČ
Bolje bi bilo, če bi jih izklical celokupno, drugega
za drugim, kot si sledijo na seznamu.

TRAM
Tu imam list papirja, na katerem so zapisana imena vseh atenskih
mož, ki bi utegnili bit primerni za nastop v naši kratki predstavi
pred vojvodo in vojvodinjo na dan njune nočne svatbe.

KLOPČIČ
Dragi moj Peter Tram, najprej povej, za kaj gre v igri,
potem pa šele to zašpili z imeni igralcev.

TRAM
Za prmejduš, naša igra je »Nadvse tragična komedija
o skrajno kruti smrti Pirama in Tizbe«.

KLOPČIČ
Kar najodličnejše delo, sem prepričan, pravi balzam za
dušo. Zdaj pa, dobri moj Peter Tram, pokliči igralce, kot
si sledijo na seznamu. Mojstri – na položaje.

TRAM
Oglasite se, ko vas pokličem. Niko Klopčič, tkalec.

KLOPČIČ
Pripravljen. Povej, katero vlogo igram, potem pa dalje.

TRAM
Ti, Niko Klopčič, boš igral Pirama.

KLOPČIČ
Kaj pa je ta Piram – zaljubljenec ali heroj?

TRAM
Zaljubljenec, ki se kar najplemeniteje ubije zavoljo ljubezni.

KLOPČIČ

O, če bom to dobro odigral, bodo tekle solze; če bo to moja vloga, naj občinstvo dobro pazi na svoje oči. Tako bom igral, da se bo stemnilo od oblakov, malo bom pa tudi usmiljenja vreden. No, naprej, k ostalim. – Ampak moj temperament je vseeno bolj primeren za heroja. Kot Erkl bi bil gotovo izvrsten, v takih vlogah, kjer se trga mačke na pol. Da bi se vsi razpočili:

Skale bobnijo,
vetrovi vršijo,
razbijajo vrata
te sobe zaporne.
Fojba kočija
od daleč prisíja,
napravi, pobije
nеспametne Norne.

To je pa bilo nekaj, a? Zdaj pa povej še ostale igralce. To je bilo zdaj po Erklovo, po herojsko. Zaljubljenec – ta se ti pa bolj zasmili.

TRAM

Franc Pisk, popravljavec mehov.

PISK

Tukaj, Peter Tram.

TRAM

Pisk, ti boš moral prevzet Tizbo.

PISK

Kaj pa je ta Tizbo – nekaj popotni vitez?

TRAM

To je gospodična, v katero je zaljubljen Piram.

PISK

Ne, prosim, ne daj mi ženske vloge; saj mi že raste brada.

TRAM

Nič ne de: med igro boš nosil masko, govoril pa lahko s tako visokim glasom, kot boš hotel.

KLOPČIČ

Če si lahko zakrijem obraz, pa naj jaz igram še Tizbo, s pošastno piskajočim glasom bom govoril. »Tizbi, moja Tizbi!« – »O Piram, ljubi dragi! Tvoja ljuba Tizba, tvoja ljuba dama!«

TRAM

Ne, ne, ti moraš igrat Pirama – Pisk, ti pa Tizbo.

KLOPČIČ

No, gremo naprej.

TRAM

Slavko Prekla, krojač.

PREKLA

Tukaj, Peter Tram.

TRAM

Slavko Prekla, ti boš igral Tizbino mamo. – Tomaž Dulc, kotlar.

DULC

Tukaj, Peter Tram.

TRAM

Ti Piramovega očeta. – Jaz Tizbinega očeta. – Mizar Spah, ti vlogo leva. – In mislim, da je s tem igra popolnjena.

SPAH

Imaš levove replike kje zapisane? Če jih imaš, mi jih, prosim, daj že zdaj, ker se precej počasi učim.

TRAM

Lahko ga boš improviziral – lev ne počne drugega kot rjove.

KLOPČIČ

Daj mi potem še vlogo leva. Tako bom rjovel, da bo duša zaplesala vsakomur, ki me bo slišal. Tako bom rjovel, da bo vojvoda dejal: »Še naj zarjove, še naj zarjove!«

TRAM

Ampak če bo preveč grozovito, boš prestrašil vojvodinjo in gospe, in potem bodo vreščale, nas pa bodo zaradi tega pobesili.

VSI

Pobesili nas bodo, od prvega do zadnjega.

KLOPČIČ

Prav imate, prijatelji – če bi gospe tako prestrašili, da bi bile vse iz sebe, tedaj ne bi imeli druge izbire, kot da nas pobesijo. Ampak jaz bom svoj glas tako očvrstil, da bo rjovel nežno kakor golobičji dojenček. Milo kakor slavček bom rjovel.

TRAM

Edina vloga, ki jo lahko igraš, je Piramova; Piram je čeden mož, mož na mestu, da na poletni dan ne najdeš boljšega, prav očarljiv in uglajen. Zato ga moraš igrati ravno ti.

KLOPČIČ

No, potem ga pa vzamem. Kakšna brada pa bi se ti zdela zanj najbolj primerna?

TRAM

Hja – kakršna hočeš.

KLOPČIČ

Odigral ga bom ali s slamnato rumenkasto brado ali z rjavkasto oranžno brado ali s škrlatno brado ali z brado v barvi francoske krone, najpopolnejši rumeni, kar jih je.

TRAM

Ampak nekatere francoske krone so čisto brez kocin, in bi torej igral golobrad. Kakorkoli že, mojstri, tu so vaše vloge (razdeli liste z besedilom), in prosim vas in ukazujem vam in rad bi, da se jih naučite do jutri zvečer, potem pa se bomo v mesečini sestali v palačnem gozdu tu blizu mesta. Tam bomo namreč imeli vajo, kajti če bi jo imeli v mestu, se ne bi mogli izogniti mimoidočim in vsi naši načrti bi se že vnaprej razkrili. Jaz bom medtem naredil seznam rekvizitov, ki jih potrebujemo za predstavo. Upam, da se mi ne boste izneverili.

KLOPČIČ

Prišli bomo in korajžno vadili svoje obscene. Potrudili se bomo. Na izust bomo. Zbogom.

TRAM

Dobimo se pod vojvodovim hrastom.

KLOPČIČ

Dovolj besed; kar bo, pa bo.

Odidejo.

2. dejanje, 1. prizor

Gozd blizu Aten

Z ene strani nastopi Vilinec, z druge Robin Dobričina (Škrat).

ŠKRAT

Glej ga no, duh! Kam te nesejo noge?

VILINEC

Čez griče grem, čez jarke,
čez trnje in resavo,
čez pašnike in parke,
skoz ogenj in poplavo –
potepam se zdaj tam, zdaj tod,
hitrejši sem kot meščev pot,
kraljici z roso kot njen paž
spreminjam trate v lep vitraž;
visoki jeglič, njen stražar,
od nje rubin prejel je v dar,
na zlato uniformo dal
si ga, da vedno bo dišal.

Sem sem prišel, da bi nabral si kapljic rose,
da jih dam jegličem kot bisere na ušesa.
Zdaj pa adijo, ti burkaški duh; odhajam:
kraljica in njeno spremstvo bodo kmalu tu.

ŠKRAT

Nocoj bo tukaj veseljačil kralj – le pazi,
da mu kraljica ne zaide pred oči,
saj Oberon do nje pestuje strašen bes,
ker je gospa v svoje spremstvo vzela dečka,
fantiča, ukradenega indijskemu kralju –
doslej še ni imela lepšega človečka;
a ljubosumni Oberon ga hoče zase,
za lastni dvor, ki šviga z njim gor-dol po gozdu;
ampak kraljica mu ga noče izročiti,
zasipa ga s pozornostjo in krona s cvetjem.
Če zdaj se srečata, na jasi ali v gozdu,
pod zvezd girlandami ali pa ob studencu,
se strašno spričkata, tako da prav vse vile
se v strahu skrijejo v kapice želoda.

VILINEC

Morda se motim in ne vidim čisto dobro,
ali si ti ta zviti, malopridni duh,
Robin Dobričina po imenu: mar nisi ta,

ki vaške deklince plaši, ki včasih mast
posname z mleka ali pa zadela mlinček,
da gospodinja pinji in vrtil v prazno,
in ta, ki s piva kdaj pa kdaj ukrade peno,
zavaja nočne potnike in se jim smeje?
Ki tistim, ki pokličejo te – »dobri škrat
Zapečnik!« –, nosiš srečo in jim rad pomagaš:
Ali mar nisi to prav ti?

ŠKRAT

Da, prav imaš,
prav res sem ta veseli nočni vandrovec.
Zabavam Oberona in ga spravljam v smeh;
zahrzam včasih kot kobila in zapeljujem
konjiče debelušne in dobro hranjene,
se skrivam kdaj v vrček kake stare babe,
prav tak na videz, kot pečena je lesnika,
ko dvigne k ustom ga, pa brž priplavam kvišku,
da se ji pivo po podbradku dvojnem zlije.
In modri starki, ki napleta otožno zgodbo,
se kdaj pa kdaj dam videti v podobi stolčka:
ko hoče sestiti, se ji zmaknem izpod riti,
ona pa pok na tla, »mejdun!«, in sope in kašlja,
da se ves zbor drži za trebuh krohotaje
in vse žari od radosti in se priduša,
da veselejša ura tod še ni minila.
Umakni se, vilinec. Oberon prihaja.

VILINEC

Moja kraljica tudi. Zdaj bodo težave!

*Z ene strani nastopi kralj vil in vilincev Oberon s svojim
spremljivcem, z druge kraljica Titanija s svojim.*

OBERON

Nelep pozdrav v tej mesečini, Titanija ošabna.

TITANIJA

Saj to je ljubosumni Oberon! Vilinci, gremo.
Odrekam se njegovim postelji in družbi.

OBERON

Ustavi se, neučakanka. Mar nisem tvoj gospod?

TITANIJA

Kar naj pomeni, da sem jaz tvoja gospa? A spomnim se,
kako si se nekoč odkradel iz dežele vil

in v podobi ovčjega pastirja cele dni posedal,
igral na trsno frulico in pesnil o ljubezni
zaljubljeni si pastirici. In čemu si sem prišel
z najvišjih indijskih gora,
če ne zato, ker se bo čila Amazonka,
bojevniška ljubezen, tvoja ljubica v opankah,
zdaj zdaj s Tezejem poročila, ti pa si se vrnil,
da bi zaželel srečo in bogastvo njenemu zakonu?

OBERON

Titanija, kako, da te ni sram soditi
o tem, kar sem imel s Hipolito,
ko vendar veš, da jaz vem zate in Tezeja?
Mar nisi ga nekoč pod lesketanjem zvezd v noči
odvedla od Perigone, ki jo je ugrabil,
in ga napravila nezvestega Antiopi
in Ajgli in Ariadni?

TITANIJA

Same laži so to, ki jih poraja ljubosumje;
in vse od samega poletnega začetka
se nisva srečala ne v gozdu ne na jasi, ne na hribu ne v dolini,
ob prodnatem studencu in ne v ločju ob potoku,
tudi na mivki ne, ki loči morje od kopnine,
nisva plesala enkrat samkrat kóla v vetru
brez tvojega jezljivega usajanja.
Zaradi vsega tega so potihnili vetrovi
in, kot bi se hoteli maščevati, z morja
prinesli kužno meglo, ki se je spustila
na pičle reke in jih ohrabrila,
da so bregove prestopile.
Zato je vol zaman potezal jarem
in ves oračev znoj je šel v nič, in žito je še mlado,
še zeleno zgnilo, preden bi mu zrasla brada;
na potopljenem polju so ograde prazne
in vrane so rejene od vseh kužnih čred;
za kamenčkanje jamice so polne blata
in labirint stezic po bujnih travnikih
je zginil, ker po njem nihče ne hodi;
ljudje so zdaj prikrajšani za zimo,
v prekratkih dnevih brez kolednic koprnijo;
zaradi vsega tega luna, vladarica plim,
od jeze prebledela moči zrak,
da vsepovsod razsaja vodenica;
narava je iz tira, razdražljiva,
sprevrčajo se letni časi: zmrzal
leži v naročju rdeče vrtnice, ki se je ravno odprla,

na krhki in ledeni kroni bele starke
pa se šopiri venec letnih popkov, ves dišeč,
kot bi se norčeval. Pomlad, poletje,
jesen velikodušna in jezna zima se oblačijo
drug v drugega, medtem ko svet je zmeden,
ne ve več, kdo je kdo, ob njihovih plodovih:
vsi ti sadovi zla izhajajo
iz najinega krega, iz prepira –
prav midva sva jim starša in izvor.

OBERON

Potem pa to popravi: to lahko storiš;
zakaj se pač upiraš Oberonu?
Le za ukradenega dečka prosim,
da bo postal moj paž.

TITANIJA

Ustavi konje, kralj:
za vso deželo vil mi ga ne odkupiš.
Njegova mati je bila zaobljubnica v mojem redu
in v dišečem nočnem zraku Indije
sva prav pogosto in zaupno klepetali,
posedali sva na Neptúnovi rumeni mivki
in spremljali s pogledi pot trgovskih ladij;
smejali sva se jadrom, ki so zanosila
s šarmantnim vetrom in se vsa zaobljila –
s tekočimi in elegantnimi koraki
(in z mojim mladim pažem že v trebuhu)
jih je posnemala in jadrjala po kopnem,
mi šla iskat darove in se spet vrnila
prepolnega naročja, kakor s potovanja.
A ob porodu, človek pač, je umrla,
in jaz zavoljo nje zdaj vzgajam dečka
in on zavoljo nje ostal bo z mano.

OBERON

Do kdaj pa nameravaš tu ostati, v gozdu?

TITANIJA

Vsaj do Tezejeve poroke ali še kak dan zatem.
Če si pripravljen mirno zaplesati v našem kolu
in bi rad videl naša nočna praznovanja, se pridruži;
če nisi in nočeš, pa se me ogibaj, in tudi jaz bom tebi šla s poti.

OBERON

Le daj mi dečka, pa bom šel s teboj.

TITANIJA

Niti v zameno za kraljestvo ga ne dam. Vilinci, gremo.
Če ostanemo še malo, se lahko še huje sprememo.

Titanija odide s svojimi vilami in vilinci.

OBERON

Pa pojdi svojo pot. Iz tega gaja ne odideš,
dokler ne plačaš mi za to žalitev. –
Dragi moj Škrat, pristopi. Saj se spomniš,
kako takrat sedel sem na štrlini,
poslušal morsko deklico, ki je jezdila delfina –
kako je pela, sladko, blagoglasno,
kako je njena pesem pomirila razgrajaško morje
in je par zvezd v blaznosti skočilo s svojih sfer,
da bi jo slišale od blizu?

ŠKRAT

Spomnim se.

OBERON

Tedaj sem tudi videl (ti pa ne)
leteti tam med zemljo in hladno luno
Kupída v polni bojni opravi, ki precizno je nameril
naravnost v vestalko, ki je kraljevala na zahodu,
in puščica ljubezni mu je švignila dol z loka,
kot bi hotela stokrat tisoč src prebosti;
a jaz sem videl, kako so deviški žarki
vodnate lune ugasili ogenj te Kupídove osti
in je pobožna imperatorka naprej živela
nemoteno deviških misli in brez ljubezenskih skrbi.
Ob tem sem še opazil, kam je padla puščica:
na drobno rožico z zahoda –
ta, mlečno bela do takrat, je zdaj poškrlatela od ljubezni
in med dekleti se ji pravi ljubica.
To rožo mi prinesi – nekoč sem ti jo že pokazal.
Komur kdo kane sok iz nje na speče veke –
naj je to moški ali ženska –, ta se bo na smrt zaljubil
v naslednje živo bitje, ki ga vidi.
To zel mi pojdi iskat in vrni se,
hitreje kakor leviatan preplava miljo.

ŠKRAT

Okoli Zemlje bom povlekel črto
v le štiridesetih minutah.

Odide.

OBERON

Ko dobim ga, sok,
bom za Titanijo oprezal, dokler ne zaspi,
pa rožno tekočino kanil ji tedaj v oči.
In prvo, kar bo videla, ko se zbudi –
naj bo to medved ali lev, naj volk, naj bik,
naj nagajiva opica ali norčava afna –
v to bitje se bo zaljubila s celo dušo;
in tega uroka ji ne bom vzel z oči
(kar znam storiti z neko drugo rožo),
dokler mi dečka ne izroči za paža.
A kdo gre zdaj? Neviden sem in bom skrivaj
prisluškoval pogovoru med njima.

Nastopi Demetrij, za njim Helena.

DEMETRIJ

Ne ljubim te, zato ne hodi več za mano.
Kje je Lisander in kje lepa Hermija –
da ubijem prvega, medtem ko druga mene ubija.
Rekla si mi, da na skrivaj bosta prišla v ta gozd,
in ali jaz med vsem tem drevjem sem čez les
ali pač moje Hermije zdaj sploh ni tu?
Izgini torej tudi ti in mi ne sledi več.

HELENA

Ti sam me, trdosrčnež, vlečeš s sabo kot magnet;
a vendar ni železo to, kar vlečeš, saj moje srce
je prekaljeno jeklo: odpovej se magnetizmu,
pa bom ostala brez moči, da ti sledim.

DEMETRIJ

Te zapeljujem? Ti mar sladko govorim?
Ali ti pravim pač kar najbolj jasno,
da te ne ljubim in da te nikdar ne bom?

HELENA

Zaradi tega te imam zgolj še raje.
Demetrij, tvoj španjel sem,
in bolj ko me boš tepel, zvestejša ti bom.
Kar delaj z mano kakor s psom, odrivaj me, udarjaj,
pozabi, da obstajam – le tole mi dopusti,
četudi tega nisem vredna: da sledim ti.
Ne morem te prositi drugega v ljubezni –
a vendar tudi to nadvse spoštujem –,
kakor da delaš z mano, kot bi s svojim psom.

DEMETRIJ

Ne preizkušaj, no, sovraštva v mojem duhu,
saj ko te vidim, mi postane kar slabo.

HELENA

A meni je slabo, ko te ne vidim.

DEMETRIJ

In misliti bi morala na svojo čast –
ker kaj je vendar to, da greš iz mesta, da se prepustiš
na milost in nemilost možu, ki mu ni mar zate;
da položiš zaklad svoje nedolžnosti
v roke teme, ki je polna prilik
in na samotnem kraju misli zle poraja.

HELENA

Zaupam pač tvoji dobroti. In ker zame ni
teme, če vidim tvoj obraz,
se mi ne zdi, da tukaj zdaj je noč;
pa tudi sama nisem, prav nasprotno:
ves svet je zame tu, ker ti si svet –
in če ves svet tu pazi name, kdo bi mogel
trditi, da je to zares samota?

DEMETRIJ

Zbežal bom stran od tebe in se skril v grmovju
ter te prepústil milosti ali nemilosti zveri.

HELENA

A tudi najbolj divja se po trdosrčnosti ne meri s tabo.
Kar steci, kadar hočeš; bo pač zgodba obrnjena na glavo:
Apolon bo bežal in Dafne bo lovila,
in golobica bo preganjala grifona; krotka srna
se bo pognala, da bi ujela tigra; ampak kak nesmisel –
korajža bo bežala, plahost pa lovila!

DEMETRIJ

Ne bom se več prerekal; grem,
in če mi boš sledila, si nikar ne misli,
da sem predober, da bi ti tu v gozdu storil silo.

HELENA

Povsod mi delaš silo: v templju, v mestu
in na polju. Sram te bodi!
Ves ženski rod je s tem ponižan, s tem, kar delaš:
me nismo tu za to, da dvorimo možem –
vi bi se morali boriti za ljubezen.

Demetrij odide.

Za tabo grem in si iz pèkla raj ustvarim,
četudi bom ob tem umrla od tvoje roke.

Helena odide.

OBERON
Bog s tabo; in še preden zapusti ta gaj,
boš ti bežala, on pa te v ljubezni iskal.

Nastopi Škrat.

OBERON
Torej imaš rastlino? Zdravo, ti popotnik.

ŠKRAT
Imam jo, ja.

OBERON
No, prosim, daj mi jo.

Škrat mu da cvetlico.

Nekje tu blizu materina dušica
cveti, pa zraven jegličiči, vijolice,
pod krošnjami razraščene kosteničja,
muškatelega in rdeče rjavkastega šipka:
tam včasih rada noč prespi Titanija,
medtem ko zibajo jo v sen cvetlice in plesi;
tam včasih kača odvrže kožo iz draguljev,
dovolj veliko, da je za odejo vili.
In s temle sokom ji namazal bom oči,
da bo postala polna grdih fantazij.
Še ti ga vzemi malo in preišči gaj:

Oberon da košček cvetlice Škratu.

Neka Atenka tu je, vsa zaljubljena
v oholega mladeniča; oči mu s tem
namaži, a takrat, ko prvo, kar bo videl,
bo zagotovo gospodična; zlahka ga boš
spoznal: atenska oblačila ima na sebi.
Poskrbi torej, da bo slednjič ta mladenič
še bolj zaljubljen vanjo, kot je ona vanj;
in glej, da vrneš se pred prvim petelinom.

ŠKRAT

Le brez skrbi, gospod – naredil bom, kot hočeš.

Oba odideta.

2. dejanje, 2. prizor

Drugje v gozdu

Nastopi vilinska kraljica Titanija s svojim spremstvom.

TITANIJA
Le dajmo zdaj – rondel in pesem vil,
zatem pa urno vsak na svoje delo:
vi v boj proti gosenicam na popkih vrtnic,
vi pa na vojsko s tičmiši za njihova usnjena krila,
da bomo naredili plaščke drobnim vilam; vi odgnat
prehrupno sovo, ki ponoči huka in se čudi
naši lepoti in veselju. Vsak k svoji dolžnosti,
le še uspavanko zapojte prej in me pustite v snu.

Se uleže.

Vile in vilinci zapojejo.

PRVA VILA
Progaste kače z jezikom preklanim,
slepici in trnovi ježi in pupki,
dajte ponoči no mir vsem zaspanim,
ne kratite spanca kraljici preljubki.

ZBOR
Daj, Filomela, ti slavčica moja,
poj nam uspavanko, pesem spokoja;
spavanko, spavanko, pesem spokoja:
kletve in vse čarovnije,
vse naj od nje se odbije;
zdaj lahko noč ti ob pesmi spokoja.

PRVA VILA
Pajki pletilci, le stran ostanite,
proč naj vas nesejo dolge nožice.
Hrošči črnikavi, v luknje se skrijte;
črvi in polži, čim dlje od kraljice!

ZBOR

Daj, Filomela, ti slavčica moja,
poj nam uspavanko, pesem spokoja;
spavanko, spavanko, pesem spokoja:
kletve in vse čarovnije,
vse naj od nje se odbije;
zdaj lahko noč ti ob pesmi spokoja.

Titanija zaspi.

DRUGA VILA

Gremljo zdaj, saj prav vse dobro tu je,
le eden naj ostane in jo varuje.

Vile in vilinci odidejo.

Nastopi Oberon in stisne nektar iz cveta na Titanijine veke.

OBERON

Kar ti dano bo, ko se zbudiš, uzreti,
temu se poslej ne boš več mogla upreti,
ljubiti ga boš morala in zanj trpeti:
risa, divjo mačko ali pač medveda –
kar tedaj uzreš, naj te poslej obseda,
leopard ali pa grdo kosmat merjasec –
kar nanese; s tem, da ti srčno privoščim,
da bo to kak čim bolj odvraten prasec.

Odide.

Nastopita Lisander in Hermija.

LISANDER

Ljubezen, pešaš že od hoje po tem gozdu,
in če sem čisto iskren, sem se medtem izgubil;
spočijva se zdaj tu, če ti tako je prav,
medtem pa nama dan prinese lepših ur.

HERMIJA

Se strinjam, ljubi moj. Poišči si ležišče,
jaz pa bom glavo položila na ta breg.

LISANDER

Ista zaplata nama bo blazina; eno
srce, ležišče, ena zaobljuba v prsih.

HERMIJA

Lisander dragi, ne; zavoljo mene lezi
za zdaj še raje malo stran, ne čisto zraven.

LISANDER

O, ta moj predlog je bil skoz in skoz nedolžen.
Ljubezen pač se najbolje plodi v bližini.
Moje srce je, hočem reči, s tvojim speto,
to pa tako tesno, da zdi se, da sta eno,
in če so dvoje prsi zvezane s prisego –
so torej dvoje, a v njih ena zaobljuba.
Zato ne odrekaj mi ležišča ob svoji strani –
obljubim, draga, le ležal bom, ne lagal.

HERMIJA

Kako prefinjeno Lisander ovinkari:
zdaj madež hud bi šel na mojo čast, manire,
če bi trdila, da moj dragi je lagal.
Zavoljo najine ljubezni in bontona
pa vendar lezi malce vstran, da bo spodobno;
razdalja, kot vsi pravijo, lepo pritiče
krepostnemu mladeniču in devici takšni;
za zdaj torej na stran; pa lahko noč, prijatelj:
ljubezen tvoja naj le s smrtjo se konča!

LISANDER

Le »amen, amen« lahko rečem k tej molitvi,
in da se pokončam, če neham biti zvest!
Tu ležem; naj ti sen prav ves spokoj prinese.

HERMIJA

Ne – pol te želje naj poboža tvoje oči.

Zaspita.

Nastopi Škrat.

ŠKRAT

Gozd preletel sem kot senca,
pa nobenega Atenca,
ki bi na oči mu dal,
rožo, ki budi ljubav.

Zagleda Lisandra.

Noč, tišina – kdo tam spava?
To atenska je oprava.

Ta, mi je gospod izdal,
punco je zasmehoval.
Ona tu – na vlažno rjavo
prst je položila glavo;
legla daleč dušica
je od trdega srca.
Za grobost ti dam zdravilo,
ki povsem te bo uročilo.

Z nektarjem namaže Lisandrove veke.

Naj ljubav, ko se zbudi,
mu vzame ves pokoj z oči.
Zdramil boš potem šele se,
ko dolžnost me h kralju odnese.

Odide.

Pritečeta Demetrij in Helena.

HELENA
Ustavi se, Demetrij, pa čeprav me ubijaš.

DEMETRIJ
Stran pojdi – to je ukaz; ne zalezuj me več!

HELENA
Mar me boš kar v temi pustil? – Prosim, ne.

DEMETRIJ
Ostani tu, sicer ... Sam bom šel naprej.

Demetrij odide.

HELENA
Brez sape sem že od tega zmešanega teka,
in bolj ko molim, manj mi je naklonjeno.
O, srečna Hermija, kjerkoli pač je zdajle –
kakšna mogočna sila so te njene oči.
Kako se ji lahko tako leskečejo?
Zaradi solz že ne: teh imam več od nje.
Ne, ne, vseeno je; le grda sem kot medved,
celo žival se ustraši ob pogledu name:
nič čudnega ni torej, da tudi Demetrij
kot pred pošastjo v strahu teče stran od mene.
Katero podlo ogledalo mi je dalo
idejo, da se z njenimi očmi primerjam?

A kdo je to? Lisander, kar na tleh leži!
Je mrtev ali spi? Ni ranjen, nič krvi ni. –
Lisander, moj gospod, če si še živ, se zbudi.

LISANDER (*se prebudi*)
Seveda živ, in hodil bi po ognju zate.
O Helena, ti si kristal! Hvala naravi,
kiparki, da ti vidim skoz prsi v srce.
Kje je Demetrij? – Kakšno gnusno ime je to,
a ravno pravšnje, da ga zbrisem s svojim mečem!

HELENA
Lisander, ne govori no tako, ni treba;
pa kaj, če ljubi tvojo Hermijo? Pa kaj?
Saj ona ljubi tebe: bodi zadovoljen.

LISANDER
Z njo zadovoljen – s Hermijo? Nikdar; in žal
mi je za vsak hip, ki sem ga zapravil z njo.
Ne ljubim Hermije, temveč le Heleno;
saj golobica je pač vedno boljša od vrane.
Človeške želje se podrejajo razumu,
in tu razum mi pravi, da si boljša izbira.
Kar raste, dozori, šele ko je sezona,
in mladec zdaj šele dozorel sem k razumu;
v trenutku, ko sem zdaj mentalno na vrhuncu,
razum je poprijel krmilo moje volje
in me pripeljal sem: k očem, v katerih berem
najlepše zgodbe o ljubezni, kar jih je.

HELENA
Sem se zato rodila, da me žalijo?
In s čim sem si zaničevanje prislužila?
Mar ni dovolj, gospodič – ali ni dovolj,
da nikdar nisem in nikdar ne bom dobila
prijaznega pogleda od Demetrija –
se moraš res smejati mojemu neuspehu?
Zares se ne spodobi in ni prav nič lepo,
da me tu z dvorjenjem takole zasmehuješ.
Zdaj z bogom; in priznati moram, da sem te
imela za bolj dobrosrčnega človeka.
Sramota, da se ženski, ki jo en zavrača,
še drug – in prav zato – nesramno posmehuje!

Helena odide.

LISANDER

Ni opazila Hermije. – No, kar naj spi in naj Lisandru nikdar več ne pride blizu. Kot vsako preobilje, tudi sladkega, v želodcu porodi človeku strašen gnus in kot med vsemi krivoverstvi, kar jih je, najbolj sovraži tisto, ki mu je verjel, tako naj tebe, moje obilje in krivo vero, sovražijo prav vsi – med njimi najbolj jaz! Vse, kar je v meni, naj odslej vso ljubezen namenja Heleni in služi njeni časti.

Odide.

HERMIJA (*se zbudi*)

Pomagaj mi, Lisander, daj, pomagaj! Vzemi mi kačo s prsi, po katerih se mi plazi. O bog, uboga jaz! Kakšne grozljive sanje! Lisander, glej, kako se tresem od strahu: bilo je, kot bi kača žrla mi srce, ti pa si zgolj sedel in se smehljaj tej grozi. Lisander! Kaj? Ga ni? Lisander, dragi moj! Kaj? Niti sliši ne? Je šel? Kar brez besed? Povej mi vendar, kje si in ali me slišiš. Saj padam skupaj od strahu – govori, prosim. Še vedno nič? Zdaj torej vem, da ni te blizu. Ampak takoj te najdem – tebe ali smrt.

Odide.

3. dejanje, 1. prizor

Gozd

Medtem ko Titanija še vedno spi na odru, nastopijo zabavljači: Klopčič, Tram, Dulc, Prekla, Spah in Pisk.

KLOPČIČ

A smo vsi tu?

TRAM

Tu-tu; in tole je prav čudovit kraj za našo vajo. Tale zelena jasa bo naš oder, tole glogovo grmičevje naša garderoba, in odigrali bomo točno tako, kot bomo potem pred vojvodo.

KLOPČIČ

Peter Tram?

TRAM

Kaj je, kolega Klopčič?

KLOPČIČ

V tej komediji o Piramu in Tizbi so reči, ki ne bodo nikomur v zadovoljstvo. Prvič, Piram na neki točki izvleče meč in se ubije, česar gospe prav gotovo ne bodo prenesle. Kaj porečeš na to?

DULC

Mejdun, to bi nas res moralo skrbet.

PREKLA

Mislím, da bi morali smrt na koncu koncev izpustit.

KLOPČIČ

Kaj pa še: načrt imam, kako lahko vse uredimo. Nekdo naj napiše prolog, in v tem prologu naj bo nakazano, da z meči nikomur nočemo nič hudega in da Piram v resnici ne umre. In da bojo lahko še bolj pomirjeni, jim povejmo, da jaz, Piram, v resnici sploh nisem Piram, temveč tkalec Klopčič: to bo pomirilo njihove strahove.

TRAM

Prav, bomo napravili en tak prolog, in spisan bo v dvanajstercih in desetercih.

KLOPČIČ

Ne, naj bo raje za dva več. Naj bo v dvanajstercih in dvanajstercih.

DULC

Pa se gospe ne bodo bale tudi leva?

PREKLA

Se bojím, da prav gotovo.

KLOPČIČ

Mojstri, o tem moramo dobro premislit, kajti pripeljat leva – Bog nas obvarji – med gospe bi bilo pač nekaj kar najbolj strašnega. Na svetu ni grozljivejše divjadi, kot je lev, in v zvezi s tem je treba nekaj ukrenit.

DULC

Torej potrebujemo še en prolog, v katerem bo rečeno, da to ni pravi lev.

KLOPČIČ

Ne – le povedati mora svoje ime in v levovih ustih se mora videti njegov

obraz, pa skoznje mora govoriti takole, ali nekaj na to vražo: »Gospe« ali »Prelepe gospe, rad bi« ali »hočem« ali »prosil bi vas, da se ne bojite, da ne trepetate! Pri svojem življenju vam prisegam, da ni nobene nevarnosti, in če bi mislile, da sem zares lev, bi bilo to lahko nevarno zame; prav nič takega nisem, kot je lev; človek sem, tak kot vsi ostali.« In na tem mestu naj kar naravnost pove svoje ime, češ da je Spah, mizar.

TRAM

Tako bomo storili. Imamo pa še dve težavi: prvič, kako v dvorano spraviti mesečino – Piram in Tizba se namreč sestaneta v mesečini.

DULC

Ali bo v noči, ko bomo igrali, sijala luna?

KLOPČIČ

Koledar potrebujemo, koledar! Poglej v almanah. A bo sijala, bo sijala?

Tram od nekod povleče knjigo.

TRAM

Ja, to noč bo sijala.

KLOPČIČ

No, potem pa pustimo eno od velikih oken dvorane, kjer bomo igrali, nekoliko odškrnjeno, pa bo luna posijala skozi režo.

TRAM

Ja – ali pa bi lahko eden od nas vstopil z butaro na rami in svetilko v rokah ter povedal, da reproducira oziroma predstavlja Mesečino. Pa še ta druga stvar: v veliki dvorani bomo potrebovali zid, kajti Piram in Tizba, tako gre zgodba, sta se pogovarjala skozi razpoko v zidu.

DULC

Zidu pač ne moremo prineset noter. Kaj meniš ti, Klopčič?

KLOPČIČ

Eden od nas bo moral igrati Zid. Malo ga bomo pregipsali ali namazali z ilom ali ometali, da bo jasno, da je zid, pa takole bo podprl dlani, Piram in Tizba pa si bosta šepetala skozi režo med njegovimi prsti.

TRAM

Tako bi šlo in torej je vse v redu. Pridite, vsi skupaj sedimo, in vsak naj zvadi svojo vlogo. Ti začni, Piram: in ko boš povedal svoj govor, odidi tja v grmovje, za tabo pa naj na svoje iztočnice enako storijo še ostali.

Nastopi Škrat, ki pa je tem, ki so že na odru, neviden.

ŠKRAT (*sam pri sebi*)

Kaj pa so to neki kmetavzarji, ki tu lomastijo, tako preblizu postelje kraljice vil? Mar bo predstava? Torej bom občinstvo – morda pa tudi igralec, če se mi bo zdelo.

TRAM

Piram, govori. – Tizba, stopi naprej.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

»Tizba, cvetic dišave in agrume sladke –«

TRAM

Arome, arome!

KLOPČIČ

»– arome sladke
ovijajo te, ljuba, kot opojen dim.
A neki glas se sliši – kaj je to? Počakaj,
obljubim, da takoj spet k tebi prihitim.«

Odide.

ŠKRAT (*sam pri sebi*)

Tako čudaškega Pirama pa še ne.

Odide.

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Sem zdaj jaz na vrsti?

TRAM

Kaj ne bi bil, seveda; on je šel namreč pogledat, kaj je tisto, kar je slišal, potem se bo pa vrnil.

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Sijoči Piram, lep si – si morda privid?
Bel si kot lilija in rdeč kot vrtnica,
mladenič čil si, trden kot obrambni Žid,
zvest kot najboljši konj, ki se nikdar ne vda.
Pri niničinem grobu te počakam, Piram.

TRAM

»Ninosovem grobu«, človek božji! Ampak tega tako ali tako še ne smeš reči; to odgovoriš Piramu, ti pa si vse povedal hkrati, z iztočnicami vred. – Piram, pridi. Zamudil si iztočnico, se pravi »se nikdar ne vda«.

PISK
O!

(V vlogi Tizbe:)
»Zvest kot najboljši konj, ki se nikdar ne vda.«

Nastopita Škrat in Klopčič v vlogi Pirama z oslovsko glavo.

KLOPČIČ *(v vlogi Pirama)*
Četudi lep, o Tizba, sem za vedno tvoj.

TRAM
O groza! O strahota! Pošasti so med nami. Molimo,
mojstri, bežimo, mojstri! Na pomoč!

Tram, Pisk, Dulc, Spah in Prekla odidejo.

ŠKRAT
Za vami grem, v krogih vas bom gnal, čez blato,
po grmovju in skozi žive meje in trnje.
Včasih bom konj in včasih drugič pes slednik,
pa medved kdaj brez glave, ali veper, plamen,
in hrzal, lajal, rjovel, krulil ter gorel bom
kot konj, pes, medved, veper, plamen sem in tja.

Odide.

KLOPČIČ
Čemu bežijo? To je nekakšna potegavščina, da bi me prestrašili.

Nastopi Dulc.

DULC
O Klopčič, spremenjen si! Kaj vidim to na tebi?

KLOPČIČ
Kaj vidiš? Nekaj, kar si si namislil v lastni oslovski glavi, a?

Dulc odide.

Nastopi Tram.

TRAM
Bog bodi s tabo, Klopčič! Ves si spremenjen!

Odide.

KLOPČIČ
Vidim jaz, kaj se grejo. Za osla me imajo, na vsak način me hočejo prestrašiti.
Ampak naj kar počnejo, kar hočejo, jaz se ne premaknem od tod. Korakal
bom tule gor in dol in pel bom, da bojo slišali, da se nič ne bojim.

(Zapoje:)

O črni kos, prečrn si,
tvoj kljun oranžno rjav,
drozg nikdar tona ne zgreši,
je stržka glas sanjav –

TITANIJA *(se prebudi)*
Kdo je ta angel, ki me je prebudil v postelji cvetov?

KLOPČIČ *(poje)*
Škrjanec, vrabec, ščinkavec,
še kukavica gre,
podtika jajca sem ter tja,
nihče ne reče ne –
Kajti kdo neki bi pa bil tako neumen, da bi se šel prerekat s
ptičem? Kdo bi ptici očital, da laže, pa naj še tako kuka?

TITANIJA
O, dobri smrtnik, prosim, še zapoj, še poj:
uho se mi je zaljubilo v tvoj glas,
oko pa prav nič manj v tvojo podobo;
ob tej lepoti mi ne preostane drugega,
kot da prisežem, tu in zdaj, da ljubim te.

KLOPČIČ
Rekel bi, gospa, da je to malce nerazumno. Ampak po drugi strani – razum z
ljubeznijo dandanes nima dosti opravka; in kakšna škoda, da nimata dobrih
sosedov, ki bi ju spoprijateljili. Hja, tu in tam se pač smem malo pohecat.

TITANIJA
Pa tudi moder si, prav toliko kot lep.

KLOPČIČ
Ne eno ne drugo; če bi bil dovolj pameten, da bi našel pot iz
tega gozda, bi se pa tudi v drugem kar dobro znašel.

TITANIJA
Ne želi si, da bi odšel iz tega gozda.
Tu boš ostal, pa če boš hotel ali ne.
Sem namreč duh, vendar pa ne navaden duh;
glej, vselej v mojem spremstvu je celó poletje;

in prav zares te ljubim: pojdi torej z mano;
vilince ti bom dala za služabnike:
prinašali ti bodo bisere iz globin,
ti peli, ko boš spal na postelji iz rož;
iz tebe bom izpihnila človeško težo,
da boš poletal naokrog kot zračen duh. –
Hej, Grahek, Pajčevina, Prahec in Gorčica!

Nastopijo štirje vilinci: Grahek, Pajčevina, Prahec in Gorčica.

GRAHEK
Jaz sem pripravljen.

PAJČEVINA
Tudi jaz.

PRAHEC
Jaz tudi.

GORČICA
In jaz tudi.

VSI
Kam nas pošiljaš?

TITANIJA
Do tegale gospoda tu boste prijazni in nadvse ustrežljivi;
nenehno mu bodite za petami in pred očmi;
marelice mu dajte jesti in robide,
pa črno grozdje in zelene fige, murve;
ukradite zanj čmrljem še iz mešičkov méd
in sveče naredite iz njihovega voska
ter jih prižgite z ognjem iz oči kresničk,
da mu bo vselej svetila moja ljubezen;
potrgajte še krila barvastim metuljem
in mu spahljajte z njimi luno iz oči.
Vilinci, klanjajte se mu in ga spoštujte.

GRAHEK
Pozdravljen, smrtnik!

PAJČEVINA
Zdravo!

PRAHEC
Zdravo!

GORČICA
Zdravo!

KLOPČIČ
Če mi velecenjeni gospod oprosti vprašanje –
mi lahko poveste, kako vam je ime?

PAJČEVINA
Pajčevina.

KLOPČIČ
Prav rad vas bom поблиže spoznal, dobri gospod
Pajčevina. Če se kdaj urežem v prst, vas bom morda
prosil, da mi ga povijete. – Pa vaše ime, gospod?

GRAHEK
Grahek.

KLOPČIČ
Prosim, pozdravite v mojem imenu svojo mater, gospo Vítico, in
očeta Stroka. Dobri gospod Grahek, tudi vas bom z veseljem
pobliže spoznal. – Pa vaše ime, gospod, prosim?

GORČICA
Gorčica.

KLOPČIČ
Dobri gospod Gorčica, vaša umirjenost mi je predobro znana, in vem,
da so zastran velikanskih govejih zrezkov požrli že prenekaterega
gospoda iz vaše družine: prisegam pa na tem mestu, da sem
zaradi vašega rodu že tudi sam potočil kakšno solzo. Vesel bom,
če vas bom lahko поблиže spoznal, dobri gospod Gorčica.

TITANIJA
Zanj poskrbite in ga privedite k meni.
Z očesi solznimi zre luna, to bi rekla,
in kadar joče ona, joče prav vsak cvet
nad to vsiljeno ljubezensko askezo.
Umolkne naj, in privedite ga v tišini.

Vsi odidejo.

3. dejanje, 2. prizor

Drugje v gozdu

Nastopi Oberon, kralj vil in vilincev.

OBERON

Me prav zanima, ali je Titanija že budna; in če je že, kaj ji je prvo padlo v oči in v kaj se je tako nesmrtno zaljubila.

Nastopi Škrat.

Aha, prišel je moj glasnik. Pozdrav, poredni duh! Povej mi, kakšne nočne vragolije se dogajajo v tem našem gaju.

ŠKRAT

Naša gospa se je zatreskala v nakazo. Tik njenih posvečenih sob odmaknjenih se je par tepcev, neotesanih rokodelcev, ki delajo na ulicah Aten, sestalo, da bi vadili za predstavo za Tezeja, ki naj bi jo igrali na njegovi svatbi. In najneumnejši iz te trapaste skupine, ki naj bi vlogo Pirama igral v predstavi, je s prizorišča tam odšel v grmičevje. Tedaj sem izkoristil lepo priliko in na ramena mu nadel oslovsko bučo: zdaj je bil čas za Piramov odgovor Tizbi, in pride moj glumač na plan. Ko so ga uzrli, so soigralci pobegnili kakor race, ko lovca razpoznajo v visoki travi, ali kot jata kavk, ki se v planinah zdrzne, zakraka vsa v en glas ob glasnem poku puške, in vzprhuta in poblaznelo stran frči; eden od njih je padel vznak na moj poskok in strašno vpil in klical po pomoč iz mesta. Vsi so bili tako iz uma od strahu, da jim je v umu vse mogoče zdaj grozilo: bodice in trni so jih grabili za obleke, vse se je trgalo, rokavi in klobuki. In sem jih vodil dalje, slepe od strahu, a dobri spremenjeni Piram je ostal, kjer se je prav takrat, tako je pač nanoslo, zbudila ona in se zaljubila v osla.

OBERON

Izšlo se je še bolje, kot sem si predstavljal. Ti je uspelo s to ljubezensko tinkturo namazati tudi Atenčeve oči?

ŠKRAT

Opravljeno je – našel sem ga spečega, Atenko pa ob njem, tako da prav gotovo bila je prvo, kar je videl, ko je vstal.

Nastopita Demetrij in Hermija.

OBERON

Ostani skrit in molči: to je ta Atenec.

ŠKRAT

Atenka je taista, moški pa ni pravi.

Stopita vstran.

DEMETRIJ

Ne vem, zakaj zdaj grajaš mene, ki te ljubim. Strupeno sapo hrani za sovražnike!

HERMIJA

Presrečen si lahko, da se samo hudujem, ko bi te upravičeno lahko preklela. Če si ubil Lisandra v noči, kar med spanjem, si do kolen že v krvi – pa zabredi globlje in pošlji v smrt še mene. Lisander mi zvestejši je kot sonce dnevu in ne verjamem, da bi se v temi odkradel od mene, speče Hermije. Prej bi verjela, da se lahko prevrta zemljo in gre luna skoz luknjo skoz središče mešat štrene bratu poldnevu na obrnjeni nasprotni strani. Prepričana sem, da si ga umóril: tak si, kakor izgledajo morilci – trd, brezkrven.

DEMETRIJ

Tako izgledajo umorjenci, in jaz med njimi, ki mi srce prebada tvoja bridka krutost. Medtem pa ti, morilka, siješ in žariš, kot tamle Venera na svoji krožnici.

HERMIJA

In kaj ima vse to z Lisandrom? Kje je on? Demetrij, bodi dober, vrni mi ga, no.

DEMETRIJ

Z njegovim truplom raje bi nahranil pse.

HERMIJA

Ti pes! Ščene! To je daleč onkraj vsega,
kar še lahko prenesem. Si ga torej ubil?
Če si, odslej ne boš veljal več za človeka.
O, daj, vsaj enkrat mi povej resnico, prosim!
Si si mu upal budnemu pogledati v oči
ali si ga ubil med spanjem? – Res korajžno!
Saj to bi zmogla tudi kača, tudi gad.
Prav res: kačon ga je ubil, saj ni na svetu
dvoličnejšega gada, kot si ti, Demetriji.

DEMETRIJ

V zmoti si, po nepotrebem se jeziš:
na mojih rokah ni Lisandrove krvi;
pa tudi sploh ni mrtev, vsaj kolikor vem.

HERMIJA

Povej mi torej, da je z njim vse v redu, prosim.

DEMETRIJ

In kaj mi daš, če ti to vem povedati?

HERMIJA

Obljubo, da me več nikdar ne vidiš žive.
Zdaj grem, čim dlje od tebe, ki te ne prenesem:
za vedno, da, pa naj je mrtev ali ne.

Hermija odide.

DEMETRIJ

Brezplodno bi bilo, da ji sledim vsej besni,
zatorej se bom malo tule še zadržal.
Več ko je človek dolžan spancu, težja je
na plečih žalost bridka, ki ga bremeni:
zato bom sanjam zdaj poplačal del dolga
in one mi bodo odvzele del te teže.

Se uleže in zaspi.

OBERON (Škratu)

O, kaj si storil? Prav pošteno si zamočil,
ljubezni sok si dal na oči zaljubljenemu.
Iz te napake pa po nujnosti sledi,
da gre ljubezen v sovraštvo, in ne obratno.

ŠKRAT

98

Usoda nam pač vlada; en ostane zvest,
milijonom spodleti in se izneverjajo.

OBERON

Odpravi se po gozdu, hitro kakor veter,
poišči Heleno atensko; prepoznal jo
boš po bledici od ljubezni in žalosti,
ker vzdihovanje od ljubezni kri ji pije.
Sem jo pripelji, s čarovnijo, če je treba,
jaz pa mu oči uróčil bom za njen prihod.

ŠKRAT

Že grem, in glej, kako hitim,
hitreje od tatarske puščice letim.

Škrat odide.

OBERON (*nanaša nektar na Demetrijeve oči*)

Rožnati so tvoji cveti,
Kúpidovo nosiš rano,
veko moraš mu predreti,
in ko mu ljubav je uzreti,
sije naj prav razkričano,
kot Danica nebu sveti. –
Ko zbudiš se in ona tu je,
prosi jo, naj te ljubkuje.

Nastopi Škrat.

ŠKRAT

Kralj, poglej in videl boš,
Helena in napačni mož,
tu sta zdaj – prišla v naš gaj,
on zaljubljen do ušes.
Bi pogledal ta njun ples?
Ti smrtniki – saj to ni res!

OBERON

Skrij se, no. Zaradi hrupa
se Demetriji že prebuja.

ŠKRAT

Ena punca in dva moža –
ob tem se mi že zdaj smeji.
Nič ni bolj zabavnega
od reči, kjer smisla ni.

Oberon in Škrat se umakneta.

Nastopita Lisander in Helena.

LISANDER

Zakaj si misliš, da te zbadam, ko ti dvorim?
Posmeh pač ni stvar, ki bi jo škropile solze.
Ko ti prisegam, glej, da jočem; in v prisegah,
v solzah rojenih, je prav zmeraj vsa resnica.
Kako se zdi ti, da se posmehujem ti,
ko pa vse moje ima pečat iskrenosti?

HELENA

Vse zvitejši postajaš. Ko resnica ena
pobija drugo – o, peklenski boj! Prisegel
si Hermiji. Ali boš to zdaj kar preklical?
Če stehtaš dve obljudi, boš natehtal nič.
Prisege njej in meni so na tehtnici
enako težke – toliko kot vse laži.

LISANDER

Ko sem prisegal njej, se mi je bledlo.

HELENA

Pa tudi zdaj se ti, ko se ji tu odrekaš.

LISANDER

Demetrij je zaljubljen vanjo, ne pa vate.

DEMETRIJ (*se prebudi*)

O Helena, boginja, nimfa ti popolna!
S čim naj se merijo oči ti, ti ljubezen?
Kristal ni nič v primerjavi. Rdeče, zrele
so tvoje ustnice, vabljive kakor češnje!
Še najčistejši beli sneg v višavah Tavrov,
ki ga dviguje vzhodni veter, črn je
kot vran, ko za primero dvigneš dlan: poljubljam
belo te princeso, to obljubo radosti!

HELENA

O, pekel! O, sramota! Zarotila sta se
oba v tej grdi smešnici na moj račun.
Posmeh, žalitve takšne – to se ne spodobi,
od vaju bi pričakovala več manir.
Mar ni dovolj, da me sovražita – to vem –
se morata prav res še družno norčevati?
Ti in Lisander – če bila bi res moža,

bi se gotovo lepše vedla do dekleta,
mi ne prisegala ljubezni, ne laskala,
medtem ko me, kot dobro vem, sovražita,
ne bi postala, tekmeča za Hermijino
srce, še tekmeča v posmehovanju meni.
O, sila plemenito je in prav možato,
da norce brijeta iz ubogega dekleta!
Pah! Če bila bi vredna svojega denarja,
se ne bi na devico spravljala takole
in se naslajala nad njeno žalostjo.

LISANDER

Demetrij, ni lepo od tebe to, kar delaš –
ti ljubiš Hermijo in veš, da jaz to vem;
in na tem mestu ti slovesno, prostovoljno
odstopam delež svoj na njenem srcu –
v zameno mi prepusti lepo Heleno,
ki moja je ljubezen zdaj in bo za vedno.

HELENA

Še nisem slišala bolj praznega čvekanja.

DEMETRIJ

Lisander, Hermijo obdrži: jaz je nočem;
če sem jo ljubil kdaj, je to zdaj pač preteklost –
moje srce jo je na kratko obiskalo,
zdaj pa se k Heleni vrnilo je domov
in bo pri njej ostalo.

LISANDER

Helena, ne bo.

DEMETRIJ

Ni važno mi, ali razumeš mojo željo,
samo spoštuj jo, ker sicer boš drago plačal.
Poglej, tu zdaj gre tvoja ljuba, tamle je.

Nastopi Hermija.

HERMIJA (*Lisandru*)

Noč temna, ki očesu vzame zmožnost vida,
na drugi strani dobro izostrilo uho
in delež, ki ga vzame od našega pogleda,
z obrestmi nam velikodušno plača v sluhu.
Lisander, niso me oči k tebi privedle,
temveč uho, ki je zaslišalo tvoj glas.
Ampak povej – zakaj si me skrivaj zapustil?

LISANDER

Čemu pa bi ostal, preslišal klic ljubezni?

HERMIJA

Ljubezen da te je odvedla stran od mene?

LISANDER

Ljubezen, res, prav ta mi ni pustila ostati, do lepe Helene, katere žar je v temi močnejši od vseh ognjenih zvezd na nebu. Zakaj si me sploh šla iskat? Mar ti ni jasno, da te ne maram več in sem zato odšel?

HERMIJA

Ne misliš tega, kar mi govoriš. To ni res.

HELENA

Poglej jo, tudi ona je v komplotu z njima! Očitno so sklenili s skupnimi močmi pretvarjati se in grdo me sramotiti. – Žalivka Hermija, ti nehvaležnica, si s tema dvema skupaj mi napletla mrežo laži, ki me ujeto v njej trpinčite? So res vsi najini pogovori, nadvse zaupni, pa sestrške obljube in vse skupne ure, ki so odtekale od naju vse preurno – mar je vse to nenadoma pozabljeno? Prijateljstvo iz šolskih dni, nedolžnost dveh deklet? Tedaj sva, Hermija, kot demiurginji na istem blagu vezli skupaj eno rožo, na isti deki sva sedeli druga ob drugi in isto pesem v istem duru peli, kot bi bili v enem telesu, s skupnimi rokami, boki, skupnim glasom in razumom. Rasli sva kot ljubki češnji dvojčici na enem peclju, na videz vsaka zase, ampak združeni v tej ločenosti; na videz v dveh telesih, a z le enim srcem, kakor na grbu: dvoje ščitonoscev, toda oba pod eno samo krono. In zdaj boš to preteklost strgala na dvoje, se pridružila tema dvema v norčevanju? To ni prijateljstvo, to se dekletu ne spodobi: sramoto delaš vsemu najinemu spolu, čeprav sem jaz edina, ki zato trpi.

HERMIJA

Res ne razumem tega tvojega izbruha. Ne žalim te – prej je obratno, in ti žališ mene.

HELENA

Ne delaj se, da nisi ravno ti poslala za menoj Lisandra, pesnit hvalnice mojim očem in mojemu obrazu, prepričala Demetrija, ki je tvoj drugi ljubček, medtem ko mene prej je brcnil stran od sebe kakor psa, naj kliče me boginja, nimfa, pa popolna in izjemna, nebeška, dragocena? Le zakaj bi to govoril meni, ki me sploh ne mara, in zakaj bi zdaj Lisander zanikal, da te ljubi (vem, da te močno), ponujal pa ljubezen meni, kakor da iskreno, če ne zato, ker si ju k temu napeljala? Zavedam se – nisem občudovana kakor ti, deležna tolikšne ljubezni in takšne sreče, temveč trpim, ker ljubim, ampak nisem ljubljena. Zakaj namenjaš mi sovraštvo, ne sočutja?

HERMIJA

Sploh ne razumem, kaj bi rada rekla.

HELENA

Lepo, lepo, kar dalje hlini resnost in se spakuj, ko ti obrnem hrbet, mežikajte drug drugemu, naprej gonite šalo: ta hec – prav dobro z njim vam gre – bo šel v anale. Če bi bilo v vas kaj usmiljenja, manir in plemenitosti, pa si me vendar ne bi na tak grd način privoščili. No, zbogom zdaj. Za stvar sem delno kriva tudi sama, popravila jo bom z umikom ali smrtjo.

LISANDER

Ostani, dobra Helena; poslušaj moje pojasnilo, ljubezen moja, duša moja in življenje, Helena.

HELENA

Prekrasno!

HERMIJA (*Lisandru*)

Dragi, no, ne žali je.

DEMETRIJ (*Lisandru*)

In če te ona ne preprosi, te bom jaz prisilil.

LISANDER

Prav toliko me boš prisilil, kakor me bo ona preprosila:
te tvoje grožnje niso nič močnejše od njenega rotnja.
Z življenjem svojim ti prisegam, da te ljubim, Helena,
z življenjem, ki sem ga pripravljen dati,
da vsakomur, ki dvomi v to ljubezen, dam dokaz, da se je zmotil.

DEMETRIJ

Jaz pravim, da te ljubim bolj, kot bi te mogel on kdajkoli.

LISANDER

Tedaj pa stopiva na stran in mi dokaži.

DEMETRIJ

Z veseljem – greva!

HERMIJA

 Joj, Lisander, kam bo to privedlo?!

Zgrabi Lisandra.

LISANDER

Izpusti me, južnjakinja!

DEMETRIJ (*Hermiji*)

 Poglej ga – hlini,

da se te skuša otresti. (*Lisandru*) Delaš se, da rad bi šel za mano,
ampak na koncu boš ostal na mestu, reva!

LISANDER (*Hermiji*)

Dol z mene, mačka, klop! Izpusti me, grdoba,
sicer te stresem s sebe kakor kačo.

HERMIJA

Od kod naenkrat ta surovost? Ves si spremenjen –
kaj je to, ljubi?

LISANDER

 Ljubi? Proč, ciganka, dvakrat zapečena!

Proč, grenka pilula, napoj nagnusnega okusa!

HERMIJA

Menda se šališ, ne?

HELENA

 Seveda, kot se tudi ti.

LISANDER

Demetrij, držal bom besedo, ki sem ti jo dal.

DEMETRIJ

Ko bi namesto tega imel tvojo podpisano zavezo ...
prešibke so vezi, ki te držijo – ne verjamem ti.

LISANDER

In kaj naj? Naj jo udarim, tepem, jo ubijem?
Že res, da jo sovražim, ampak tega ne bom stóril.

HERMIJA

Ali lahko storiš kaj hujšega kot to, da me sovražiš?
Sovraštvo – ljubi bog, zakaj? Kaj je narobe, dragi?
Mar nisem Hermija? In nisi ti Lisander?
Enako lepa sem še vedno kakor prej.
Sinoči si me ljubil – a odtlej si me tudi zapustil.
Zakaj tako? – Bogovi, saj ni res! –
Je možno, da si mislil resno?

LISANDER

 To lahko prisežem;
in nikdar več te nočem videti.
Zato opusti upanje, vprašanja, dvome:
resničnejše resnice ni na svetu
od te, da te sovražim, Heleno pa ljubim.

Hermija ga izpusti.

HERMIJA

Moj bog! (*Heleni*) Sleparka, ti od znotraj gnili cvet,
tatica, ki ljubezen krade! Sred noči si sem prišla
in ljubemu Lisandru izmaknila srce?

HELENA

 Ja, to bo.
Ti ni ostalo nič spodobnosti, dekliške zadržanosti,
ti ni ob vsem tem nič nerodno? Mar bi rada mi zvabila
besede jezne z nežnega jezika?
Sram, sram te bodi, ti lažnivka, lutka brez srca!

HERMIJA

Kaj? Da sem lutka? Ah, saj vidim, kam s tem meri.
Gotovo bi se rada z mano merila
v višini; hvali se, da je visokorasla
in da prav s tem, s svojo postavo,
da s svojo visokostjo ga je osvojila.

Si misliš, da tako visoko leta vajina ljubezen,
ker sem v primeri s tabo majhna in pritlikava?
Se ti zdim majhna, no, povej, ti mlaj načičkani!
Se ti zdim majhna? Ne dovolj, ti rečem,
da moji nohti ne bi segli do tvojih oči.

HELENA

Čeprav se mi smejita, fanta, prosim –
branita me pred njo: ne znam se kregati
in srboritost mi je čisto tuja;
prav plaha sem, kot pristoji devici.
Ne dopustita ji, da me udari, pa čeprav se vama zdi,
da bi bila ji, ki je dokaj manjša od mene,
zlahka kos.

HERMIJA

»Manjša«? Glej no – spet!

HELENA

Ne bodi tako jezna, dobra Hermija,
ki vselej sem te imela rada
in varovala sem skrivnosti tvoje, ti nikoli škodovala –
edino s tem, da sem Demetriju iz ljubezni
povedala, da se boš skrila tu v tem gozdu.
Sledil ti je, jaz pa iz ljubezni njemu,
a on me je odganjal stran in mi grozil,
da me bo udaril, brcnil, ja, celo ubil.
Zdaj pa te prosim, pusti mi, da grem;
svojo naivnost bom odnesla s sabo v mesto
in vam vsem skupaj nehala slediti; pusti me, da grem:
saj vidiš, da sem le neumna trapa.

HERMIJA

Potem pa pojdi. Kdo te zadržuje?

HELENA

Nespametno srce, ki ga tu puščam za seboj.

HERMIJA

Kaj, puščaš ga Lisandru?

HELENA

Ne, Demetriju.

LISANDER

Ne boj se, Helena, nič ti ne bo storila.

DEMETRIJ

Prav res, ne bo, četudi si na njeni strani.

HELENA

O, ko je jezna, je prebrisana in ostrega jezika
in že ko sva hodili v šolo, je bila lisičje zvita.
Že res, da je drobižek, zna pa biti tudi silno divja.

HERMIJA

»Drobižek«, spet? Ves čas to – »majhna« in »drobiž«.
Zakaj ji dovoljujeta, da se mi posmehuje?
Pustita me, da se je lotim.

LISANDER

Spelji se, pritlikavka,
ki kot otrok nisi dovolj pojedla,
frnikola, želodek –

DEMETRIJ

Vse preveč se trudiš
za njo, ki vsega tega čisto nič ne ceni.
Pri miru pusti Heleno in ne izrekaj njenega imena,
pa ne poskušaj se postavljati za njo; ker če ji boš
izkazoval ljubezen, ali tudi zgolj namigoval,
bo imelo to visoko ceno.

LISANDER

Zdaj me ne drži več.
Zdaj kar za mano, če si upaš, da izmeriva,
kateri od naju je do Helene upravičen.

DEMETRIJ

»Za tabo«?! Ne – ob boku z bokom grem s teboj.

Demetriji in Lisander odideta.

HERMIJA

Ti, gospodična – vsa ta kolobocija je tvoja krivda. *(Helena se umakne.)*
Ne umikaj se.

HELENA

Prav nič ti ne zaupam,
ne bom ostala v tvoji slabi družbi.
Hitre pesti imaš, boljše za pretep,
jaz pa sem daljših nog in zlahka ti zbežim.

Odide.

HERMIJA

Prečudno je vse to – ne vem, kaj reči.

Odide.

OBERON (*Škratu*)

Vse to je plod tvoje neskrbnosti; ves čas se motiš ali pa se nalašč obnašaš kot falot.

ŠKRAT

Verjemi, senčni kralj, bila je zmota.

Ampak dejal si mi, da bom možakarja spoznal po tem, da bo oblečen po atensko, in v tem oziru sem nalogo dobro opravil – v oči sem soka nakapal Atenčanu; in vseč mi je, priznam, da se tako je izšlo, ker tole pričkanje med njimi me zabava.

OBERON

Glej, tekmeца sta šla iskat si kraj za boj: pohiti, Robin, in napravi noč temnejšo; nemudoma ovesi zvezdni svod z meglo, ki bo bolj gosto črna kakor Aheront, odvedi prepirljiva tekmeца vsaksebi, da eden drugemu ne pride več na pot. Zdaj si spremeni glas, da bo kakor Lisandrov, in z njim Demetrija z žalitvami razkuri, spet drugič divje se razburjaj kakor slednji; narazen drug od drugega tako ju vodi, dokler ju ne ujame sen, kot smrt globok, sen s krili netopirja in nogami iz svinca. Zatem Lisandrovo oko premaži s tem (*Škratu poda cvetlico*): sok te rastline ima čarobno namreč moč, da iz očesa spečemu povleče zmoto in naredi, da vidi spet kot običajno. Ko se bo zbudil, se mu bo celotna burka zdela kot prazne sanje, kakor tudi njej; zaljubljenca se bosta povrnila v mesto, dosmrtno zvezana drug z drugim v ljubezni. Medtem pa ko se s to zadevo boš ukvarjal, bom jaz odšel k Titaniji in odpeljal dečka, zatem odrešil ji oči zagledanosti v nakazo in tako bo vse, kot mora biti.

ŠKRAT

Vilinski moj gospod, z vsem tem se že mudi, saj zmaji teme hitro režejo oblake in tamle že blešči Avrorina glasnica, ki njen prihod duhove, sem in tja blodeče, prežene spet v grobove; in uboge duše, ki večno spijo na križiščih in v rekah, so že odšle v svoje črvive postelje – da ne bi dan uzrl njihove nesreče, so prostovoljne izganke iz krajine luči, za družbo vselej jim je črnooka tema.

OBERON

A midva sva duhova čisto druge sorte: jaz sem se dostikrat že z jutrom ljubkoval in kot gozdar sprehajam se lahko po gajih, še tudi ko skozi ognjena vzhodna vrata prelepi žarki že zalijejo Neptuna in mu v zlato zelene vode spremenijo. Vseeno pa pohiti, nič se ne obiraj; vse morava urediti, preden pride dan.

Odide.

ŠKRAT

Sem ter tja, sem ter tja,
vodil ju bom sem ter tja:
strah, trepet Aten, poljá
sem, vodil ju bom sem ter tja.

Aha, eden že prihaja.

Nastopi Lisander.

LISANDER

No, kje si zdaj, Demetriju, važič? Daj, zakličí.

ŠKRAT (*z Demetrijevim glasom*)

Tu, podlež, čakam z mečem v roki. Kje si ti?

LISANDER

V trenutku bom pri tebi.

ŠKRAT (*z Demetrijevim glasom*)

Kar za mano torej,
na čim bolj ravna tla.

Lisander odide.

Nastopi Demetrij.

DEMETRIJ

Lisander, spet se oglasi!
Ali bežiš, ti reva? Si mi mar utekel?
Kam si se skrila – v grmovje? No, oglasi se!

ŠKRAT (z Lisandrovim glasom)

Ti sam si reva; važiš se pred zvezdami
in grmom praviš, da bi se z menoj spopadel,
a se kar skrivaš. Pridi, mevža, ti mladiček,
da te nabijem s palico, ker meča si
pač ne zaslužiš.

DEMETRIJ

Kje si zdaj – ali si tu?

ŠKRAT (z Lisandrovim glasom)

Pridi: drugod se izkaže, kdo je več moža.

Odideta.

Nastopi Lisander.

LISANDER

Pred mano stopa in me kliče ter izziva,
ko pridem tja, od koder kliče, pa ga ni.
Hitreje noge nosijo ga, lopova:
sem hitro mu sledil, a je hitreje bežal,
jaz pa sem na tej slabi, temni stezi padel.
Tu zdaj počijem. (Leže.) Pridi kmalu, dobri dan,
in mi posveti, pa čeprav le z blede sivo,
pa našel bom Demetrija in se maščeval.

Zaspi.

Nastopita Robin (Škrat) in Demetrij.

ŠKRAT (z Lisandrovim glasom)

Ho, ho! Zakaj mi ne slediš, ti strahopetec?

DEMETRIJ

Pa bij se z mano, če si upaš – ampak vidim,
da tu bežiš pred mano, ne da bi si upal
ustaviti se in pogledati v oči mi.
No, kje si zdaj?

ŠKRAT (z Lisandrovim glasom)

Le malo dalje: tukaj sem.

DEMETRIJ

Spet nič; smejiš se mi, in to boš drago plačal,
če kdaj še tvoj obraz uzrem v svetlobi dneva.
Po svoje pojdi zdaj. Utrujenost mi pravi,
naj se iztegnem na tej hladni postelji.
Ko vstane dan, pa kar verjemi, da te obiščem.

Leže in zaspi.

Nastopi Helena.

HELENA

O, dolga noč, o, mučna in naporna noč –
daj, skrajšaj svoje ure! In zasij, tolažba,
da se lahko po dnevni luči vrnem v mesto,
čim dlje od teh, ki jim odveč je moja družba.
In sen, ki kdaj pa kdaj zapreš oči tegobi,
za hip še iz moje lastne družbe me ugrabi.

Leže in zaspi.

ŠKRAT

Trije le – to pa ne gre;
štirje pač so dva in dve.

Nastopi Hermija.

Tu gre zdaj, prav vroče glave.
Lump je Kupid, da iz zabave
spravlja deklice v težave.

HERMIJA

Izčrpana sem, nisem še tako trpela,
posuta z roso in opraskana od trnja,
ne morem se več plaziti, ne morem dalje;
ne zmorejo slediti noge moji želji.
Tu bom počivala, dokler ne vstane zarja.
Če se spopadeta – nebo varuj Lisandra.

Leže in zaspi.

ŠKRAT

Le mirno sanjaj
sredi rož.
V oko ti kanem,
dobri mož,
zdravila.

Robin nanese nektar na Lisandrove oči.

Ko prebudiš se,
spet vesel
boš te, ki jo je
kruto vzela
čarovnija.

Prastar pregovor govori,
naj vsak se svojega drži –
in ko zbudiš se, to se potrdi:

Janezu gre Mica,
kot veli pravica;

ona se bo vrnila k njemu, in vse bo, kakor mora biti.

Odide.

4. dejanje, 1. prizor

Gozd

*Medtem ko na odru še vedno spijo štirje zaljubljeni,
nastopijo vilinska kraljica Titanija, zabavljač Klopčič in vilinci,
za njimi pa, ne da bi ga ti videli, še kralj Oberon.*

TITANIJA

Daj, pridi, sedi na cvetlično posteljo,
jaz pa bom božala tvoja prelepa lica,
ti vdevala dišeče vrtnice v lase
in ljubkovala tvoja imenitna ušesa.

KLOPČIČ

Kje je Grahek?

GRAHEK

Na uslugo.

KLOPČIČ

Popraskajte me po glavi, Grahek. Kje je monsieur Pajčevina?

PAJČEVINA

Na uslugo.

KLOPČIČ

Monsieur Pajčevina, dobri moj monsieur, pograbite svoje orožje in mi uplenite v rdeč telovnik odetega čmrlja z osatovega cveta ter mi, dobri monsieur, prinesite njegov medni mešiček. Ampak kar počasi in mirno, monsieur, in previdno, da se mešiček ne razpoči, dobri moj monsieur; prav žal bi mi bilo namreč, če bi se utopili v tovoru medu, signor. *(Pajčevina odide.)* Kje je monsieur Gorčica?

GORČICA

Na uslugo.

KLOPČIČ

Roko sem, pa stresiva, monsieur Gorčica. Prosim, kar sproščeno, brez formalnosti.

GORČICA

Kaj lahko storim za gospoda?

KLOPČIČ

Samo tole malenkost, dobri moj monsieur – pomagajte kavalirju Pajčevini praskati. K brivcu moram, monsieur, dozdeva se mi namreč, da imam že prav neverjetno kosmata lica. Veste, mogoče je vse skupaj oslarija, a sem res strašno občutljiv – ena sama dlaka me zaščemi, pa si že ne morem kaj, da se ne bi praskal.

TITANIJA

Bi rad morda poslušal glasbo, dragec moj?

KLOPČIČ

Za glasbo imam kar precej posluha. No, pa naj zaigrajo na pokalice in kravje zvonce.

TITANIJA

Še to povej mi, ljubi, kaj bi rad prigriznil.

KLOPČIČ

Ne vem, kaj bi – izgubil sem krmilo: ampak recimo presen oves, ta bi mi mogoče teknil. Prilegel bi se mi najbrž tudi snop sena: ničesar ni, kar bi se moglo meriti z dobrim sladkim senom.

TITANIJA

Poslala bom katero od korajžnih vil,
da najde veveričino zalogo in oreščkov ti prinese.

KLOPČIČ

Raje bi prgišče ali dve suhega graha. Ampak prosim, naj me tvoji zdaj ne motijo; spati moram, ves liturgičen sem že.

TITANIJA

Torej zaspí, jaz pa te bom objela.
Vilinci in vile, stran, vsak v svojo smer.

Vilinci in vile odidejo.

Objela te bom, kot se slak ovije nežno
okrog kovačnika, kot se bršljan
nadene v prstanih na veje bresta.
Kako te ljubim in kako te obožujem!

Klopčič in Titanija zaspita.

Nastopi Robin Dobričina (Škrat)

OBERON

Pozdravljen, dobri Robin. Vidiš, kakšen lep prizor?
A zdaj se mi že smili v tej zatreskanosti;
le malo prej sem srečal jo v gostem gozdu,
kjer je iskala rož za svojo trapasto nakazo,
pa sem ji jih napel in sva se skregala.
Kosmata senca mu je namreč okrancjlala
s prekrasno kronico iz svežih in dišečih rož,
in iste rosne kapljice, ki so bile poprej
cvetovom njihovim kot orientalski biseri v okras,
so zdaj se v njihovih očescih lesketale
kot solze objokovanja lastnega ponižanja.
Še malo sem si jo privoščil ter jo zbadal
in ona mi je milo prigovarjala, naj neham,
takrat pa sem ji rekel, naj mi izroči ukradenca,
in res mi ga je dala, in to takoj, in neki vili naročila,
naj ga odnese v moje sobe v deželi vil.
Zdaj ko je deček moj, ji bom odvzel
slepoto strašno iz oči, in poleg tega, Škrat,
še odstranil spremenjeno bučo
z ramen tega atenskega obrtnika,
da ko se bo zbudil skupaj z ostalimi,
se bodo vsi lahko vrnili v mesto
in se dogodkov te noči spominjali
le še kot hudih sanj.
A najprej razpustim urok nad vladarico vil.

Stisne sok v njene oči.

Bodi, kot bila si prej,
glej, kot gledala si prej.
Roža ta Dianina
bo Kupida premagala.

Zdaj se, kraljica Titanija, zbudi.

TITANIJA (*se prebuja*)

Moj Oberon, kakšne reči sem videla –
in mislila, da sem se zaljubila v osla.

OBERON

Glej, tam leži tvoj ljubi.

TITANIJA

Le kako se je moglo to zgoditi?
Kako mi je zdaj gnusen ta njegov obraz!

OBERON

Le tiho zdaj, in Robin, vzemi mu to glavo.
Titanija, naj takšno glasbo zaigrajo,
da jih vseh pet utone v sen, ki bo kot smrt.

TITANIJA

Igrajte glasbo, takšno, ki začara v spanec!

Zasliši se tiha glasba.

ŠKRAT (*odstranjujoč oslovsko glavo s Klopčiča*)

Zdaj spet boš z lastnim maloumnim vidom zrl.

OBERON

Naj zazveni. (*Glasba postane glasnejša.*) In daj, kraljica, primi me,
in s plesnimi koraki bijva tla, kjer spijo. (*Titanija in Oberon zaplešeta.*)
Zdaj obnovljeno je prijateljstvo med nama
in jutri bova opolnoči lahko slovesno
ter zmagoslavno zaplesala pri Tezeju
in v hišo z blagoslovom priklicala srečo.
Kar tri poroke se bodo takrat slavile:
Tezejeva, ob njej pa teh dveh naših parov.

ŠKRAT

Slišiš, kralj, napni ušesa,
klic škrjančka dol z drevesa?

OBERON

Jutro gre, Titanija,
in midva spet pod plašč noči,

urno zdaj okrog sveta,
še luna naj nama sledi.

TITANIJA

Greva, spotoma, gospod,
pa vendarle razloži mi,
kako da si me našel tod,
na tleh ležečo med ljudmi.

Oberon, Robin in Titanija odidejo.

Zazvenijo rogovi. Nastopijo Tezej s svojim spremstvom, Hipolita, Egej.

TEZEJ

Naj gre nekdo poiskat oskrbnika gozda.
Majsko obredje je končano,
in ker je z nami še predstraža dneva,
naj moja draga sliši pesem mojih psov.
Spustite jih v dolini na zahodu, pa naj stečejo.
No, kaj sem rekel? – Brž po oskrbnika.

Eden od služabnikov odide.

Kraljica, šla bova na vrh te gore,
od tam poslušala to glasbeno zmešnjavo
pasjih glasov in njihovih odmevov.

HIPOLITA

Nekoč bila sem s Herkulom in Kadmom,
ko sta obkolila medveda v nekem kretskem gozdu
s špartanskimi mastifi: nikdar prej še nisem slišala
bolj plemenitega tuljenja: ne le gaji,
tudi nebo, studenci, vse naokoli –
vse se je zdelo, kot da laja v eno: nežen grom,
kakofonija blagoglasna, kakor je še nisem čula.

TEZEJ

Špartanski pasmi so podobni tudi moji psi,
enako gubasti in peščene barve, z dolgimi ušesi,
ki brišejo jim roso z glav;
so močnih nog, s podbradki kakor pri tesalskih bikih,
počasni, vendar vztrajni lovci, njihovi glasovi
pa v harmoniji kot zvonovi vsak z vsakim –
bolj milozvočen lajež se še ni razlegal
po Kreti ne po Šparti in ne v Tesaliji.
No, saj boš slišala. – Hej, stop! Le kaj so to za neke nimfe?

EGEJ

Gospod moj, ta, ki tule spi, je moja hči,
ta je Lisander, ta Demetrij –
in tole Helena, od starca Nedarja.
In le zakaj so skupaj tu?

TEZEJ

Očitno so že navsezgodaj vstali in obhajali
majsko obredje, pa nekod izvedeli za naš načrt
in sem prišli, da bi ga zdaj še skupaj z nami.
Toda povej, Egej: mar ni prav danes dan,
ko mora Hermija povedati, kako je izbrala?

EGEJ

Res je tako, gospod.

TEZEJ

Ti, reci lovcem, naj z rogovi jih zbudijo.

Eden od služabnikov odide.

Vpitje. Zvok rogov. Vsi speči vstanejo.

No, dobro jutro, vi. Gregorjevo je mimo –
se take sorte ptički tako pozno ženijo?

Demetrij, Helena, Hermija in Lisander pokleknejo.

LISANDER

Opravičujem se, gospod.

TEZEJ

Ah, prosim, no, vstanite.

Vstanejo.

Vidva sta tekmeča in sovražnika, to vem –
od kod zdaj torej takšen mir na svetu?
Mar ni več med sovražnikoma sumničavosti,
da brez skrbi ležita drug ob drugem?

LISANDER

Gospod, le zmedeno lahko odgovorim,
napol sem buden, a napol še spim. Resnica je,
prisežem, da ne vem, kako prišel sem sem.
A zdaj, ko o tem premlevam – res bi rad
povedal po pravici –, se mi zdi, da je bilo takole:
Prišel sem s Hermijo. Hotela sva

oditi iz Aten, zbežati daleč stran
pred dolgo strogo roko mestnega zakona –

EGEJ

Dovolj, gospod – dovolj smo slišali.
Pravico hočem – naj zgodi se, kot zahteva zakon.
Zbežati sta hotela in s tem, Demetriji,
oba naju grdo ogoljufati:
tebe za ženo, mene za besedo,
ki sem ti dal jo, da bo tvoja žena.

DEMETRIJ

Gospod moj, Helena mi je povedala skrivnost,
za njun načrt, da prideta v ta gozd,
in jaz sem besen jima sem sledil,
prelepa Helena pa iz ljubezni meni.
Ne vem pa, dobri moj gospod, katera sila –
vsekakor pa bila je silna – je stalila
ljubezen mi do Hermije kot sneg,
da danes zdi se kot spomin na igračko,
ki kot otrok sem jo oboževal,
medtem ko zdaj vso svojo vero in dobroto
posvečam Heleni, ki želja je,
veselje mojega srca. Prav z njo, gospod,
sem bil v zaroki, preden sem se srečal s Hermijo.
In kot se ti v boleznih kakšna hrana upre,
potem pa se ti zdravemu povrne tek po njej,
tako zdaj spet si Helene želim, jo ljubim
ter hrepenim po njej in večno ji bom zvest.

TEZEJ

Zaljubljeni, prav dobro, da smo tu se srečali,
ampak o tem se bomo dalje pogovarjali pozneje.
Za zdaj, Egeji, ravnal bom proti tvoji volji,
v svetišču pa se bosta kmalu skupaj z nama
za večno zvezala še ta dva para. –
Ker se je jutro vmes malce postaralo,
bomo načrtovani lov nekoliko odložili.
Vrnimo se v Atene, tri in trije,
z gostijo bomo tole proslavili.
Pridi, Hipolita.

Tezej odide, z njim pa tudi njegovo spremstvo ter Hipolita in Egej.

DEMETRIJ

Vse je nekako majhno in nerazložno,
kot daljne gore, ki se stapljajo z oblaki.

HERMIJA

Kakor bi gledala s priprtimi očmi, bi rekla,
in je zato vse podvojeno.

HELENA

Prav imaš.
In kakor izgubljen dragulj me našel je Demetriji,
če kdaj prej ni bil moj, zdaj je.

DEMETRIJ

Pa ste prepričani,
da smo sploh budni? Meni se dozdeva,
da morebiti še kar spimo in sanjamo. Ni bil mar tu
zdaj vojvoda in nam naročil, naj gremo za njim?

HERMIJA

Ja, pa moj oče z njim.

HELENA

In še Hipolita.

LISANDER

In res je rekel, da naj mu sledimo k templju.

DEMETRIJ

Potem smo torej budni. Kar za njim pojdimo
in spotoma drug drugemu povejmo o svojih sanjah.

Zaljubljeni odidejo.

KLOPČIČ *(se zbudi)*

Ko pride moja iztočnica, me pokličite, pa se bom oglasil: naslednja je
»Prelepi Piram«. Hej-ho! Peter Tram! Mehar Pisk! Kotlar Dulc! Prekla!
O moj bog! Odšli so in me pustili tu spečega! Pa prav neverjetne sanje
sem imel. Sanje tako daleč onkraj človeške pameti, da jih ne bi znal nihče
opisat. Kdor bi hotel razložiti takšne sanje – ta bi bil pač navaden osel.
V sanjah se mi je zdelo, da sem – ampak tega se ne da povedat. Zdelo
se mi je, da sem – in da imam – ampak kdor bi skušal povedat, kaj se mi
je zdelo, da imam, ta bi bil pač tepec. Človekovo oko ni slišalo in uho
ni videlo, človeška dlan še ni okusila in jezik še ne mogel razumeti, srce
pa ne opisati, kakšne so bile te moje sanje. Petra Trama bom prepričal,
naj o njih napiše balado. Njen naslov bo »Klopčičeve sanje«, ker so
bile zapletene kot klobčič; in zapel jo bom proti koncu predstave, pred
vojvodo. Ali pa jo bom morda, da bo še bolje, zapel ob Tizbini smrti.

Odide.

4. dejanje, 2. prizor

Atene

Nastopijo Tram, Pisk, Dulc in Prekla.

TRAM

Ste poslali koga h Klopčiču domov? Se je že vrnil?

PREKLA

Nihče ni slišal od njega. Gotovo so ga ugrabili.

PISK

Če se ne vrne, je z našo igro konec; brez njega ne moremo nadaljevat, kajne?

TRAM

Ne, nemogoče bi bilo: v vseh Atenah ga ni moža, ki bi mogel Pirama zaigrat tako kot on.

PISK

Res je, Klopčič je pač najbolj bister med vsemi atenskimi rokodelci.

TRAM

Ja, in še najlepši med njimi, pa pravi tiran med mestnimi pevci.

PISK

Reče se »titan«: »tiran«, naj mi Bog oprost, pač ni nič dobrega.

Nastopi mizar Spah.

SPAH

Mojstri, vojvoda se vrača iz templja, poleg njega pa so se poročili še dva ali trije pari gospodov in gospa. Če nam predstava ne bi propadla, bi se vsi skupaj kopali v slavi in denarju.

PISK

Joj, dobri Klopčič! Tako je izgubil šest penijev na dan do konca življenja; teh šest penijev na dan mu pač s predstavo ne bi ušlo: glavo stavim, da bi mu dal vojvoda za vlogo Pirama vsaj toliko; in zaslužil bi si jih: šest penijev na dan za Pirama, ali pa nič!

Nastopi Klopčič.

KLOPČIČ

Kje so zdaj ti fantje? Kje so moji tovariši?

TRAM

Klopčič! O, kakšen okrasen dan! O, srečna ura!

KLOPČIČ

Mojstri, nekaj neverjetnega se mi je zgodilo – ampak nič me ne sprašujte, kaj; ne bom naj več Atenčan, če vam izdam. Ma vse vam bom povedal točno tako, kot se je res zgodilo.

TRAM

No, da slišimo, dragi Klopčič.

KLOPČIČ

Za zdaj niti besede. Vse, kar bom rekel, je, da je vojvoda že povečerjal. Poiščite svoje preobleke, močne vrvce za brade in nove trakce za svoje čevlje, potem pa pridite k palači – tam se dobimo; vsak naj ponovi svojo vlogo; da ne okolišim – naša predstava je bila izbrana. V vsakem primeru poskrbite, da bo imela Tizba čisto obleko, tisti, ki igra leva, pa naj si ne postriže nohtov ravno zdajle, da bodo videti kot levji kremplji. In še, dragi moji igralci, ne jejte česna ali čebule, saj mora biti naš dah svež, in če bo vse tako, sem prepričan, da se jim bo zdela komedija odlična. Dovolj besed. Gremo! Gremo, brž!

Odidejo.

5. dejanje, 1. prizor

Tezejeva palača v Atenah

Nastopijo Tezej, Hipolita in Filostrat, gospoda ter služabniki.

HIPOLITA

Čudaško je, Tezej, kar govorijo ti zaljubljeni.

TEZEJ

Čudaško prej kakor resnično: ne verjamem tem njihovim grotesknim bajkam in tem zgodbicam o vilah. Zaljubljeni so kakor blazneži pregretih glav in bujne domišljije, ki pripušča vase več, kot je hladni um sposoben razumeti. Norec in zaljubljenec in pesnik – vseh treh je ena sama domišljija. Če prvi, norec, vidi več demonov, kot jih je v peklu, ni drugi, naš zaljubljenec, prav nič manj blazen: lepoto Helene Trojanske vidi na Cigankinem obrazu. In pesnikovo oko, ki bega v ustvarjalni mrzlici,

od zemlje k nebu in obratno pogleduje –
kot domišljija tujemu, neznanemu prida obliko,
prav tako njegovo pesniško pero
mu da telo in nič, ki je kot prazen zrak,
postavi na konkretno mesto ter mu da ime.
Prav zvita tica je prebujna domišljija:
če si nečesa lepega močno želi,
si brž izmisli kaj, kar to prinese;
in če v temi jo v mreže strah zapreda,
ti zlahka grm spremeni v medveda.

HIPOLITA

Vseeno pa se zdi, da cela zgodba te noči
in ta izkrivljenost dojetanja, ki vsem je skupna,
nam pričata, da ni šlo le za utvaro domišljije,
temveč za nekaj bolj resničnega in gotovega.
Je pa zares vse skupaj čudno in čudaško.

Nastopijo zaljubljeni: Lisander, Demetrij, Hermija in Helena.

TEZEJ

Poglejte, tu so zdaj zaljubljeni, vsi srečni. –
O, radost, dragi moji! Radost in zaljubljenost
naj bosta v vaših srcih!

LISANDER

A še več kot tam
naj se ju najde v tvojih dnevih in nočeh, o knez!

TEZEJ

Pridružite se zdaj, in skupaj se odločimo,
kako si bomo, s kakšnimi predstavami in plesi,
pokrajšali tri dolge ure med poobedkom in nočjo.
Kje se zdaj skriva naš načrtovalec razvedrila?
Kako nas bo razveselil? Ne bo nobene igre,
ki nam bi omilila muko dolgočasja?
Filóstrat, pridi sem!

FILOSTRAT (*stopi naprej*)

Na uslugo, najmogočnejši Tezej.

TEZEJ

Povej – kako nas boš nocoj pokratkočasil?
S predstavo, glasbo? Ker kako drugače
naj ukrotimo dolgčas, če ne z lahkim razvedrilom?

FILOSTRAT (*izroči Tezeju list papirja*)

Tu je seznam zabavnih točk, ki so na voljo.
Gospod naj sam odloči, kje začnemo.

TEZEJ (*bere*)

»Spopad s kentavri, o katerem bo zapel
atenski kastriot ob glasbeni spremljavi harfe«.
Ne, tega ne bi: svoji ljubi sem o tem že pravil,
ko sem ji hvalil drznost svojega rojaka Herkula.

Bere.

»Razjarjene bakhantke v pijanosti
raztrgajo tračanskega rapsoda«.
Ta je že stara – že takrat so jo igrali,
ko sem nazadnje zmagovit prišel iz Teb.

Bere.

»Pogrebница devetih muz za Učenostjo,
ki je umrla brez prebite pare«.
To je gotovo pač satira, kritična in ostra,
vsekakor nekaj neprimerne za svatbo.

Bere.

In še za konec: »Dolgovezen kratek skeč o Piramu
in Tizbi, skrajno tragično zabaven«.
»Zabaven« in še »tragičen«? Pa »kratek« in obenem »dolgovezen«?
Saj to je kot vroč led ali pa črn sneg!
Kako gre vendar eno z drugim skupaj?

FILOSTRAT

Predstava je to, gospod, kakih deset besed je dolga –
ne vem, ali sem kdaj že videl krajšo –,
a hkrati že za teh deset predolga
in torej dolgovezna; v igri namreč
ni ne besede ne igralca, ki bi bil na mestu.
In tragična je prav gotovo, moj gospod:
tam proti koncu se naš Piram pokonča,
in ko sem gledal vajo, so mi, to priznam,
v oči ob tem privrele solze – ampak solze smeha,
debele, kot jih nisem še nikdar potočil.

TEZEJ

In kdo so ti, ki naj bi jo igrali?

FILOSTRAT

Par obrtnikov iz Aten, ki se preživljajo z rokami in ki doslej še nikdar niso delali z možgani, zdaj pa so si sklenili pretegniti zakrnele ume s to igro, ki so jo pripravili za tvojo svatbo.

TEZEJ

Oglejmo si jo torej.

FILOSTRAT

Ne, Tezej, nikar – to pač ni igra zate. Sam sem si jo že ogledal in lahko rečem, da ni v njej ničesar; no, razen kolikor se ti pač zdi zabavna sama ideja predstave, ki je slaba, a vseeno s trudom ustvarjena na tvojo čast.

TEZEJ

Prav to bi gledal, ja, saj nič ne more biti slabo, kar je ustvarjeno z iskrenostjo in po dolžnosti. Pokličite igralce – ve pa sedite, gospe.

Filostrat odide.

HIPOLITA

Prav nič mi ni do tega, da bi gledala, kako se mučijo, ne da bi jim v resnici moglo uspeli.

TEZEJ

Ne skrbi, draga, sem prepričan, da ne bo tako.

HIPOLITA

A saj je rekel, da ne bodo iz sebe spravili nič dobrega.

TEZEJ

Toliko boljši bomo torej mi, hvaležni za ta nič. Nam bodo pač napake njihove za razvedrilo, in kar ne bo ustrezalo kriterijem, to bomo plemenito sodili po trudu, ne po rezultatih. Zgodilo se je že, da sem obiskal kako mesto in mi je hotel kak lokalni učenjak povedati pozdravni govor, ki ga je vnaprej pripravil, a je potem bledel in drgetal, se zaustavljal, njegova govorica pa se je dušila v strahu, tako da je naposled obmolčal, preden bi me zares pozdravil. A verjemi, draga,

da dobrodošlico sem našel tudi v takšnem molku, in učenjakov strah ob preveliki odgovornosti mi ni povedal nič manj, kot bi mi namazan jezik, spretno opletajoč s prelepimi besedami. Jaz najbolj cenim prav redkobesednost in iskrenost, tudi če kdo trdi, da nista dosti vredni.

Nastopi Filostrat.

FILOSTRAT

O, milostni Tezej, Prolog je zdaj pripravljen.

TEZEJ

Naj torej nastopi.

Nastopi Prolog (Tram).

TRAM (v vlogi Prologa)

Z žalitvami in neokusnostmi pred vas. Ne stopamo nalašč. Temveč le po nesreči prišli nocoj smo vam pokazat stas in glas in upamo, da vam predstava bo povšeči. Resnica je, da smo vas vse prišli jeziti. Ne, to že ne, pač pa se vašim željam klanjat, zavoljo vas vse to. Če sem povsem odkrit, podit stran tème. Žalosti veselje zganjat. Igralci so pripravljene – zdaj bodo peli, in vi boste vse, kar je treba, razumeli.

TEZEJ

Tale pa ni kaj preveč pikolovski.

LISANDER

Prolog je povedal, kot bi jezdil neujahano žrebe – pike kot da sploh ne pozna. Neka modrost je v tem: ni dovolj zgolj govoriti, treba je govoriti prav.

HIPOLITA

Ta prolog je res odigral kot otrok na flavto – zvok, to že, a čisto neobvladan.

TEZEJ

Njegov govor je bil kot zavozlana veriga – res nepretrgan, a hkrati čisto zameštran. Kdo je naslednji?

Nastopijo Piram (Klopčič), Tizba (Pisk), Zid (Dulc), Mesečina (Prekla), Lev (Spah) in Prolog (Tram).

TRAM (v vlogi Prologa)

Se kaj sprašujete, gospodje plemeniti,
za kaj gre tu? Resnica bo prav kmalu jasna:
ta mož je Piram, to zdaj moram vam razkriti,
in torej Tizba tale gospodična krasna.
Ta poapneli, ometani mož igra
hudobni zid, ki mlada dva drži narazen,
skozi razpoko v njem si par le šepeta:
več se ne da – ta zid je strašno neprijazen.
Možakar s psom, ki luč in snop vejevja nosi,
je Mesečina, če bi radi vedeli –
namreč prav v soju lune Piram Tizbo prosi,
naj se pri Ninosevem grobu z njim dobi.
Ta grozovita zver, ki Lev se imenuje,
gospe, ki prva na kraj zmenka prihiti,
nažene – o podoba grozna – strah v kosti,
a v begu zdrzne Tizbi ogrinjalo z rame
in Lev takoj ga v krvavi gobec vzame.
Zatem že tu je Piram, mlad, visok in zal,
in najde Tizbin ogrtač, ves rdeč, krvav.
Nemudno nase nož nasilniški naščuje,
na neustrašne nedri bridko to bodalo,
a Tizba, ki tam v senci kožo si rešuje,
ga vzame in še sebe ubije. Vse ostalo
vam Lev in Zid in Mesečina razložijo,
ko spet pozneje tu na odru se zglasijo.

TEZEJ

Me zanima, ali bo tudi lev govoril.

DEMETRIJ

Nič čudnega ne bi bilo, gospod, če bi ob tolikernih oslih tudi en lev.

Piram, Lev, Tizba, Mesečina in Prolog odidejo.

DULC (v vlogi Zidu)

V tem interludiju na oder se postavi
zid, ki ga jaz, po imenu Dulc, igram v predstavi;
a zid, ki v njem si zdaj predstavljajte, veljaki,
prav ozko režo, ki poteka med zidaki –
skoz njo zaljubljenca si mlada kdaj pa kdaj
besede lepe šepetata na skrivaj.
To ilo, ta omet in kamen: vse to kaže,
da prav zares sem zid – tu vam nihče ne laže;
in glejte, tu med prsti režo zdaj odpiram,
skozi katero šepetata Tizba in Piram.

TEZEJ

Od apna čez žimo bi človek težko pričakoval boljši govor.

DEMETRIJ

Najbistroumnejši razdelek je to, kar sem jih kdaj slišal govoriti, gospod.

Nastopi Piram.

TEZEJ

Zdaj pa tišina. Piram stopa k zidu.

KLOPČIČ (v vlogi Pirama)

O mrka noč! O noč, ki čista si črnina!
O noč, ki vedno si takrat, ko dneva ni!
O noč! O noč! Gorje, gorje, ta bolečina,
očitno Tizba obljube svoje ne drži!
In ti, o zid, o lepi in predobri zid,
ki si med njihovo in našo zemljo vmes,
ti zid, o zid, o lepi in predobri zid,
daj mi razpoko, da lahko pokukam čez.

Zid podrži prste kvišku.

O, hvala, zid! Naj ti bo Jupiter prijazen.
A kaj je to? Za tabo vendar Tizbe ni.
Pogled moj skožite, ti hudobni zid, je prazen!
Prekleti kamni, ki ste me prevarali!

TEZEJ

Glede na to, da je zid živ, bi ga najbrž moral prekleti nazaj.

KLOPČIČ

Pravzaprav ne, gospod. »Me prevarali« je iztočnica za Tizbo. Zdaj
mora nastopiti, jaz pa jo moram ugledati skozi zid. Boste videli,
da se bo zgodilo točno tako, kot sem rekel. Glejte, že gre.

Nastopi Tizba (Pisk).

PISK (v vlogi Tizbe)

Nemalo joka slišale so tvoje skale,
ker si od Pirama me ločila, o stena,
in ustnice so moje te poljubovale,
na kamne, usta ometana in apnena.

KLOPČIČ (v vlogi Pirama)

Glas vidim! Tule skoz pogledam zdaj takoj,
pa morebiti slišal bom obraz njen blagi.

Hej, Tizba?

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Zdi se mi, da je to ljubi moj.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

Naj se ti zdi, kar hoče, tu sem res tvoj dragi;
in kot Limander, ljuba, večno zvest sem ti.

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Kot Heron jaz, dokler usoda dopusti.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

Še svoji Prekridi je manj bil zvest Kefol.

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Jaz tebi toliko sem in še mnogo bolj.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

Poljubi me skoz luknjo v zidu tem pošastnem.

PISK (*v vlogi Tizbe*)

Poljubljam te, a vsakič le po apnu hlastnem.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

Bi se na grobu niničinem zdaj sešla?

PISK (*v vlogi Tizbe*)

O Piram, glej, na vrat na nos že tečem tja.

Klopčič in Pisk odideta.

DULC (*v vlogi Zidu*)

Tako se zdaj je dovršila moja vloga,
in Zid odhaja stran, na oder več ne bo ga.

Odide.

TEZEJ

Pa je padel zid med sosedoma.

DEMETRIJ

Ne gre drugače, moj gospod, ko pa so zidovi tako
samovoljni, da kar na lastno pest poslušajo.

HIPOLITA

To je največja traparija, kar sem jih kdaj slišala.

TEZEJ

Tudi najboljši v tem poklicu so zgolj podobe; in najslabši
niso nič slabši, če jih dopolni predstava.

HIPOLITA

To mora biti torej tvoje predstavljanje, ne pa njihovo.

TEZEJ

Če si jih predstavljamo enako dobre, kot si sami sebe, tedaj jih imamo
lahko za imenitne. Glej, dve plemeniti živali gresta, človek in lev.

Nastopita Lev (Spah) in Mesečina (Prekla).

SPAH (*v vlogi Leva*)

Gospe, ki še najmanjše miške se srca
bojijo vaša, ko sem-tja po tleh drobi,
se boste tresle, trepetale zdaj morda,
ko divji lev tu v silnem besu zarjovi.
A prosim vas, gledalke, naj ne bo vas strah,
saj grdi lev sem jaz, mizar po imenu Spah;
ker če bi res kot lev prišel na dvor, med dame,
bi to gotovo se slabo končalo zame.

TEZEJ

Prav vljudna zver je to in čisto vest ima.

DEMETRIJ

Zvrhunska zver, gospod, da takšne še nisem videl.

LISANDER

Res, ta lev je pogumen kot lisica.

TEZEJ

Tako je, in pa obvladan kot gosak.

DEMETRIJ

To pa ne, gospod, saj nima dovolj poguma, da bi ta lahko nosil
njegovo obvladanost, medtem ko lisica zlahka odnese gos.

TEZEJ

A bi rekel, da po drugi strani ne premore dovolj obvladanosti, da
bi ta nosila njegov pogum, kakor tudi gos ne odnese lisice. Ampak
prepustimo to njemu, te reči gotovo obvlada, in prisluhnimo Mesecu.

PREKLA (*v vlogi Mesečine*)

Svetilka ta rogati mesec vam predstavlja –

DEMETRIJ

Na glavi bi jih moral nositi, roge.

TEZEJ

On pač ni krajec, zato se njegovih rogov na krogu ne vidi.

PREKLA (*v vlogi Mesečine*)

Svetilka ta rogati mesec vam predstavlja;
in jaz sem torej človek na njegovem licu.

TEZEJ

To je še največja napaka doslej: v svetilko bi ga morali dati,
človeka – kako naj bo sicer na mesečevem licu?

DEMETRIJ

Zaradi sveče si ne upa zlesti noter; pogledjte, se že bolj smodi, kakor gori.

HIPOLITA

Dovolj imam že tega meseca; naj se vendar premeni!

TEZEJ

Glede na to, kako slabotno sveti njegov razum, bi rekel, da
pojema; a vendar – bodimo vljudni in razumni in počakajmo.

LISANDER

Nadaljuj, Mesec.

PREKLA (*v vlogi Mesečine*)

Vse, kar vam imam povedati, je, da je svetilka mesec, jaz človek
na njegovem licu, ta butara moja butara in ta pes moj pes.

DEMETRIJ

Hej, vse to bi moralo biti v svetilki, saj je vse to na
mesečevem licu. Ampak tišina! Prihaja Tizba.

Nastopi Tizba (Pisk).

PISK (*v vlogi Tizbe*)

To stari grob je niničin. Kje je moj ljubi?

SPAH (*v vlogi Leva*)

O!

Lev zarjove. Tizba zbeži in pri tem izgubi ogrinjalo.

DEMETRIJ

Dobro si zarjovel, Lev.

TEZEJ

Dobro si zbežala, Tizba.

HIPOLITA

Dobro si sijal, Mesec. Resnično, ta mesec prav šarmantno sije.

Lev strese ogrinjalo.

TEZEJ

Dobro si ga zmečkal, Lev.

Nastopi Piram (Klopčič)

DEMETRIJ

In prišel je Piram.

Lev odide.

LISANDER

In lev je izginil.

KLOPČIČ (*v vlogi Pirama*)

Hvaležen sem ti, mesec, za briljantni dar,
za sončne žarke, ki jih daješ nam veliko,
saj njihov plemeniti, svetli, zlati žar
razkrije, upam, moje ljube Tizbe sliko.

O, groza pred menoj!

Ubožec, glej, postoj,

kako prestrašna je resnica!

Mar vidite, oči?

Lahko pogled vzdrži?

O moja ljuba golobica!

Je mar tvoj lepi plet

s krvjo napit, prežet?

Sèm, Furije, in me vzemite,

prerežite to nit,

zdaj sem življenja sit,

uničite me, Mojre, ubijte!

TEZEJ

Ta izbruh obupa in pa smrt dobrega prijatelja – to
dvoje skupaj bi človeka skoraj že užalostilo.

HIPOLITA

Mene pa boli srce; možak se mi resnično smili.

KLOPČIČ (v vlogi Pirama)

Narava, le zakaj si leve naredila?

Saj lev hudoben mi raztrgal je gospo,
najlepšo, ki živi – o ne –, ki kdaj je žila,
ljubila, pela in smehljala se sladko.

Dež solz se zdaj ulij;
naj meč se zapodi,
zabode, in umre naj Piram;
zabode kam, se ve –
naravnost v srce:

Se zabode.

to je moj konec, zdaj umiram.
In zdaj sem že mrlič,
odletel kakor ptič;
gre duša v nebeški vrt:
naj jezik potemni;
naj mesec obmolči:

Mesečina odide.

zdaj le še smrt, smrt, smrt, smrt, smrt.

Piram umre.

DEMETRIJ

Če bi jih bilo šest, bi pokrtil celotno kocko, potem bi bil čisto zagotovo mrtev.

LISANDER

Vseeno – tudi s petimi je dobro vrgel in je nič.

TEZEJ

Morda pa bi si ob pomoči dobrega zdravnika še vseeno lahko opomogel in iz nič postal oslič.

HIPOLITA

Kako to, da je Mesečina odšla, še preden se je Tizba vrnila in tu našla svojega dragega?

TEZEJ

Našla ga bo v soju zvezd. Že gre, in z njenim obupananim govorom se bo igra tudi zaključila.

Nastopi Tizba (Pisk).

HIPOLITA

Mislím, da za takšnega Pirama ne bi smel biti prav dolg. Upam, da se ne bo preveč razgovorila.

DEMETRIJ

Zrnce prahu na tehtnici bo odločilo, kateri je bil boljši: on kot možki, Bog pomagaj, ali ona kot ženska, Bog obvarji.

LISANDER

Ga je že ugledala s temi svojimi lepimi očmi.

DEMETRIJ

In zajavkala bo, kot sledi –

PISK (v vlogi Tizbe)

O ljubi, ali spiš?
Mar mrtev tu ležiš?
Daj, vstani, prosim, ljubi Piram!
No, reci kaj – si nem?
O, mrtev si – zdaj vem
in lepe ti oči zapiram.
Ta usta kot jasmin
in nos kot par malin,
pa lica, kakor jeglič zlata –
vse to mi nič je vzel:
moža, ki je imel
oči, zelene kot solata.
Hej, sestrstvo Usod,
kar k meni zdaj, na pot,
ki ste mu žitje odrobile;
belino teh dlani
zdaj pomočite v kri,
ki s škarjami ste jo prelile.
Umolkní, jezik – mir!
Ti pa v rokó, rapir,
da tudi jaz bom šla po zlu!

Se zabode.

Prijatelji, zdaj to
je Tizbino slovo.
Adijo, z bogom in adieu!

Umre.

TEZEJ

In zdaj bosta morala Mesečina in Lev pokopati mrtve.

DEMETRIJ

Ja, pa še Zid bo pomagal.

(Klopčič vstane.)

KLOPČIČ

Ne, zid, ki je ločeval njuna očeta, je padel, to vam zagotavljam. Bi si radi ogledali še epilog ali ples bergamskih klovnov, ki bi ga izvedla dva iz naše družine?

TEZEJ

Prosim, brez epiloga. Vaši predstavi se ni treba za nič opravičevati. Nikoli se ne opravičujete. Ko so vsi igralci mrtvi, ni več nikogar, ki bi bil lahko za kaj kriv, in če bi torej Pirama igral ta, ki je igro napisal, ter se obesil s Tizbino podvezo, bi bila to prav sijajna tragedija. In tudi res je bilo vse skupaj kar tragično – nedvomno nam bo ostalo še dolgo v spominu. No, da vidimo zdaj še bergamski ples; epilog pa preskočimo.

Ples, igralci nato odidejo.

TEZEJ

Železni jezik polnoči je odbil dvanajsto.

Vsi v postelje: napočila bo ura vil.

V vsakem primeru se bojim, da bomo jutri dolgo spali – predolgo smo ostali tu nocoj pokonci.

Ta štorasta predstava je učinkovito odganjala težaško noč. No, spat, prijatelji.

Dva tedna bo še trajalo to slavje in vsak večer nam bo postregel z novimi veselji.

Odidejo.

Nastopi Robin Dobričina.

ŠKRAT

Zdaj zarjove lačni lev
in zavija volk v luno;
že orač smrči, utrujen
po predolgem dnevu dela.

Le žerjavica žari še,
sova uka, njen glas kliče
revi, ki ne more spati,
pred oči bele mrliča.

Zdaj je tisti čas noči,
ko grobovi so odprti,
ven duhovi zdaj zletijo,
letat po pokopališčih.

Mi vilinci, ki smo člani
moštva trojne Hekate,
ki bežimo stran od sonca
in kot sen sledimo temi,
plešemo zdaj: niti miš
v ta posvečeni dom ne vdre.
Jaz, predstraža z metlo v roki,
bom pometel izza vrat.

*Nastopita Oberon in Titanija, kralj in kraljica
vil in vilincev, s svojim spremstvom.*

OBERON

Naj po hiši se razlije
luč utrujenega ognja.
Vsak vilinec, vsaka vila
sem ter tja kot ptič naj šviga
in za mano ponovi
tole pesem in zapleše.

TITANIJA

Kar na pamet se naučite
melodije k tem besedam.
Z roko v roki, po vilinsko,
hiši damo blagoslov.

Oberon vodi vilince in vile v pesmi in plesu.

OBERON

Vse do zore zdaj po hiši
naj sprehajajo se vile.
Blagoslov na postelje
vseh mladoporočencev:
naj otrokom, ki rodijo
se iz njih, gre sreča vsa.
Tudi trije pari bodo
vselej zvesti si v ljubezni
in Narava jim otrok
nikdar ne bo skazila:
bradavic ne bodo imeli,
zajčjih ustnic, brazgotin,
niti materinih znamenj,
ki prinašajo nesrečo.
Vsak vilinec – pot pod noge:
s sveto roso s tega polja
vsak svoj prostor poškopite,
mir palači prinesite.

Njen lastnik, blagoslovljen,
prav tako bo vselej v miru.
Hop v poskok, ne čakajte,
že ob zori se dobimo.

Vsi razen Škrata odidejo.

ROBIN

Če smo vile vas žalile,
tole si zamislite:
da ste vi tu vsi zgolj spali,
ko vizije so se pletle,
in prismojena ta zgodba
ni bila nič več od sanj.
Ne očitajte, gospoda,
raje oprostite nam:
in ker Škrat sem poštenjak,
vam obljubim, da se bomo,
če zaslužili smo žvižge,
ampak nismo jih dobili,
za to dobro oddolžili –
Škrat, prisežem vam, ne laže.
Slednjič torej lahko noč.
Zaploskajte, če ste še vedno dobre volje,
sicer pa poskrbim, da bo naslednjič bolje.

Odide.

Sponzorji in partnerji v sezoni 2024/25

GLAVNI
MEDIJSKI
POKROVITELJ

VEČER

GLAVNI
RADIJSKI
POKROVITELJ

ŠTAJERSKIVAL 
radio mojega srca

MEDIJSKI
POKROVITELJ

novi tednik radio celje

PARTNERJI

city center
Vse najboljše

RR
SELECTION

ZVEZDA

FABRIKA PIVA


televizija celje

mediaspeed 

 SVET KNJIGE

Artoptika, Broadway NYC Fashion

Caffe studio

Celjski mladinski center

Evita gostinstvo d.o.o.

Lekarna Apoteka pri teatru

Mladinska knjiga Celje

Oaza 2.0

Osrednja knjižnica Celje

SVB, d.o.o., PE Domača štacuna

Turistično informacijski center Celje

Z vašo pomočjo smo še uspešnejši. Hvala!

**Gledališki list
SLG Celje**

letnik 74, sezona 2024/25
številka 4

izdajatelj
SLOVENSKO LJUDSKO
GLEDALIŠČE CELJE

za izdajatelja
MIHA GOLOB

urednica
TATJANA DOMA

lektorica
ŽIVA ČEBULJ

fotografka predstave
MANKICA KRANJEC DUCHEYNE

oblikovalci
Studio Ljudje

Vse pravice pridržane.

Celje, Slovenija
januar 2025

